

בבלי ירושלמי תוספתא

חוברת שבועית ללימוד בי"ת
ביחד עם תכשיטי הבית
פרק נ"ך ליום

ובסופו דף אחד ממסכת שבת
לכבוד שבת קודש

בעידודו של מו"ר הרה"צ שליט"א

פרשת

חיי שרה

כ"א - כ"ז מרחשון תשפ"ז

יוצא לאור ע"י חסידי ברסלב
יבנאל עיר ברסלב, עיר שומרי הלשון, עיר השמחה

ניתן להשיג בעמדת הבית בכניסה ל'היכל מוהרא"ש'

או שלח צרף למייל: breslevsheli1@gmail.com

נדפס לזכות נשמתו הטהורה

של כ"ק אדמו"ר עט"ר

מוהרא"ש

ר' אליעזר שלמה בן

ר' מנחם זאב זי"ע

לזכות מורנו ורבנו הרה"צ

ר' יצחק שמואל אהרן לעזער

שליט"א

יהי רצון שימשיך להנהיג את הקהילה הקדושה מתוך

בריאות איתנה ונחת מכל יצ"ח ותלמידיו

לזכות נשמתם הקדושה והטהורה של

רבי חייא ובניו חזקיה ויהודה

ולזכות

רב המנונא סבא ורב הונא ריש גלותא

טוב לומר לפני ה' המוד:

למוד הבבלי, ירושלמי, תוספתא ונביאים פתובים יהיה לעלוי
השכינה הקדושה ולהקל צערה, לעלוי כל נשמות ישראל
שנפטרו מן העולם, גאלה, ישועה, רפואה והצלחה לכלל
נשמות ישראל ברוחניות ובגשמיות, גלוי משיח צדקנו ברחמים
ובגין בית מקדשנו ותפארתנו במהרה בימינו, אמן כן יהי רצון.

מחוי רב הונא חד מדידהו — פירוש: רב יהודה שהיה לפניו. פירש בקונטרס שהיו עיניו משונות, ולא פירש במה היו משונות. ורבינו תם מפרש, דרב יהודה אריך בדורו הוה, דאמר בפרק "המפלת" (נדה כד, ב). ורב הונא אינש גוצא הוה, כדאיתא במסכת תעניות פרקא דחסידיים, ומשום הכי לא היו עיניו נכרות קטנות כל כך משל סתם בני אדם, אבל משל רב יהודה היו נכרות, שהיו גדולות הרבה, ולכך הקפיד רב יהודה. והיינו שנינו, דעיניו אחת גדולה ואחת קטנה. ואף על גב דלא הוי מומא לענין אחולי עבודה, עד שתהא גדולה כשל עגל או קטנה כשל אוח, מכל מקום אין זה שוה בורעו של אהרן. **עיניו** תרונות — פירש בקונטרס: עגולות, כמו "כי תרונת" בסנהדרין (קז גבי לבנה. ו"צירניות" פירש בקונטרס: עגולות יותר מתרונות. ותימה: כיון דתנא קילתא — כל שכן חמירתא! וכענין זה קשה גבי דתנא: דומעות ודלפות וטורדות, דלפות יותר מדומעות, וטורדות יותר מדלפות. ושנא איצטריך למיתני כולוה, לאשמועינן דלא מיפסלי משום מומא, אלא משום דאין שוה בורעו של אהרן.

ואין

עיניו אחת למעלה ועיניו אחת למטה, ורואה את החדר ואת העלייה פאחת, או שמדבר עם חבירו ואחר אומר: "לי רואה". תנו רבנן: "עור" — בין סומא בשתי עיניו, בין סומא פאחת מעיניו; חורוור והמים הקבועין מנן — תלמוד לומר: "איש עור". אומר רבא: למה לי דכתב רחמנא "איש" "עור" "דק" "תבלול" "בעינו" צריכי, דאי כתב רחמנא "עור" — משום דליתנהו כלל, אבל חורוור והמים הקבועין דאיתנהו ביה — לא, כתב רחמנא: "איש". ואי כתב רחמנא "איש" — משום דלא קא חזי כלל, אבל מחסורייתא — לא, כתב רחמנא: "דק". ואי כתב רחמנא "דק" — משום דמחסרן, אבל מבלבליהא — לא, כתב רחמנא: "תבלול". ואי כתב רחמנא "תבלול" — משום דמבלבלין, אבל משום משניותא — לא, כתב רחמנא: "בעינו". אומר רבא: הלכך, כל מחמת פהיוותא — אתיא מ"איש", מחסורייתא — מ"דק", מבלבליהא — מ"תבלול", משניותא — מ"בעינו". "סבי שמש". תני רב יוסף: סבי שמש. "וגדין". מחוי רב הונא: חד מדידן וחד מדידהו, ואיקפד רב יהודה. מיתיבי: שכתבא — שגבינו שוכבים, וגידום — אחד שחור ואחד לבן! — תנא, כל זוגא דלא שוי להדדי — "וגדים" קרי ליה. "הצירן". עיניו תרונות וצירניות, דומעות ודלפות מורדות. תנא: הודיר והלופין והתמיר. זור — דמור עיניה, לופין — דנפישין זיפיה, תמיר — שתמו זיפין. והני גבי מומין תנו להו והתנן: שגשרו ריסי עיניו פסול מפני מראית העין! — לא קשיא, הא — דאשתיור גרדומי, הא — דלא אישתיור גרדומי. **משנה** עיניו גדולות בשל עגל או קטנות בשל אוח. גופו גדול מאבריו, או קטן מאבריו. חוטמו גדול מאבריו או קטן מאבריו. הצומם והצומע. איזהו צומע — כל שאזניו קטנות, והצומם — כל שאזניו דומות לספוג. שפתו העליונה עודפת על התחתונה, התחתונה עודפת על העליונה — הרי זה מום, ושגשרו שיניו — פסול מפני מראית העין. **גמרא** אומר רב: משה רבינו עשר אמות היה, שגאמר: "ויפרש את האהל על המשכן", מי פרשו? — משה רבינו עשר אמות היה, וכתוב: "עשר אמות אורך הקרש". אומר ליה רב שימי בר חייה לרב: אם פן עשיתו למשה רבינו בעל מום, דתנן: גופו גדול מאבריו או קטן מאבריו! אומר ליה: שימי, באמה של קרש קאמר. "חוטמו גדול" כו'. תנא: פאצבע קטנה. "הצימם והצימע". תנא: אף הצימם. לא הוי ידעי רבנן מאי "צימם", שמעו לההוא טייעא דההו קאמר: "מאן דכעי צימם", ואשתתפח גדיא חיויא. אומר רב חסדא: עז שאין לה קרנים, ורחל שיש לה קרנים — בשרים לגבי מובת. תנא נמי הכי: יש דברים שהן פמויין ואינן פמויין, ושחטין עליהם במקדש אבל לא בפמדינה, ואלו הן: עז שאין לו קרנים, ורחל שיש לו קרנים, והצימם והצימע. אומר רב חסדא אומר אמימר: נפלו קרנות וזכרותן עמהן — פסולה, ואין פודין עליהם; נפלו טלפים וזכרותן עמהן — פסולין, ונפדין עליהם. מיתיבי: נפלו קרנין וטלפין וזכרותן עמהן — פסולין ונפדין עליהן! — לא קשיא, הא — דאיתעקור איתעקורי, הא — דאיגום איגומי. — ודאיגום איגומי פסול וזכרותן: פרה שנקרניה וטלפיה שחורים — יגוד! תרנמה ועירי: מעילוי זכרות.

משנה

אין נפדין ברייתא דתני בדעקור איעקורי — קרנים ושרשי הזכרות, ונראית גומא בראש. רב חסדא דאיגום איגומי — נחתכן מלמעלה ושרשי נשאר. ודאיגום איגומי — מי שייך בה אפילו פסלות פרה — אדומה. יגוד = יחתוך, כמו (דניאל ד) "גודו אילנא". תרנמה ועירי — האי ודקתנין יחתוך — מעילוי זכרותיהו. שיש בחודו של קרן כשתים ושלוש אצבעות שאין זכרות מגיע שם, ואם השחרות אין מגיע עד מקום הזכרות — יחתוך, אבל יותר מכאן פסולה.

משנה

דחויין למעלה — שעומדות במקומן בסדר, אבל כל שעה רואות למעלה. חדר **למטה** — עליה למעלה. דקיימן למעלה — בגובה המצח, שלא כשאר בני אדם. **וקיימן בסדר** — כלומר, והיון עומדות במקומן בסדר, אבל רואה את החדר ואת העליה, שעיניו אחת רואה למעלה ועיניו אחת רואה למטה. **בעינו** — "תבלול" בעינו". דהוה ליה למכתב "דק תבלול", ואנא ידענא דלא שייכא אלא בעין. **איש עור** — מריבויא ד"איש". עור — משמע שניטלו עיניו וליתנהו כלל. **מחסורייתא** — שחסרה מראיתו אבל רואה מקצת. דק = טייל"א, מחסרת המראה ואינו ניטל. **מבלבליהא** — לכן הפוסק בסירה ונכנס בשחור, ואינו מקצר המראית כלל. **משנייתא** — שמשונות במעמדן, כגון למעלה או למטה, או רואה חדר ועליה כאחת. **כחיותא** — דאינו רואה. **אתיא מאיש** — דהני חורוור והמים הקבועין כחיותא נינהו, ומפיק להו תנא דברייתא מ"איש". **סבי שמש** תני רב יוסף: סבי שמש — ששונא את השמש, ואינו יכול לראות מקום שחמה וזרחת שם. חד מדידהו וחד מדידן — שיש לו עין אחת דומה לעין אלו היושבין נגדי, ועין אחת שלי. רב יהודה היה יושב כנגדו והיו עיניו משונות. **שכתבא** = שגבינו ארוכין ושוכבין על עיניו. **תרונות** = עגולות. **וצירניות** = עגולות יותר מתרונות. **דומעות** — מעט. **דלפות** — יותר מדומעות. **מורדות** — יותר מדלפות, כמו (משלי כז) "דלף טורד". **תנא אף הורוין ולופין** והתומיין — הוי מום. דמורדן עיניו. **והא גבי מומין** תני להו — להאי תומיין, מי הוי מום והא לא פסיל ליה מתניתין אלא משום מראית העין! **אשתיור גרדומי** — שרשין. לא הוי מום, אלא משום מראית העין. **משנה מאבריו** — כגון ידיו ורגליו ושקיו. **צימם צימע** — במתניתין מפרש לה. **לפסול** — שכווצות וסתומות. **גמרא עשר אמות** — קא סלקא דעתך באמה שלו. **בעל מום** — דגופו גדול מזרועותיו, דהא כל אדם אין גופו אלא שלש אמות באמתו. **באמה של קרש קאמינא** — דהיינו עשר אמה באמה של קרשים, דאורך הקרשים לא נמדד באמתו של משה. והא דאמרן בפירקא דלעיל (מא, א) אחת יתירה על של משה חצי אצבע — לאו בשל משה ממש קאמר, דודאי של משה היתה יתירה מאד על אותה של קדש שתיקן משה. **כאצבע קמנה** — אם חוטמו גדול לפי שאר אבריו יותר מדאי, כשיעור רוחב אצבע קטנה — הוי מום. היכי משערין ליה מודדין חוטמו לחוטם בני אדם הארוכין בגופן כמוהו. **חיויא** = אזניו ארוכות מאד עד שתכופות למטה. **במקדש** — דלא הוי מום. **הצימם והצימע** — ומתניתין דחשיב להו באדם מומין, קאמר לפי שאינו שוה בורעו של אהרן. **זכרות** היינו עצם התחוב בתוך הקרנים. **זכרות** הטלפים היינו עצם שבתוך הטלפים, דזו היא כף הרגל. **ואין נפדין עליהם** — אם בהמת שאר קדשים שאינה בכור — אינה נפדית בכך. **דלא הוי מום גמור**, אלא לאיפסולי ונפדית עליה — וקשיא לרב חסדא. דאמר:

אין נפדין ברייתא דתני בדעקור איעקורי — קרנים ושרשי הזכרות, ונראית גומא בראש. רב חסדא דאיגום איגומי — נחתכן מלמעלה ושרשי נשאר. ודאיגום איגומי — מי שייך בה אפילו פסלות פרה — אדומה. יגוד = יחתוך, כמו (דניאל ד) "גודו אילנא". תרנמה ועירי — האי ודקתנין יחתוך — מעילוי זכרותיהו. שיש בחודו של קרן כשתים ושלוש אצבעות שאין זכרות מגיע שם, ואם השחרות אין מגיע עד מקום הזכרות — יחתוך, אבל יותר מכאן פסולה.

1	ואין שותין מים בפני רבים – פירש בקונטרס: דרך תלמיד חכם להיות צנוע באכילה	1	משנה דרין שוכבין – גדולים. נכפה – נופל מחמת חולי. אחת לימים – שאינו
2	ושתיה. והא דאמר בסוף "כיצד צולין" (פסחים פ"ב) דרב הונא בריה דרב נתן אשתי	2	נופל אלא פעם אחת לימים, שתבא לזמן קבוע. רוח קצרה – רוח שד. מאושבן –
3	כסא בתרי זמני ולא מהדר אפיה, וקאמר התם: "כלה" תנן, משמע התם שדרך לשתות	3	ביציו גדולים. בעל גבר – גידו גדול. גמרא ואין שותין מים – דדרך תלמיד חכם
4	בפני רבים בלא חזרת פניו – היינו בשעת סעודה, דומיא דכלה. ובהלכות דרך ארץ	4	להיות צנוע באכילה ובשתיה. אבל להטיל מים לא ליהוי צנוע, שמא ימתין ויסתכן.
5	אמרין דברבים הופך פניו לצד אחר וישתה מים.	5	איצטריכא ליה – להטיל מים. כשבתא
6	נראה דנקט מים לפי שאין רגילין לשתות כולן	6	דרינאל – שלשים יום קודם הרגל, דשואלץ
7	מים אלא הצמא בלבד, אבל שאר דברים רגילין	7	ודורשין בהלכות הרגל, כדאמרין במגילה
8	לשתות יחד. ורבינו תם אומר, דהכי קאמר:	8	(ד.א.) נגדו ליה גלימא – פרסו סדין בינו
9	דאפילו לאותן הצנועים שלא לשתות מים בפני	9	לבין העם. אהדר עובדא – דרוש שאסור
10	רבים – לא ליהוי צנוע להטיל מים, שמא ימתין	10	להמתין מלהטיל מים עד שיהא לו צניעות.
11	ויסתכן. אימתי לא יהיה בר עקר ועקרה בזמן	11	את דאפשר לך – לפרוש סדין לפי שחשוב
12	שבבמהתך – תימה: היאך יכולין להשים עצמן	12	אתה. ואי ליצטרך אינש אחרינא דלא
13	בבהמה בדטלת מימ? שהיו צריכין לצאת חוץ	13	אפשר ליה – וימתין עד שילכו העם,
14	מן המזנה ולדחיק שלש פרסאות, כדאמרין	14	ויסתכן, ויהא עקור. חמתך – חמותך.
15	בפרק בתרא דיומא (ע"ה) דאין נפנים לא	15	באורנה – אפילו בתוך אונה הייתי מטיל
16	בצדיהם ולא לפניהם אלא לאחריהם. והיינו	16	מים אם לא היה לי מקום אחר קודם
17	אפילו בקטנים, דבפרק "מי שמתו" (ברכות	17	שאמתין, וכל שכן בפניה. ותיפוק לי משום
18	כה"א) מוקמא "ויתר תהיה לך מוחין למחנה	18	עלקא – דקתני לגיל שבקש להשתין ולא
19	ויצאת" וגו' בקטנים:	19	השתין ונמצא כריסו צבה, ממאי דמשום
20	שלא תהא תפלתך עקרה לפני המקום בזמן	20	המתנה הוה ליה דלמא עלקא שתה, שקורין
21	שאתה משים עצמך עקרה כבהמה – פירש	21	שנשוא"ה, לפיכך צבה כריסו בשותת –
22	בקונטרס: שלא תהא עקרה כשאתה מתפלל	22	שאינו יכול להטיל מים יפה לאחר כן, אלא
23	על בניס. ונראה דלכל תפלה קאמר, כדאמר:	23	שותת טיפין טיפין, דדאי מחמת עיבוס שתן
24	שאין העולם מתקיים אלא במי שמשים עצמו	24	הוה ליה. בזמן שבבמהתך – שתשים עצמך
25	בבהמה, דכתיב: "אדם ובהמה תושע ה'",	25	כבהמה, שלא תהא צנוע בדטלת מים. שלא
26	ובמי שמשים עצמו כמי שאינו, דכתיב (איוב	26	תהא תפלתך עקורה בו" – ובשתתפלל ועל
27	כו): "תולה ארץ על בלימה" (חולין פט"א).	27	בניס) תהא נשמעת תפלתך. כבהמה – שלא
28	לא ישתין אדם מים לא על (גבי) וכלי חרס ולא	28	תמתין מלהטיל מים. לא על (גב) כלי חרס
29	על גבי מקום קשה – הנך חומרות דוקא	29	– בתוך עביט של מימי רגלים. לפי
30	בבבל, כדאמר טעמא – משום דהני מודרי דבבל	30	שמשליכין אותו בנהר בסמוך להם, ונהרות
31	מהדרי מיא לעיטם שעל נהר פרת, דדרך המים	31	בבל הולכין (ומתעבבין) ומתעברין בעין
32	ללכת דרך הילוכם לעין עיטם. דפרת מתערב	32	עיטם כדמפרש. ולא על מקום קשה –
33	בכל מימות שבעולם, כדאמר לקמן בפרק תשיעי	33	שאינן בולעין, וצפין על הקרקע עד שנשטפין
34	(נה"א) הנודר מממי פרת – אסור בכל מימות	34	למקום מדרון ונופלין לנהר. ואמר רב הנך
35	שבעולם. ואפילו עינאתא דמדלייא, אמרין	35	מודרי דבבל – מקומות מדרון שבבבל.
36	לקמן דהנהו סולמי דפרת נינהו. ובסוכה (ג"א)	36	מהדרי לעין עיטם – שבו כהן גדול טובל
37	נמי אמרין, דכרינן פורתא ונבעי מיא – הנהו	37	ביום הכפורים, כדאמרין במסכת יומא
38	סולמי דפרת הוו. ואף על גב דסולמי דפרת	38	בפרק שליש (לא.א.) לא תיקום להדיא
39	מתערבין בכל מימות שבעולם – אין לאסור	39	באפי ינוקא – כשהיא מטלת אל תעמוד
40	אלא שבבבל, דכפרישתי, שדרך הילוכו של פרת	40	ממש כנגד התינוקות, דחוצפתא היא.
41	מתערב בעין עיטם. והוה משמע מכאן דפרת	41	[אניסא] – אם לצד אחר, שאין משתנת
42	הולך מבבל לארץ ישראל. אבל שאלתי לאחד	42	בפני התינוק – לית לן בה. עמוד – גדולים.
43	מארץ ישראל, ואמר לי שזיור מארץ ישראל	43	הדרוקן = חולי מעיים. סילון = קטנים. דם
44	לבבל. וכן מוכח לקמן בפרק תשיעי (נה"ב)	44	רבה שחין רבה – המרבה דם, שאינו מקי
45	דאמרין: מטרא במערבא – סהדא רבא פרת.	45	– מרבה שחין. שכבת זרע רבה – מי שיש
46	וכן פירש שם בקונטרס. והוה דוחק לומר דאפילו	46	לו אשה ואינו משמש מטתו – מרבה צרעת.
47	הולך מבבל לארץ ישראל ניכר, כשגדל הנהר	47	(נאלת) רוח שטות על ידי שד זהו כן נפילים.
48	מחמת רוב גשמים ומתרבה הנהר לאחריו מתוך	48	ניטיון. הקיין – היינו "משובן". הנרכתן –
49	רבי המים. הא איתתא לא תיקום להדיא	49	היינו מין בעל גבר. כביצים – שביציו
50	באפי ינוקא – אף על גב שאינה מגלה עצמה,	50	גדולים. בניד – שגידו גדול. ועד כמה
51	איכא חוצפא כשהיא מטילה מים והתינוק עומד	51	יגדל הגיד שיהא פסול. משנה שנמדרחו
52	בפניה, דהא אין דרך אשה לגלות עצמה לפניה	52	אשכיו – שנימדרחו ביציו. שהרוח באשכיו
53	לא לקטנים ולא לגדולים, כדמוכח בפרק "מי	53	שביציו נפוחים. שמראוי חשוכים – שהוא
54	שמתו" (ברכות כ"ג).	54	שחור ככוש. ולא בביצים משתעי כלל.
55	לידי הדרוקן כי לידי ירקון – משמע	55	גמרא קשיא ליה לרבי ישמעאל – כלומר,
56	דהדרוקן וירקון תרי מילי נינהו. ומיהו,	56	להכי פליג רבי ישמעאל אתנא קמא –
57	נראה שהם ענין אחד, דאמרין ביבמות (ס"ב)	57	משום דקשיא ליה: אם כן, דבשאינו לו ביצים
58	העבירם לפני ציץ, כל שראויה לביאה – פניה	58	מישתעי קרא "חסר אשך" מיבעי ליה: תני
59	מוריקות, דאמר: סימן לעבירה – הדרוקן.	59	שנמדרחו אשכיו – להכי תני רבי ישמעאל:
	בעל	60	שנמדרחו אשכיו. ממרוח אשך מיבעי ליה –
	דהא מ"ם ד"מרוח" משמשת היא. גורעין ומוסיפין – גורעין ח"ת מ"מרוח", ואלף מ"אשך", ומוסיפין ח' במקום אלף על "אשך", ואלף במקום ח"ת על "מרוח", והוי "מרוחא	61	
	חשך". היינו כוש – וכוש בהדיא קתני מתניתין (בבורות מה"א) הכושי והגיחור. משנה המקיש בקרסוליים – שארכבותיו עוקמות לחוץ וקרסוליו לפניו, ונוקשין זה	62	
	לזה כשהוא מהלך. ובארכבותיו היינו איפכא, שרגליו עוקמות לחוץ ומרחיק זה מזה, עד שארכבותיו מלמעלה העקומות כלפי פנים נוקשות זו לזו.	63	

בכורות. פרק שביעי – מומין אלו דף מה עמוד א – מתוך מהדורת "אבן ישראל – (שטיינזלץ)" רמג

1 **בעל הפיקין והעיקל** – כדמפרש. וכמפרש עיקל ברישא – כל שהוא מקיף פרסותיו, כשיושב ומחבר פרסות רגליו זו לזו, ואין ארכובותיו נוקשות זו לזו, שעוקמות כלפי חוץ. פ"ק
2 **יוצאה מגודלו** – חתיכת בשר עגול כפיקה יוצאה מגודלו. עקיבו יוצאה לאחריו – כדמפרש בגמרא, ששוקו עומד באמצע רגלו, שחצי הרגל עומד בפנים וחצי לאחר. רחבות
3 **כשל אוזו** – שקלושות הן כשל אוזו, ואין ארכן יתר על רחבן. עד הפרק – פרק האמצעי. למטה מן הפרק – דהיינו לצד הצפורן, שמחוברין כולן וחתכה שיהו מסולקים – כשר.
4 **יתירה** – אצבע יתירה. אם יש בה עצם פסול – הואיל וחתכה, שהרי הוא מחוסר אבר שנמצא בו. ואם לאו – כשר, דלא חשיב אלא תלתול בעלמא. שש עשרים וארבע –

1 **בעל הפיקין** שיש לו כסות הרבה – פירש
2 בקונטרס: שאיטורא שלו שקורין
3 קביל"א גדולה. ובערוך פירש: שפרסותו גבוהה,
4 ויש בשר הרבה לצד ראש הרגל ובעקב,
5 ואמצעית שלו כמין כיפה. ולשון כסות משמע
6 כפירושו, דאיירי בבשר ולא בעצם. כי ההיא
7 דבראשית רבה, דקאמר על האדם המכוסה בית
8 הריעי שלו בעגבותא: ועשה לו כסות, מה
9 שאין כן לבהמה.
10 **עשו** דבריהם דברי נביא מה נפשך כו' –
11 מדפריך עליה משמע דלאו לשבח קאמר
12 ליה דברי נביאות. ופרק קמא דבבא בתרא
13 (יבא), משמע דקאמר לענין חשיבות, דמיתי
14 עלה ההיא ד"אף על פי (שנטילה) נבואה מן
15 הנביאים". ובסוף "כיצד מעברין" (עירובין סב.
16 דבור המתחיל אין) פירשת.
ובשאר

1 **ובעל הפיקים, העיקל. איזהו העיקל** – כל שהוא מקיף
2 פרסותיו ואין ארבעותיו נוקשות זו לזו. פיקה יוצאה מגודלו,
3 עקיבו יוצאה לאחריו, פרסותיו רחבות כשל אוזו, אצבעותיו
4 מורכבות זו על זו, או קלוטות למעלה עד הפרק – כשר,
5 למטה מן הפרק וחתכה – כשר. היתה בה יתרת וחתכה, אם
6 יש בה עצם – פסול, ואם לאו – כשר. יתר בדידו ובגליו שש
7 ושש עשרים וארבע – רבי יהודה מכשיר, ונחמיה פוסלין.
8 השולט בשתי ידיו – רבי פוסל, ונחמיה מכשירין. גמרא
9 תנו רבנן: "שבר רגל" – אין לי אלא שבר רגל, מנין לרבות
10 הקישן והעיקל והקילבן תלמוד לומר: "או שבר רגל". תנא:
11 בעל הקיפין והשופר. אמר רבי חייא בר אבא אמר רבי יוחנן:
12 בעל הפיקין – שיש לו כסות הרבה, שופר – שאין לו
13 כסות כל עיקר. "פיקה יוצאה מגודלו ועקיבו יוצאה לאחריו".
14 אמר רבי אלעזר: שוקו יוצא באמצע רגלו. "פרסותיו רחבות
15 כשל אוזו". אמר רב פפא: לא תיקא דטריפה ולא סדיקא, אלא פיון דטריפה אף על גב דסדיקא.
16 "אצבעותיו מורכבות זו על גב זו או קלוטות". תנו רבנן: "שבר יד" – אין לי אלא שבר יד, אצבעות מורכבות
17 למעלה או קלוטות למעלה מן הפרק וחתכו. – והאמרת כשר! – אלא: ולא חתכו, מנין תלמוד לומר: "או
18 שבר יד". "היתה בו יתרת וחתכה, אם יש בה עצם – פסול, ואם לאו – כשר". אמר רבה בר בר חנה אמר
19 רבי יוחנן: והוא שנספרת על גבי היד. תנו רבנן: יתירה שיש בה עצם, ואין בה צפורן – מומא במגע
20 ובמשא, וממא באהל, ועולה למנין מאה ועשרים וחמשה. אמר רבה בר בר חנה אמר רבי יוחנן:
21 ונספרת על גב היד. אמר רב חסדא, דבר זה רבינו הגדול אמר, המקום יהיה פגורו: יתרת שיש בה עצם
22 ואין בה צפורן – מומא במגע ובמשא, ואין ממא באהל. אמר רבה בר בר חנה אמר רבי יוחנן: ובשאינה
23 נספרת על גב היד. אמר רבי יוחנן: עשו דבריהם כדברי נביאות; מה נפשך, אי אבר הוא – באהל נמי
24 תמא, ואי לאו אבר הוא – במגע ובמשא נמי לא לימא! אמר רב הונא בר מנחם משימה דרב אחא בריה
25 דרב איקא: משום עצם כשעורה נגעו בה. רב פפא אמר: גזירה שאינה נספרת אטו נספרת. – אי הכי,
26 שאינה נספרת – באהל נמי תמא! – עבדו רבנן היפרא, כי הכי דלא לישלפו עליהו תרימה וקדשים. תנן
27 התם: רוב בניהו ורוב מניהו של מת, אף על פי שאין בו רובע – טמאין. תנו רבנן: איזהו רוב בניהו – שני
28 שוקיים וירך אחד, הואיל ורוב גובהו גדול. איזהו רוב מניהו – מאה ועשרים וחמשה. אמר ליה רבינא
29 לרבא: תנא מנינא אחא לאשמועינן – קא משמע לן בדתניא: חסר שאין בו אלא מאתים, ויתר שיש בו
30 מאתים ושמונים ואחד – כולן עולין למנין מאה ועשרים וחמשה; זיל פתר רובא דאיניש. אמר רבי יהודה
31 אמר שמואל: מעשה בתלמידיו של רבי ישמעאל ששלקו זונה אחת שנתחייבה שריפה למלה, בדקו ומצאו
32 בה מאתים וחמשים ושנים. אמר להם: שפא באשה ברקתם, שהסיף לה הכתוב שני צירים ושני דלתות!
33 תניא, רבי אלעזר אומר: כשם שצירים לבית – כך צירים לאשה, שנאמר: "ותכרע ותלד כי נהפכו עליה
34 צריה". רבי יהושע אומר: כשם שדלתות לבית – כך דלתות לאשה, שנאמר: "כי לא סגר דלתי בבני". רבי
35 עקיבא אומר: כשם שפפת לבית – כך מפתח לאשה, שנאמר: "ויפתח את רחמה". לרבי עקיבא קשיא
36 בתלמידיו רבי ישמעאל! – דלמא אידי דזוטר – אתמוחי מתמת. אמר רב: וכולן אין ממאין באהל,
37 שנאמר: "זאת התורה אדם כי ימות באהל" – דבר השוה לכל אדם. אמר ליה אביי: וכאיש ליכא והכתיב:
38 "צירים אחוזני בצירי יולדה"! – צירי בשר. – והכתיב: "אדני במראה נהפכו צירי"! – הכא נמי צירי בשר.
39 הכי נמי מסתברא, דאי לא תיקא הכי – מאתים וארבעים ושמונה היכי משפחת לה לא באיש ולא באשה!
40 "יתר"

1 **ומתניתין לישנא דקרא נקט. גמרא הקישן** –
2 היינו המקיש בקרסוליו. והעיקל והקילבן –
3 היינו פיקה יוצאה מגודלו. בעל הפיקין
4 והשופר – גרסין. כסות הרבה –
5 שאיטורא שלו שקורין קביל"א גדולה מאד.
6 **טריפה** – קלושטנב"א. "למעלה" דברייתא
7 היינו "למטה" דמתניתין. ובנספרת על גב היד
8 – שנספרת עם שאר האצבעות, שעומדת
9 בשורתן – בההיא קתני מתניתין דחשיב אבר.
10 **אם היה בה עצם ואין [בה] צפורן** – רבותא
11 נקט, אף על גב דאין בה צפורן – חשיב אבר,
12 אם נספרת על גבי היד. **ממא במגע ובמשא**
13 **ובאהל** – וכגון שיש בה בשר קצת, ולא כזית.
14 דאי הוה בה כזית בשר, אפילו אינה נספרת או
15 אין בה עצם – נמי הוה מטמא באהל, דהא
16 כזית מן המת מטמא באהל. ואי לא הוה בשר
17 כלל, אפילו נספרת נמי דחשיב אבר – לא
18 מטמא באהל, דאין עצמות מטמאין באהל
19 אלא רוב בנין או רוב מנין או רובע הקב. אבל
20 השתא דאיכא מקצת בשר – מטמא אף על גב
21 דליכא כזית, הואיל ונספרת על גב היד,
22 דחשיב אבר. דהכי אמרינן במסכת נדה בפרק
23 "יוצא דופן" (מגב): האברים אין להם שיעור,
24 אפילו פחות מכזית מן הגבילה ופחות מכזית מן
25 המת. ועולה למנין מאה עשרים וחמשה – אם
26 אין בה בשר עולה למנין מאה עשרים וחמשה,
27 דזוהרוב מנין אברי המת. דאברי המת מאתיים
28 ארבעים ושמונה, ורוב מניהו של מת מטמא
29 באהל. ובנספרת, דאי לא קיימא בשורת
30 האצבעות – לא חשיב אבר, הואיל ואין בה
31 צפורן. **רבינו הגדול** – רב. ואינה ממא
32 באהל – ובאינה נספרת, כדמפרש, דאיכא
33 תרתי לגריעותא: אין בה צפורן, ואינה נספרת.
34 אבל יש בה צפורן – מטמא, ואף על גב
35 דאינה נספרת. והכי תנן בפרק "בא סימן" (נדה)
36 מטא, כדברי נביאות – שאין צריך ליתן
37 טעם לנבואתן, לפי שבלא טעם שומעים להם,
38 כך הם לא נתנו טעם לדבריהם. ואף על פי
39 שאין בהם רובע הקב טמאים – באהל. וגבי
40 אהלות תנינן לה. הואיל ורוב גובהו גדול –
41 דזוהרוב הגובה באדם גדול, שאינו ננס
42 באברים, דשני שוקיים וירך אחד הוי רוב גובה
43 הגוף בלא הראש. דלגבי בנין המת לא חשיב
44 ראשו בביריתא דאהלות, דקתני: איזהו בנינו
45 – השוקיים והירכיים הגוף והשדרה. נוסח
46 אחר: "הואיל ורוב בנינו בגודל" גרסין, והכי
47 לישנא דתוספתא. בגודל = בגובה. **מנינא**
48 **אתא לאשמועינן** – בתמיה, דכיון דמאתים
49 ארבעים ושמונה אברים – פשיטא דרובא הוי
50 מאה עשרים וחמשה! חסר שאין בו אלא
51 מאתים – שנברא חסר בכל יד ובכל רגל שתי אצבעות, דהיינו שמונה אצבעות, ובכל אצבע יש שש עצמות, כך מפרש במסכת אהלות – הרי חסר מן האצבעות ארבעים ושמונה,
52 ולא נשתייר אלא מאתים. ויתר שיש בו מאתים שמונים ואחד – כגון אשה שנבראת יתירה ארבע אצבעות בכל יד ורגל, והרי ארבע אצבעות יתירין הוי עשרים וארבע עצמות
53 יותר. ובאשה יש שני צירין ושני דלתות ומפתח, כדאמרין לקמן – הרי עשרים ותשעה אברין יותר. והוסיפן על מאתים ארבעים ושמונה, ותמצא מאתים שבעים ושבעה. וארבעה
54 הנותרין לא ידעא היכי מתרמי, דודאי אין בכל אצבע אלא שש עצמות סך הכל, לא שורש ולא ענף. והכי מפרש באהלות. כולן עולין למנין מאה עשרים וחמשה – כל אלו יתירין
55 חשובין לאברים, ועולין למנין מאה עשרים וחמשה. ושמעין מניה, דאף על גב דמאה עשרים וחמשה לא הוי רובא ידיה, דהא מאתים שמונים ואחד הוי לו – אפילו הכי הוי מאה
56 עשרים וחמשה רובא. וגבי חסר נמי, אף על גב דהוי רובא ידיה (ומאה ואחד), אפילו הכי לא חשיב רובא מאה עשרים וחמשה. צירין – קרדושיש. לרבי עקיבא – מפתח הוי
57 להו מאתים חמשים ושלושה. וקשיא לתלמידיו רבי ישמעאל, דלא מצאו אלא מאתים חמשים ושנים. אידי דזוטר – המפתח, איתמוחי איתמוח מחמת שליכה. וכולן – כל
58 היתירין הללו שבאשה, אין מטמאין באהל, האבר בפני עצמו שיש עליו בשר קצת. צירי בשר – תירוצא הוא. לא חשיב אבר בלא עצם.

ובשאר דברים המשכרים ודלא כרבי יהודה – הא דתניא בסוף פרק קמא דזבחים (יד,ב):
זו ואונן ושיכור ובעלי מום – בקבלה ובהלכה ובזריקה פסול, יש לתמוה: אמאי
נקט שיכור? הוה ליה למימר: שתיין ופרועי ראש! ואומר החכם רבי חיים כהן נשמתו עז,
דמיירי בשאר דברים המשכרים, וכרבי יהודה, דמחיל עבודה, כדמוקמין שיכור דהכא
בשאר דברים המשכרים.

הניחא למאן דאמר צריך לפרט בו –
פלוגתא היא דרב נחמן ורב פפא
בפרק "השולח" (גיטין לה,ב). ונראה דהלכתא
כרב פפא דצריך לפרט, דבתראה הוא. ואפילו
לפי הספרים דגרסי התם "רב ששת" במקום "רב
פפא" – אין הלכה כרב נחמן, דלאו לענין דינא
איתשיל להדין אלמנה הבאה לגבות כתובתה,
אלא לענין איסורא איתשיל. כדמשמע התם,
דקאמר: ואי אמרת דצריך לפרט זימנין דגזאן
ליה לדיבוריה. ורב הונא נמי, שהוא גדול
בבכמה ובמנין, קסבר נמי התם צריך לפרט.

הניחא למאן דאמר נדר שהודר ברבים אין לו
הפרה – פירש בקונטרס: פלוגתא
במסכת גיטין ב"השולח גט לאשתו" (מו,א) גבי
המוציא את אשתו משום נדר, דקאמר רבי יהודה:
כל נדר שידעו בו רבים – לא יחזיר, דאיכא
פריצותא, שנדרה נדר שאין לו היתר, ושלא ידעו
בו רבים – יחזיר, דלא חייש לקלקולא. ואם
תאמר: מנלן דפליגי רבנן עליה דרבי יהודה בהכי,
דקסברי יש לו הפרה? דלמא בקלקולא לחוד
פליגי? ובההיא שמעתין דהתם נמי פשיטא ליה
להתלמוד דקסברי רבנן יש לו הפרה, דקאמר:
רבנן, אטו התם מי חיילא שבועה עליהו ככלל? ובי
תימא: מדלא מפלגי רבנן בין דעו בו רבים ללא
ידעו, בכל ענין לא יחזיר, דחיישינן לקלקולא –
אלמא יש לו הפרה. הא לא מפלגי נמי בדעת
הרבים, ואף על גב דאיכא לפלוגי, דמה נפשך אין
לו הפרה לכלול עלמא ויש לפרש: דעל דעת רבים
ודלא איירי כלל, לא איתנהו ולא רבי יהודה – אין
לחוש אם לא פירשו, אף על פי שיש לחלק. אבל
בהודר ברבים, שחילק רבי יהודה, אם איתא דאין
לו הפרה – לרבנן נמי הוה לפרושי לחלק ולומר
איפכא מדברי יהודה. ועוד, כי בעל דעת רבים
איכא למימר שיש לו הפרה מדעתם של אותם
רבים שנדר על דעתם, או לדבר מצוה שיש לו
הפרה. ולהכי לא פסיק ליה למיתני בעל דעת
רבים שיחזיר, למאן דחייש לקלקולא, דפעמים
שיש לו היתר ואיכא קלקולא. אבל ברבים – אין
לו הפרה, לא שנא לדבר מצוה ולא שנא לדבר
הרשות, בשום ענין אין לו הפרה. תדע, דמעשה
דגבעונים לדבר מצוה היה.

דמדרינן ליה על דעת רבים – ואם תאמר:
בריש "השולח" (שם לה,ב) גבי
אלמנה שהתקין רבן שמעון בן גמליאל שתהא
נודרת ליתומים כל מה שירצו בו, וקאמר רב הונא:
לא שנו אלא שלא ניסת, אבל ניסת – אין מדיין
אותה, דמיפר לה בעלה אפילו נדרה ברבים.
ואמאי? אכתי נדיר אותה על דעת רבים שאין
לו

ושית ידיה ושית דכרעיה – בידו אחת וברגלו אחת היה יתר, ולא בשתיקה.
כמותך יתמעטו ממורי ונתיני משראל – כל ממורים שבשרא ידיו כמותך, ויהיו
ניכרין שמטפה פסולה הן, ולא ידבקו בהן, אימר ברגל – שכשמהלך עוקר רגל
השמאל תחלה, מה שאין דרך בני אדם כך. איטר ביד פסול דכתיב: "וטבל אצבעו",
כל מקום שנאמר "אצבע" ו"כחן" – אינו
אלא ימין (וזבחים כד,א). ואיטר דרגל נמי –
"לעמוד ולשרת" כתיב, בדרך שאר עמידה,
דעיקרו בימין. דמר סבר כחישותא אתחלא
– ליה בימין. משנה הכושי והניחור
והלכבן והקיפת – מפרש בגמרא. ובעלי
נגעים טהורים – כגון ספחת. דאי נגעים
טמאים – לא איצטרך למימר, דאפילו
אכניסה דעורה הוי חייב כרת. התלולין –
כמין חתיכות בשר יוצאות ותולדות להם.
גמרא סומקא = ר"ש בלעז. לוקייני –
טלאים לבנים היו. לסומקא רגילי אינשי
למקרייה "גוזא". באריכא שמיטה סניא –
דארוך הוא ודק, שאינו עבה לפי אורכו. ולפי
שדק הוא – אינו יכול לסבול קומתו, ונכפף,
ונראה כמו שחליתיו שמוטות. בוחק –
שלבן ביותר. שפוח – שחור בקדירה. וחבירו
בשילחי מסכת שבת (קנז,א): ופקקו את
המאור בטפיה. שיכור בתמיה. אחולי אחיל
עבודה דכתיב (ויקרא י): "יין ושכר אל
תשת", וכתיב בתריה: "להבדיל בין הקדש
ובין החול" וגו'. בהדי מומין נמורין בעי
למיחשביה – וקתני ליה גבי מומין הבאין
מחמת שאין שוין בורעו של אהרן, דאמרין
בריש פירקין דלא מחלי עבודה! ודלא כרבי
יהודה – דמשוי לשאר דברים המשכרים דין
יין דמחיל עבודה. דקאמר במסכת כריתות
(יג,ב): על היין במיתה, ועל שאר משכרין
באזהרה. ונפקא לן מ"שכר אל תשת", וכתיב
בתריה: "ולהבדיל בין הקדש ובין החול".
אלמא לרבי יהודה שאר משכרין מחלי
עבודה. דתניא אבל דבילה קעילית –
הגדילה באותו מקום ומשכרת כיון. דבש –
מ"ד בלעז, מים ודבש שלוקין ביחד, חייב
מלקות. כרבי יהודה מוקמינן לה בפרק
"אמרו לו" בכריתות (שם) דקאמר התם: על
שאר משכרין באזהרה ד"אל תשת", דכיון
דכתיבי שאר משכרין – מחלי עבודה, דהא
כתיב "בין הקדש ובין החול". ומתניתין דלא
חשיב להו גבי הך דמחלי עבודה, דלא כרבי
יהודה. משנה אותו ואת בנו – פסול
לקרבן, דמחוסר זמן הוא. והנושא נשים
בעבירה – גרושה וחלוצה. **גמרא** עדא
אמרה = זאת אומרת. בוכרים – האב והבן
או בת. נודר ועובר – אף על פי שעדיין לא
גירש, מותר לעבוד משנדר שלא תהנה ממנו
והוא ממנה. צריך לפרש – הבא להחיר
נדרו, צריך שיפרט על מה נדר. וכי שמע
דמשום דפסולה לו נדר – לא שרי נדריה.
נדר שהודר ברבים – פלוגתא היא במסכת
גיטין (מו,א) גבי המוציא את אשתו משום
נדר, ב"השולח גט".

והני

בנו" נוהג בנקבות ואינו נוהג בזכרים! אלא תישיה ובה, דכוותה הכא פהנת ובה, פהנת פת עבודה היא – לעולם אהרן ובניו, דכוותה הכא תישי
ובנו; אמרי במערכא משמיה דרבי יוסי בר אבין: עדא אמרה – חנניה היא. דתניא: "אותו ואת בנו" נוהג בנקבות ואינו נוהג בזכרים, חנניה אמר:
נוהג בזכרים ובנקבות. "והנושא נשים" כו'. תנא: נודר ועובר, יורד ומגרש. וליחוש דלמא אזיל לגבי חכם ושרי ליה! – קסבר: צריך לפרט את
הנדר. – הניחא למאן דאמר: צריך לפרט את הנדר, אלא למאן דאמר: אין צריך לפרט את הנדר, מאי איפא למימר – דמדרינן ליה ברבים. –
הניחא למאן דאמר: נדר שהודר ברבים – אין לו הפרה, אלא למאן דאמר: יש לו הפרה, מאי איפא למימר – דמדרינן
ליה

1 לו הפרה, כדאמר אמימר הכא! ויש לפרש, דלענין נדרי אשתו אין לחלוק בין ברבים בין
2 על דעת רבים. כיון דברבים יש לו הפרה לרב הונא — הוא הדין על דעת רבים בנדרי
3 אשתו. וכי פריך התם ארב הונא: וליחוש דילמא אולא לגבי חכם ושרי להו ומשני: קסבר
4 צריך לפרט את הנדר — הוה מצי לשנויי דמדיר ליה על דעת רבים, אלא דלא צריך. ועוד
5 יש לומר: דרב הונא לית ליה דאמימר. דהא

6 דקאמר אמימר: אפילו למאן דאמר נדר שהודר
7 ברבים כו' — לאו אפלוגא דאמוראי קאי, דרב
8 הונא ורב נחמן בריש "השולח" (גטין להב), אלא
9 אפלוגא דרבי יהודה ורבנן בסוף "השולח" (שם
10 מו, א). **אמר** אמימר הלכתא אפילו למאן
11 דאמר כו' — בפרק "השולח" (בגטין לו, א) גרס:
12 "הלכתא אפילו למאן דאמר" כו'. ובמכות (טו, א)
13 גרסינן ברוב ספרים: "הלכתא, נדר שהודר ברבים
14 יש לו הפרה". ולמאי דגרסינן נמי "אפילו למאן
15 דאמר נדר שהודר ברבים", שלא בא עכשיו
16 לפסוק בהודר ברבים, מכל מקום יש לדקדק:
17 מדהוצרך לפסוק אין לו הפרה בעל דעת רבים
18 לכולי עלמא — מכלל שסבר דברבים יש לו
19 הפרה. דאי אין לו הפרה — כל שכן בעל דעת
20 רבים. ושלא בלשון פסק היה לו לומר: "אפילו
21 למאן דאמר". ואף על גב דאסקינן בפרק
22 "השולח" (גטין להב) אליבא דרב נחמן דמדרינן
23 ליה ברבים, דמשמע דסבירא לן הכי, דקיימא לן
24 כוותיה בדינא, ולענין דינא איתשיל — הא פריך
25 בתר הכי: הניחא למאן דאמר כו', ולא
26 אמתיניתן דפרקין דמיתיה התם לחודיה קאי,
27 אלא קאי נמי אדרב נחמן. מדאדריה נמי רב
28 אחא להחזיק מקרי דרדיק על דעת רבים, משמע
29 דקסבר דברבים יש לו הפרה. דלא מיסתבר לומר
30 דלכך הוצרך על דעת רבים, ולא אמר הדיו
31 ברבים, לפי שלא היו רבים מוזהמים לפניו. ורב
32 יוסף דאמר ב"עריב פסחים" (פסחים קו, א): (אמר)
33 [אדור] ברבים דלא אשתי שברא, משמע דקסבר
34 דברבים אין לו הפרה — לא קיימא לן הכי.
35 **אבל** לדבר מצוה יש לו הפרה — אומר רבינו
36 תם: דמשום דמסתמא ניחא להו לרבים, ועוד
37 אמר רבינו תם, ד"על דעת רובים", היינו
38 כשפרשנו: על דעת פלוני ופלוני, ואפילו שלא
39 בפניהם. אבל "על דעת רובים" סתם — לאו
40 כלום הוא. ועל דעת יחיד, ואף על פי שפירש על
41 דעתו — יכול חכם להחזיק.

הדרן עלך מומין אלו

42 **יש** בכור לנחלה כו' איזהו בכור לנחלה כו' —
43 הכא נקט אמאי דפתח ביה. וזימנן דנקט

44 אדסליק מיניה, כדמפרש בריש נדרים (בב).

45 **המפלות** סנדל כו' — בפרק "המפלות" (נדה כו, א) מפרש: סנדל דתנן גבי בכורות למאי
46 הלכתא — לבא אחריזי וכו'. ואם תאמר: מה חידוש הוא? הא בהדיא קתני
47 לה הכא! ויש לומר: דסלקא דעתך ד"בא אחריזי" דמתניין דהכא — היינו אותו שיוצא
48 בעיבור אחר, ולא אותו שעם הסנדל. דרגילות הוא שיוצא קודם הסנדל, ולהכי פריך:
49 למאי הלכתא? דתיפוק לי שדרי בא אחר חולד שעם הסנדל, דאין סנדל שאין עמו ולדו
50 ומפרש, דלאותו ולד עצמו הנולד עם הסנדל אצטריך למתנייא, דפעמים שהוא בא אחר
51 הסנדל. **והוצא** מחותן — פירש בקונטרס: דרוב אברים מחותנים פוטרם את החרם,
52 אבל ראש לא פטר במחותן. והך מילתא פלוגא דאמוראי היא בפרק "המפלות" (נדה
53 כט, א), דרבי יוחנן סבר התם דאפילו מחותן — הראש פוטר. **נתייירה** מעוברת —
54 פירש בקונטרס: ובעלה עמה, וילדה — היא אותו ולד בכור לכהן — דפטר רחם בישראל
55 הוא, ולא לנחלה — דהוריתו שלא בקדושה, ולא בר נחלה הוא, דורע גוי רחמנא

56 אפקריה, דכתיב: "וזרמת סוסים וזרמתם". ובתנן פירש טעם זה, דבלאו הכי לאו בר נחלה הוא — משום דגר שנתגייר כקטן שנולד דמי, ואינו חשוב אביו. ואף על גב דבעודו גוי חשוב
57 אביו גבי נחלה, ולא אמרינן רחמנא אפקריה לענין זה לזרעיה, דהא גוי יורש אביו דבר תורה. ומיהו, בפרק "נושאין על האנוסה" (יבמות צח, א) אמרינן: הא דאמור רבנן אין אב לגוי
58 — לאו משום דטעופי בזימה ולא ידיע, דהא שני אחין תאומים, דטיפה אחת [והיה] ונחלקה לשתיים, וקתני: ואין חייבים משום אשת את. שמע מינה: אפקורי אפקריה רחמנא לזרעיה
59 דגוי. דצריך לטעמא דאפקריה אף על גב דנתגייר, ולא סגי בטעמא דכקטן שנולד דמי. דבר תימה הוא! ויש לומר: דאי לאו טעמא דאפקריה לזרעיה — היה לנו לאסור למנסב נשי
60 דהדדי, משום דאתי לאחלופי בישראל. והתם משמע דאפילו איסורא ליכא, ו"אין חייבין" — לאו דוקא. וגם היה לנו להצריך חליצה, והתם קתני: לא חולצין ולא מייבמין. ושייך
61 לעמוד בן **ואיירי** דבעי למיתני סיפא בן תשעה כו' — מגופה הוה מצי למימר דנקט ראשו, משום דמשמע: דוקא נפל, הא בר קיימא — הבא אחריזי בכור לנחלה נמי לא הוא. אלא
62 סיפא דייק ליה בפשיטות טפי.

1 והני מילי — דאין לו הפרה לנדר שהודר על דעת רבים. **דאדריה רב אחא** —
2 שלא ילמד עוד תינוקות. **פשע בנינו** — מלקה אותן ומתים. בקבלה — בלא נדר.
3 גבי נשים יצרו תוקפן, להכי מדרינן ליה.

הדרן עלך מומין אלו

4 **משנה יש בכור לנחלה** — לטול פי

5 שנים. לכהן — לתת לכהן פדיונו
6 חמש סלעים. **הבא אחר נפלים** — שיצא
7 ראשו של נפל חי. כגון שהיו תאומים, אחד
8 נפל ואחד כלו לו חדשיו, והוציא נפל ראשו
9 חי והחזירו, ובא חבירו וקדמו ויצא זה —
10 האחרון בכור לנחלה, דראשון לא הפסידו,
11 ואף על גב דראשו שהוציא חשוב לידה
12 מעליא. מאי טעמא — דגבי נחלה כתיב:
13 "ראשית אונן" — מי שלב אביו דוה עליו אם
14 מת, יצא נפל שהוציא ראשו ראשון והיו
15 כילוד, דלאו בר קיימא הוא, ואין לבו דוה
16 עליו. אבל לענין כהן פטור האי ולד אחרון,
17 דב"פטר רחם" תליא מילתא, והרי ראשון
18 פטר את הרחם. וכן תשעה שיצא ראשו מת
19 — והחזירו, ויצא אחיו — הוי בכור לנחלה.
20 דהא ראשון לא חשיב, שאין הלב (אביו) דוה
21 עליו. ולענין כהן — פטר רחם הוא. אבל
22 יצא ראשון בן תשעה חי, ואחר כך החזירו
23 ומת — בכור לנחלה נמי לא הוי זה הבא
24 אחריו. וכן המפלת בהמה כו' — למיפטר
25 מנחלה לא חשיב, דאין הלב דוה עליהם.
26 אבל פטר רחם מיהא הוה. עד שיהא בו
27 מצורת האדם — לא חשיב פטר רחם, והבא
28 אחריו בכור אף לכהן. סנדל — שאין לו
29 צורת פנים. או שליא — שהרי אין שליא
30 בלא ולד, אלא שנימוח, ומיהו פטר רחם
31 הוי. שפיר — עור ממש של ולד. מרוקם —
32 מפרש במסכת נדה ב"המפלת" (כה, א) מהו
33 ריקומו של שפיר. מחותן — אברים אברים
34 ויצא כו' — הוי פטר רחם. אבל ראש מחותן
35 לא פטר. אם קדם אחיו ויצא קודם יציאת
36 רוב אברי המחותר — הני נמי בכור לכהן.
37 **שכבר ילדה כו'** — דלענין נחלה תליא
38 מילתא באבא, דכתיב (דברים כא): "ראשית
39 אונן". ולענין כהן — "פטר רחם". עודה
40 שפחה — אפילו עודה שפחה בלידה
41 ראשונה, ונשתחררה עכשיו. נכרית
42 ונתגיירה — ומשבתת ליד ישראל ילדה —
43 נמי הוי בכור לנחלה, שהרי לזה לא היו
44 בנים. ולכהן לא — דאינו "פטר רחם". לנחלה ולכהן — דבנים הנולדו לה בהיותה
45 גויה לא פטרי. **נתגיירה מעוברת** — ובעלה עמה, וילדה — הוי אותו ולד בכור
46 לכהן — דפטר רחם הוא בישראל. ולא לנחלה — דהוריתו שלא בקדושה, ולא
47 בר נחלה הוא, דורע גוי רחמנא אפקריה, דכתיב (יחזקאל כג): "וזרמת סוסים
48 וזרמתם". **היא ובהנת** — או בת ישראל מבכרת שילדה עם כהנת מבכרת, ואין
49 ידוע איזה ולד של ישראל. או היא ולויה — דלויה נמי פטור בנה מחמש סלעים,
50 כדאמרן בפרק קמא. או היא ואשה שכבר ילדה — ואין ידוע איזו בנה בכור לכהן.
51 ורבותא קא משמע לן: דבעלה של מבכרת חייב חמשה סלעים לכהן, דהבן זכר
52 יש לו כל היבא דאיתיה. ולא לנחלה, דהא לא ידע בריה דמאן הוא. וכן מי שלא
53 שחתה כו' — נמי בכור לכהן, והוא יפדה עצמו. ולא לנחלה — דהא לא ידע מאן
54 ירית. ובגמרא פריך: דאפילו פשוט נמי לא הוי.

55 גמרא

1 **דאָרם** מבהמה לא יליף דלית לה פרוודור – האי פרוודור דהכא ובריש "בהמה
2 המקשה" (חולין סח,א) ובשבת פרק "אמר רב עקיבא" (פג, שוים). ולא היה כי
3 ההוא דפרק "וצא דופן" (נדה דף מב,ב) דמכא הוציא ולד ראשו חוץ לפרוודור הוי כילוד.
4 דאי בפרוודור דהתם אמרין הכא – מה יכול להחזיק הפרוודור לעכב הלידה כיון
5 שהראש חוצה לו? אלא פרוודור דהתם הוא
6 בית החיצון, ופרוודור דהכא הוא עובי הירכים
7 שמכסים את הרחם שבין ירכים, והוא אמינא
8 דלא חשיב ראש לידה ביציאת הרחם. ואין
9 תימנה על שהלשון שוה ואין פירושה שוה, דכי
10 הכי גונא אשכחן לעיל בפרק "הלוקח בהמה"
11 (כ,א) דטינוף פוטר בבכורה, דחשיב ולד, ולא
12 הוי כההיא "טינוף" דפרק "המפלת" (נדה כט,א)
13 דרוב היולדות מטנפות.
14 **תיובתא** דשמואל – לא הוי מצי לאקשו
15 לשמואל מהא דתנן בפרק "בהמה
16 המקשה" (חולין עז,א): שליא שיצתה מקצתה
17 – אסורה באבילה. דדייקין מינה התם בריש
18 פירקין (סח,א) דביציאת ראש הויא לידה,
19 מדאסרין להו ביציאת מקצת, דשמא הראש
20 ישנו באותו מקצת. דהיינו דוקא בבהמה, אבל
21 אדם לא שמעין מהתם. דהא דתני סיפא:
22 כסימן ולד באשה כך סימן ולד בבהמה – היינו
23 לענין שליא, דהויא סימן ולד. ואין להקשות
24 דב"בהמה המקשה" היכי דייק מינה דביציאת
25 ראש הוי כילוד? דלמא הא דאסורה משום
26 דגרינן מקצתה אטו רובא, כדאמר בפרק קמא
27 דבבא קמא (יא,א). דאם איתא דביציאת ראש
28 לא הוי לידה – לא היה ראוי לגזור, כיון
29 דבמקצת אי אפשר לבא בשום פעם ליד
30 חשיבות לידה. ואם תאמר: כיון דאיתותב
31 שמואל, מאי האי דקאמר בפרק "המפלת" (נדה
32 כו,א) גבי הסנדל? ולד דאית ליה חיותא – מבי
33 נפיק רישיה הויא ליה לידה, סנדל – עד דנפיק
34 רובא? בלאו טעמא דחיותא נמי, הא אפילו
35 מתים הראש פוטר! ויש לומר: דחיותא לאו
36 דוקא, אלא ראוי לחיותא. ואגב דנקט נמי התם
37 לעיל האי לישנא: "ולד דאית ביה חיותא סריך"
38 ולא נפיק, סנדל דלית ביה חיותא שריק ונפיק"
39 – נקטיה נמי בתר הכי. ויש ספרים דגרס התם:
40 ולד דאית ביה חיותא – מבי נפיק רוביה, סנדל
41 – עד דנפיק כוליה, ויש לפרש: ד"רוביה"
42 דקאמר – היינו רובא דרישא, ואית דגרס
43 בהדיא (הכא) [והכי]: "נפך רובא דרישא". והא
44 דאמרין התם בפרק "המפלת" (כט,א) בשמעתין
45 דיצא מחוץ או מסורס: [ומשיצא רובו הרי זה
46 כילוד], הא כתקנו – הראש פוטר. רבי יוסי
47 אומר: משיצא כתקנו לחיים – לא כמו שפירש
48 רבינו חננאל ד"לחיים" היינו בר קיימא, דהא
49 אפילו בנפלים הראש פוטר, דאיתותב שמואל
50 הכא. אלא כמו שפירש שם בקונטרס: כתקנו לחיים – שלם, לאפוקי מחוץ. **לאיתויי**

גמרא אין הראש פוטר בנפלים. מאי טעמא "כל אשר נשמת רוח חיים באפיו", כל היכא דנשמת רוח חיים באפיו – הוא דחשיב רישיה, איך לא חשיב רישיה. תנן: הכא אחר נפלים שיצא ראשו חי וכן תשעה שיצא ראשו מת. קתני מיהא ראשו חי וכן תשעה שיצא ראשו מת. קתני מיהא ראשו! – מאי ראשו – רובו. – וליתני רובו! – בדין הוא דאיבעי ליה למיתני רובו, ואידי דקא בעי למיתני סיפא: בן תשעה שיצא ראשו מת; טעמא – דראשו מת, הא ראשו חי – הכא אחריו בכור לנחלה נמי לא הוי, תנא רישא נמי ראשו. – ומאי קא משמע לן, דכיון דמפיק ליה רישיה הוה לידה תנינא: הוציא ראשו, אף על פי שהחזירו – הרי זה כילוד! וכי תימא: אשמועינן בהמה וקא משמע לן פאדמ, דאדמ מבהמה לא יליף – דלית לה פרוודור, בהמה מאדמ לא ילפא – משום דחשיב פרצוף פנים ידיה. הא נמי תנינא: יצא כדרבו – משיצא רוב ראשו, ואזוהו רוב ראשו – משתצא פדחתו! תיובתא דשמואל, תיובתא. אמר רבי שמעון בן לקיש: פדחת פוטרת בכל מקום, חוץ מן הנחלה. מאי טעמא "יכיר" אמר רחמנא. ורבי יוחנן אמר: אפילו לנחלה. "בכל מקום" לאיתויי מאי – לאיתויי הא דתנו רבנן: גיורת שיצאה פדחת ולדה בגיורתה ואחר כך נתגיירה – אין גותנין לה ימי טומאה וימי טהרה, ואינה מביאה קרבן לידה. מיתבי: "יכיר" – זו הכרת פנים, ואזו היא הכרת פנים – פרצוף פנים עם החוטם! – תני: "עד החוטם". תא שמע: אין מעידים אלא על פרצוף פנים עם החוטם! – תני: "עד החוטם". תא שמע: פדחת בלא פרצוף פנים, פרצוף פנים בלא פדחת – אין מעידין, עד שיהו שניהם עם החוטם; ואמר אביי ואיתימא רב כהנא: מאי קראה – "הכרת פניהם ענתה בם"! – שאני עדות אשה דאחמירו בה רבנן. – ומי אחמירו והא תנן: הוחזקו להיות משיאים עד מפי עד, מפי אשה מפי עבד מפי שפחה! – פי אקילו רבנן – בסופה, בתחלתה – לא אקילו רבנן. ואיבעית אימא: "יכיר"

1 **גמרא אין הראש פוטר בנפלים** – בן שמנה שהוציא ראשו חי והחזירו, וקדמו
2 אחיו ויצא – הוי בכור לכהן, שאין ראש הנפל פוטר עד שיצא ראשו ורובו. רוח
3 חיים באפיו – מי שהוא בן חיים הלך אחר אפיו, דהיינו ראשו. אבל אי לאו בר
4 קיימא הוא – לא חשיבי אפיה. קתני מיהא נפל שיצא ראשו – פוטר הבא אחריו
5 מכהן. אידי דבעי למתני סיפא בן תשעה
6 שיצא ראשו מת – דלא מצי למיתני "רובו"
7 בהדיא, אף על גב דאיהו גופיה לא משמע
8 אלא רובו. ואהוי לא מצי למיתני בסיפא
9 "רובו", משום דבעי למידק מינה: טעמא
10 דראשו מת, הא ראשו חי – אפילו בכור
11 לנחלה לא הוי האחרון, דראשו בן תשעה חי
12 – ודאי הוי לידה, ואי הוה תני "רובו מת"
13 הוה משמע: הא רובו חי – לא הוי אחרון
14 בכור אפילו לנחלה. אבל אם יצא ראשו חי
15 – לא הוי משמע השתא דאחרון מפסיד
16 הנחלה, ואנן קיימין דראשו חי הוי כילוד.
17 משום הכי תנא ראשו ברישא ובסיפא, ואף
18 על גב דסיפא גופה דקתני "ראשו מת" לא
19 הוי אלא ראשו ורובו. ופאי קא משמע לן
20 – מתניתין אי אמרת בשלמא ראשו דוקא
21 – אשמעינן דראש הנפלים פוטר, ותנא
22 סיפא אטו רישא. אלא אי אמרת ראשו לאו
23 דוקא, ואין הראש פוטר בנפלים – השתא
24 לא אשמעינן מינה אלא דיוקא דדייקין.
25 טעמא דראשו מת, הא ראשו חי – אפילו
26 בכור לנחלה נמי לא הוי. דכיון דאפיק בן
27 תשעה חי רישיה, הואיל ולאו נפל הוא –
28 הוי לידה, אפילו החזירו. הא תנינא – בפרק
29 "בהמה המקשה" (חולין סח,א): הוציא עובר
30 ראשו בשעת שחיטת אמו – הרי זה כילוד,
31 אפילו החזירו, ואינו נותר בשחיטת אמו.
32 כהמה לית ליה פרוודור – אין רחם שלה
33 בין ירכותיה, הלכך חשיב הראש לידה,
34 דבגלוי הוא. אבל אשה, דיריכים שלה
35 מכסים את הרחם, לא חשיב ראש לידה. הא
36 נמי תנינא – גבי אדם במסכת נדה (כח,א):
37 מי שיצא רוב ראשו הוי ילוד. דאפילו
38 החזירו ולא נולד עד לאחר מאה ימים –
39 חשיב ילוד מיום ראשון, וחשבינן לה ימי
40 טומאה וטהרה מיום ראשון. יצא כדרבו –
41 לאפוקי היכא דיצא דרך מרגלותיו, דדאי
42 לא חשיב ילוד עד יציאת רובו. תיובתא
43 דשמואל – דודאי "ראשו" דנפלים
44 דמתניתין דוקא! [פוסרת] בכ"מ – דחשיב
45 לידה מיציאת פדחת. ו"בכל מקום" מפרש
46 לקמיה. פדחת – מצה, חוץ מן הנחלה –
47 דהבא אחריו בכור לנחלה, אלא אם כן יצא
48 פניו של ראשון. דכתיב יכיר – והיכרא
49 ליתא אלא בפרצוף פנים. אף לנחלה –

יכיר

1 דפדחת נמי הוי היכרא. גויה אינה מטמאה בנדה ויובה ולידה. זו הכרת פנים –
2 דמי שהוכרו פניו ראשון – הוי בכור לנחלה. עם החוטם – וקשיא לרבי יוחנן.
3 אין מעידין – להשיא את אשתו, דשמא לאו זה הוא. הכרת פניהם ענתה בם
4 – דהכרת פרצוף פניהם עדותן. אלמא, פרצוף פנים בעי. ופשטיה דקרא בנואפים
5 כתיב, הכרת פני הוולדות ענתה בנואפים, שהקדוש ברוך הוא צר את הממזר
6 בצורת פני המנאף. בכופה – לאחר שכוונו יפה – בזה הקילו חכמים בסוף עדותן
7 להחזיקן, אפילו בעבד ושפחה. אבל בתחלה – תחלת העדות, דהיינו ראיית המת
8 – לא אקילו עד שיכירוהו יפה.

דבדיותו

דביותו עובד כוכבים לאו בני נחלה ניהו – פירש בקונטרס: גוים אינם בני נחלה משנתגיר. ובפרק קמא דקדושין (ז,ב) משמע דהם בני נחלה, דאמרין בקדושין דגוי יורש את אביו דבר תורה! אלא "לאו בני נחלה ניהו" דקאמר הכא – היינו תורת בכורה.

והא עבד ליה שבת – בפרק "הבא על יבמתו" (יבמות סב,א) קאמר בלשון אחר: דמעיקרא נמי בני פריה ורביה ניהו. ולא בני חיוב קאמר. דבפרק "ארבע מיתות" (סנהדרין נט,ב) מוכח דלא מפקדא אפריה ורביה. אלא כלומר: דרעו מתייחס אחריה, והיינו "עבד ליה שבת" דקאמר הכא. וגבי עבד קאמר ביבמות (סב,א) דהכל מודים דאין לו חייס. **ולא** תימא אליבא דמאן דאמר אין מזהמין כ' – ומאן דאמר מזהמין – היינו מאן דשדי ליה בתר גוי, כדפירש בקונטרס, דקרי ליה "מזהמין" משום דגוים מזהמין הם, כדאמון שבת (קמז,א) בשעה שבא נחש על חוה הטיל בה זוהמא, ולא פסקה זוהמא מן הגוים. ומאן דאמר גוי ועבד הבא על בת ישראל הולד כשר – שדי ליה בתר דגוי. אבל מאן דאמר הולד ממזר – שדי ליה בתר בת ישראל, ולהכי שייך ביה ממזרות. ובקונטרס פירש איפכא. וכמו שפירשתי מוכח בסוף פרק קמא דיבמות (ז,א): בחלח וחבור וגו', אמר רבי יוחנן: וכולן לפסול. כי אמרינא קמיה דשמואל אמר ליה: "וכן יסיר את בנך מאחרי", בנך הבא מישראלית – קרי "בנך", ואין בנך הבא מן הגויה קרי "בנך", אלא בנה. פירוש: לא מיפסלי, כיון דמתייחס אחר הגויה. ובנות ישראל דההוא דרא איצטרוי איצטרי. וכן מוכח בפרק קמא דיבמות (שם) דהאי דקרי ליה "בנך" גורם לו ממזרות. **מר** בריה דרב יוסף משמיה דרבא (אמר) לעולם מישראל – כוונתה פסקין בחולין בריש "הזרוע" (קלב,א), ואהא סמכין השתא לפטור בן לויא וכהנת אשת ישראל מחמש סלעים. **נותנים** לה מעשר ואוכלת – אין חולקין לאשה בגורן, אבל מחלקין להם בבתיהם, כדאמר בפרק "נושאין על האנוסה" (יבמות צט,ב).

אלא כהנת כיון דאיבעילה (ליה) היא לא זרה – ואפילו קדושת לויא פקעה מינה. וגרעה מלויא אשת כהן שנשכית, דאף על גב דמיפסלא מתרומה – לא פקעה מינה קדושתה לענין חמש סלעים. אבל כהנת, דקדושתה מגופה אחת, כשמתחללת – פקעה קדושתה לגמרי.

הבן

פפא: דאיעבר מגוי. ולא תימא אליבא דמאן דאמר: אין מזהמין את הולד, אלא אפילו למאן דאמר: מזהמין את הולד – לוי פסול מיקרי. **מר** בריה דרב יוסף אמר משמיה דרבא: לעולם דאיעבר מישראל, ושאיני התם דאמר קרא: "פטר רחם" – בפטר רחם תלא רחמנא. תנן: מי שהיו לו בנים ונשא אשה שלא ילדה; נתגירה מעופרת, ונשתחררה מעופרת; וילדה היא וכהנת, היא ולויה, היא ואשה ששכר ילדה; וכן מי שלא שהתה אחרי בעלה שלשה חדשים, ונשאת וילדה, ואין ידוע אם בן תשעה לראשון אם בן שבעה לאחריו – בכור לפהו ואינו בכור לנחלה. מפלל דכהונה ולויה פטורין; דאיעבר ממאן אילימא דאיעבר מכהן ולוי – אי הכי מאי איריא כהנת ולויה אפילו בת ישראל נמי! אלא דאיעבר מגוי – כהנת פטורה והאמר רב פפא, בדיק לן רבה: כהנת שנתעברה מגוי מהו ואמינא ליה: לאו היינו דרב אדא בר אהבה, דאמר: לויה שילדה – בנה פטור מחמש סלעים ואמר לי: הכי השתא בשלמא לויה – בקדושתה קיימא, דתניא: לויה שנשכית או שנבעלה בעילת זנות – נותנין לה מן המעשר ואוכלת. אלא כהנת, כיון דאי בעיל לה – הויא זרה! הניחא למר בריה דרב יוסף משמיה דרבא, דאמר דאיעבר מישראל – מוקי לה בדאיעבר מישראל. אלא לרב פפא, במאי מוקי לה – לעולם דאיעבר מכהן והיא בת ישראל, ואמאי קרי לה "כהנת" – דכנה כהן. איחמר

יכיר לחוד – דלא כתיב "פנים", הוי פדחת היכר. גוים אינן בני נחלה לירש את אביהם גוי אחר שנתגיר, בפרק קמא דקדושין (ז,ב). **לא לתוהו בראה** – הקדוש ברוך הוא את העולם, אלא לשבת יצרה. **מי שלא היו לו בנים בו'** – פרישית לעיל גבי מתניתין. ילדה **ממאן** – דקתני: משבאה לישראל ילדה – הוי בכור לנחלה. **מאי איריא גירות ושפחה**

– דמשמע: משום הכי הוי בכור לנחלה, דאותם בנים שהיו לה בהיותה גויה לא חשיבי. **אפילו בת ישראל** – דבנים הראשונים חשובים בנים, הוי האי נמי בכור לנחלה, דהא באב תליא מילתא ולא באבם **אלא לאו** – האי ילדה משבאה לישראל – לא אמי שלא היו לו בנים מהדר, אלא מילתא באפי נפשה היא, דקאמר: גירות שהיו לה בנים בהיותה גויה ונתגירה עם בעלה, וילדה משבאתה לתורת ישראל – הוי בכור לנחלה. ותויבתא דרבי יוחנן! **לעולם מישראל שלא היו לו בנים** – ומשום בכור לנחלה לא איצטריך למינקט גירות. אלא משום דאשמעינן דאינו בכור לבחן, דבנים הראשונים מיקרי "פטר רחם". ולאפוקי מדרכי יוסי הגלילי. **הא** – דקתני בכור לנחלה – רבי יוסי הגלילי היא, דלגבי כהן חשיב ליה בכור דעד שיפטור רחם בישראל. **וילוף איהו** – הבעל. **מינה ירדה** – כי היכי דלגבה לא חשיבי בנים ראשונים, והוי האי פטר רחם, דכתיב "בישראל" – לגביה נמי לא חשיבי ראשונים, והוי האי "ראשית אונן", לויא – בת לוי. **אפילו ישראלית נמי** – דאמרן בפירקין קמא (ג,ב), דהכנים והלויים פטורין. **לבית אבותם** – דמשפחת אב נפקא מהכא דקריה "משפחה", ולא משפחת אם, ואמאי פטור **דאיעבר מגוי** – דלית ליה חייס לגבי ישראל, ושייך הבן בתר אם ישראלית טפי מבתר אביו גוי, הלכך פטור. **ולא תימא אליבא דמאן דאמר אין מזהמין את הולד** – במסכת יבמות (מז,א) דאיכא למאן דאמר גוי הבא על בת ישראל – הולד כשר, דבתר אימיה שדינן ליה, ומשום הכי פטור מחמש סלעים. **אלא אפילו למאן דאמר מזהמין** – דשדינן ליה בתר גוי – אפילו הכי פטור. דלוי פטור מיקרי, הואיל ואית ליה שמה דלוי – פטור. **בפטר רחם** – אחר האם אויל לענין חמש סלעים. **מי שהיו לו בנים** – פרישית לעיל גבי מתניתין. מדקתני "היא וכהנת" רבותא אשמעינן, דאף על גב דנתערב עם הפטור – אידו חייב **מכלל וכהנת פטורה** – וקא סלקא דעתין דרא "כהנת" – בבת כהן קאמר. **כדיק** – מנסה אותו בהלכות. **מהו** – מי הוי בנה פטור מבכורה או לא היינו דרב **אדא בו'** – וכי היכי דלוייה פטורה כהנת נמי פטורה. בקדושתה קיימא – אף על גב דנבעלה לגוי, וכי שדינן בנה בתרה – הוי כלי פסול, ופטור. **מן המעשר** – מעשר ראשון ניתן ללוים. **דאיבעלה ליה** – לגוי, **הויא זרה** – כדאמרין ביבמות בפרק "אלמנה לבחן גדול" (סח,א): מנין לכהנת לויא וישראלית שבאו עליה גוי ועבד שפסלה – תלמוד לומר: "ובת כהן כי תהיה לאיש זר", כיון שנבעלה לפסול לה – פסלה. ואף על גב דלויא נמי קתני התם – מתרומה דקא פסיל לה, שלא תינשא לבחן, אבל מדין לויא לא מיפסלא. **הויא לה זרה** – וכיון דזרה היא – בנה חייב בחמש סלעים. הלכך, מתניתין נמי לא מוקמת דאיעבר מגוי. **הניחא למר בריה דרב יוסף** – דמוקים לדרב אדא בדאיעבר מישראל – מוקמי למתניתין נמי הכי. **לעולם מתניתין דאיעבר מכהן** – אבל בת כהן דלא איעבר מכהן – לא מיפטרא. דלא אזלינן בתר אם אלא בלויא דאיעבר מגוי.

בן

1 **הבן** חייב לפדות את עצמו — דהא לא זכה האב בפדיונו. אלא חייב הבן לפדות עצמו,
2 אף על גב דליכא חיובא באב. וכן מתניתין דתנן: נתגירה מעוברת נשתחררה
3 מעוברת (כשר). ותימא: דבפרק קמא דקדושין (כטא) גמרינן ממנו את הבן על האב
4 דדרשינן "תפדה" "תפדה" אשה שאין אחרים מצווין לפדותה — אינה מצווה לפדות
5 עצמה. והכא נמי, האי בן, שאין אחרים מצווין
6 לפדותו — לא יתא חייב לפדות עצמו! ויש
7 לומר: דלא דמי האי בן לאשה, דלא שייך בה
8 בשום אב פדיון כלל. אבל הכא, אם היה לו אב
9 ישראל — היה חייב לפדותו.
10 **ראשון** לנחלה לא יולד לו בעינן — מתוך
11 פירוש הקונטרס משמע דמלשון
12 לידה גמר. וקשה: דבגדה ורישן פרק "יוצא
13 דופן" (מא) (ברישיה) מפרש דאין יושבין עליו
14 ימי טומאה וימי טהרה משום דכתיב: "אשה
15 כי תזרע וילדה זכר" — עד שתלד ממקום
16 שמורעת. אבל מלשון "לידה" — לא! אלא
17 יש לפרש דגמר הכא לידה (ולידה) מהתם.
18 ורבי שמעון דהכא לטעמיה, כדאמר בסמוך
19 דמרבי התם יוצא דופן (שם) מ"תלד", דיושבין
20 עליו ימי טומאה וימי טהרה. ואם תאמר:
21 דהתם קאמר דמודה רבי שמעון לענין קדשים
22 שאינו קדוש, דגמר מבכור דכתיב ביה "פטר
23 רחם". ופריך: וליגמר לידה לידה מאדם,
24 דמרבינן יוצא דופן מ"תלד" שכן פשוט קדוש
25 זכר במתנות! ומשני: מבכור אית לן למילף,
26 דנפישין, שכן אמו בהמות קדשים פגול נותר
27 וטמא. והשתא הכא נמי נילף מבכור בהמה,
28 שכן בכור מבכור! ויש לומר: דאינך נפיש,
29 שכן אדם מאדם, ואינם קדושים, ולא שייך
30 בהם פגול נותר וטמא. ובכור אדם דכהונה,
31 דכתיב ביה "פטר רחם" — לא מצי רבי
32 שמעון למילף מבכור לנחלה, דגבי בכור אדם
33 ד"פטר רחם" לא כתיב לידה.
34 **וילדו** לו בעינן — תימא: כיון דדרשינן קרא
35 בבכור, אם כן בפרק "יש נוחלין" (בבא
36 בתרא קכא) דדרשינן: טומטום שנקרע ונמצא
37 זכר, דאינו ממעט בחלק בכורה, דאמר קרא:
38 "וילדו לו בנים" — עד שיהא בן משעת לידה.
39 והאי דאינו נוטל פי שנים דריש מ"והיה הבכור"
40 — עד שיהא בן משעת הווייה. וכן בפרק "מי
41 שמת" (שם קמב) דרשינן: בן שנולד לאחר
42 מיתת אביו, דאינו ממעט מחלק בכורה
43 מדכתיב: "וילדו לו". והא דאינו נוטל פי שנים,
44 דריש מדכתיב: "יכיר". ואמאי? כולדה מילתא
45 תיפוק ליה מ"וילדו לו" כיון דמוקמינן ליה
46 בבכור! ויש לומר: דאי לאו דכתיב תרי קראי,
47 הוה מוקמינן ליה דוקא בבכור דאינו נוטל פי
48 שנים, דהיה מסתבר לאוקמי טפי בבכור שלא
49 יטול חלק בבכורה, מלהעמידו בפשוט שלא
50 ימעט בחלק בכורה. תרע, דביוצא דופן, דליכא
51 תרי קראי, דרשינן ליה לענין דאינו נוטל פי
52 שנים, ולא דרשינן ליה לומר דאינו ממעט.
53 **בכור** לדבר אחד הוא בכור — ואם תאמר:
54 מהאי טעמא גופיה דהיוצא דופן בכור לחמש
55 סלעים, ואף על גב דכתיב ביה: "פטר רחם".
56 כדאשכחן בסוף פרק שני (לעיל יטא), דתנן: יוצא דופן והבא אחריי, רבי טרפון אומר:
57 שניהם ידעו עד שיתאבב. ומפרש בגמרא, דמספקא ליה: בכור לדבר אחד, אי הוי בכור
58 אי לאו. ואף על גב דהתם נמי כתיב: "פטר רחם"! יש לומר: דסברת רבי שמעון חלוקה
59 מרבי טרפון. ואף על גב דהבא אחריי פשיט ליה טפי דהוי בכור מרבי טרפון, מכל מקום
60 יוצא דופן גרע ליה, וממעט ליה מ"פטר רחם".

והא

1 **איתמר**, כהן שמת והניח בן חלל — רב חסדא אומר:
2 **הבן חייב לפדות את עצמו, רבה פר רב הונא אומר:**
3 **אין חייב לפדות את עצמו. כל היכא דמת האב לאחר**
4 **שלושים — דכולי עלמא לא פליגי דאין הבן חייב לפדות**
5 **את עצמו, שהרי זכה אביו בפדיונו. פי פליגי — היכא**
6 **דמת האב בתוך שלושים יום, רב חסדא אומר: הבן**
7 **חייב לפדות את עצמו, דהא לא זכה אביו לפדיונו.**
8 **רבה פר רב הונא אומר: אין הבן חייב לפדות עצמו,**
9 **דאמר ליה: אתינא מכח גברא דלא מצית לאשתעווי**
10 **דינא בהדיה. תנן: נתגירה מעוברת — בכור לפניה;**
11 **ואמאי לימא ליה: אתינא מכח גברא דלא מצית**
12 **לאשתעווי דינא בהדיה! — שאני גוי, דלית ליה חיים.**
13 **אמר רבי שמעון ואסינאי אמר רבי שמעון בן לקיש:**
14 **כהן שמת בתוך שלושים והניח בן חלל — הבן חייב**
15 **לפדות את עצמו, שלא זכה האב בפדיונו; מית לאחר**
16 **שלושים יום — אין הבן חייב לפדות עצמו, שהרי**
17 **זכה האב בפדיונו. "וכן מי שלא שהתה אחרי בעלה**
18 **שלושה חדשים" וכו'. בכור לנחלה הוא דלא הוי, הא**
19 **בפשוט שקיל ואמאי ליזיל לגבי האי — ולידחיה, ולגבי**
20 **האי — ולידחיה! אמר רבי ירמיה: לא נצרכא אלא**
21 **לכא אחריי; והכי קאמר: בכור לפניה, והבא אחריי**
22 **— אין בכור לנחלה. — ולכתבו הרשאה לתדוד! וכי**
23 **תימא, מתניתין שלא בהרשאה — הא מוקמינן לה קמן**
24 **דבהרשאה! מסייע ליה לרבי ינאי, דאמר רבי ינאי:**
25 **הופרו ולבסוף נתערבו — פותבין הרשאה זה לזה, לא**
26 **הופרו ובסוף נתערבו — אין פותבין הרשאה זה לזה.**
27 **משנה אי זהו בכור לנחלה ולפניה המפלת שפיר**
28 **מלא מים, מלא דם, מלא גניין, המפלת במין דגים**
29 **וחגבים שקצים ורמשים, והמפלת ליום ארבעים — הבא**
30 **אחריהם בכור לנחלה ולפניה. יוצא דופן והבא אחריי**
31 **— שניהם אינן בכור, לא לנחלה ולא לפניה. רבי שמעון**
32 **אומר: הראשון — לנחלה, והשני — לחמש סלעים.**
33 **גמרא ראשון לנחלה לא — "וילדו לו" בעינן, לחמש**
34 **סלעים נמי לא — "פטר רחם" בעינן. שני לנחלה לא —**
35 **"ראשית אונו" בעינן, לחמש סלעים נמי לא — קסבר:**
36 **בכור לדבר אחד לא הוי בכור. "רבי שמעון אומר:**
37 **הראשון — לנחלה, והשני — לחמש סלעים". רבי שמעון**
38 **למעמיה, דאמר: "תלד" — לרבות יוצא דופן. והשני**
39 **לחמש סלעים — קסבר: בכור לדבר אחד הוי בכור.**
40 משנה

והבא אחריי — דרך רחם, שניהן אינן בכור. ושעמא מפרש בגמרא. **גמרא** וילדו
לו בעינן — דרך לידה. בכור לדבר אחד — כגון זה, שהוא בכור לרחמים ואינו
בכור לוולדות, דהא הוה לו ולד זכר קודם לו. **למעמיה** — דאמר במסכת נדה פרק
"יוצא דופן" (מא): "ואם נקבה תלד" — לרבות יוצא דופן, דהוי לידה מעליא,
ויושבת עליו ימי טומאה וטהרה. הלכך, גבי "וילדו לו" נמי — לידה מעליא חשיב
ליה, דגמרינן מהתם. **בכור לדבר אחד** — כגון שני, דהוי בכור לרחמים — הוי בכור

- 1 **משנה** נותן חמש סלעים – דאחד מהן בכור. האב פטור – דמצי למימר: 1
2 הבכור מת. והוא הדין נמי לבן הנשאר דפטור, והאי לישנא דנקט "האב פטור" – 2
3 משום סיפא, דבעי למיתני: מת האב כו'. פטורין – כדמפרש בגמרא. נתחייבו 3
4 – בו נכסי האב לכהן כבעל חוב, וחיביבן לפרוע בין שניהם. אין כאן לכהן כלום 4
5 – דאמר ליה: הנקבה יצאת ראשון, וכהן 5
6 ידו על התחתונה, דהמוציא מחבירו עליו 6
7 הראיה. **גמרא** הא אישתעבד נכסיה – 7
8 דחוב מעליא הוא. ומדחי ליה – ואומר: 8
9 אין אני בכור, אלא אחי. כי לא חלקו 9
10 נמי כו' – והא ליכא למימר דטרף נכסי 10
11 משום אביהם, דהא האב לא נתחייב כלום, 11
12 אלא בשביל הבנים טורפן. ואמאי קתני: 12
13 אם נתנו כו', דמשמע דאם לא חלקו – 13
14 חייבין! שני יוסף בן שמעון – שהיה 14
15 איש אחד מוציא על אחד מהן שטר חוב, 15
16 וכל אחד מהן היה מדרחו לאמר: לא אני 16
17 הוא, כי אם חבירי. ולקחו בין שניהם שדה 17
18 אחת – טורף בעל חוב חציה, דאמר ליה 18
19 כו'. והכא נמי, טורף הכהן חמש סלעים 19
20 מהנכסים שהן יחד, ואמר להו נמי הכי: 20
21 אם אתה הבכור – מחלקך אני נוטל, ואם 21
22 אחיך הבכור – מחלקו אני נוטל, ובין 22
23 שניהם תתפשו. ולדידהו לא מצי תבע 23
24 ליה – דכל חד חד וחד מדחי ליה. לא יפרע 24
25 וקיימא לן מאי לא יפרע ולא יתבע 25
26 לערב תחלה – עד שיתבע מן הלזה, 26
27 ולא יהא לו מה לפרוע. הכי נמי דשקל 27
28 – אפילו חלקו, דהא אישתעבדו נכסים 28
29 בחיי האב. ואף על פי שמלוה על פה 29
30 היא – גובה מן היורשין אם יש ירושה 30
31 כשיעור החוב. **דבר אסי** – כדאיתא 31
32 בבבא קמא בפרק ראשון (ט,א). מחצה 32
33 יורשין ומחצה לקוחות – דמספקא 33
34 ליה אם ברירה יורשין נינהו, או אן 34
35 ברירה ולקוחות נינהו, הלכך מחצה יורשין 35
36 ומחצה לקוחות. מלוה הכתובה בתורה 36
כגון

מכח דהוי כלוקח באחריות – ונטול במעות. הלכך נוטל מחצה בקרקע, דהיינו רביע, ומחצה במעות. וקשה לפירוש זה: דהשתא אי לא הוה לספוקי לן אלא אי ביורשין אי כלקוחות 38
שלא באחריות – נוטל חלקו בקרקע, ומשום דאיכא נמי לספוקי דאפילו אי הוה לוקח שמא לוקח באחריות הוא, הורע כחז' אדרבה, הוה לן לומר דחצי חלקו יטול בקרקע ודבריע 39
במעות! ועוד: דמוקמינן הכא מתניתין כגון דליכא אלא חמשה סלעים. ואי לא חשיב להו רב אסי כיורשין אלא ברביע, אפילו יש שם עשר סלעים – פטורים, שלא יוכל לגבות הכהן כי 40
אם הרביע דהוה בהו כיורשים, והיינו חצי חמש! ולשון ראשון שפירש בקונטרס בבבא קמא (ט,א) שנטול חצי חלקו בקרקע או במעות, משום דמספקא לן אי הוה כיורשין או לקוחות 41
שלא באחריות – אותו לשון נמי יתכן בין גירסת "שני אחין" בין גירסת "שלשה". ומיהו, קשיא: מנא ליה להתלמוד שמספקא לרב אסי כלל ביורשין? דלמא פשיטא דלאו יורשין נינהו, 42
אלא מספקא ליה אי הוה כלקוחות באחריות או כלקוחות שלא באחריות! ועוד: דלא הוה שייך למיתני תרי זימני רביע, כיון ד"או אר" קתני! וכלשון אחרון נראה, ולא יתכן לגרוס כלל 43
"שלשה אחין", דמאי אית ליה למינקט שלשה? אי הוה נקט חמשה – אורחיה להתלמוד הוא בכל דוכתי, כמו "היו חמשה תובעין אותו", "חמש נשים שנתערבו ולדותיהן", "כל אחד 44
מחמשה". אבל שלשה – לאו אורחיה למינקט, כיון שכך – שוין שנים כשלשה! ואם תאמר: מאחר דמספקא ליה לרב אסי אי כיורשין הוה אי כלקוחות, לימא: המוציא מחבירו עליו 45
הראיה. דאפילו לסומכוס לא מסתבר הכא לומר חולקין בספק זה, בזה שחכמים מסופקים בהוראתו ויש לומר: שיש דברים דהיינו מסופק לחכמים כי הכא, עשו אותו כוראי פלגא 46
הכי ופלגא הכי. כדאשכחן נמי בפרק "השוכר את האומנים" (בבא מציעא פג,א) גבי הני דדרו באגרא – לישלם פלגא, קרוב לפשיעה וקרוב לאונס. דמה נפשך, או כוליה פשיעה או 47
כוליה אונס. ואי מספקא לן, הוה ליה למימר: המוציא מחבירו עליו הראיה. וכן בפרק "מי שמת" (בבא בתרא קמא,א) דקאמר רבי יוסי: קדשה בעשרים – נותן לו שלשים חצאין, דמספקא 48
ליה אי קדושין לטיבועין או לא, ועושה כאילו ודאי מחצה לטיבועין ומחצה לאו לטיבועין. ובפרק "יש נחלדן" (שם קכז,א) גבי בכור, דאמרין: ובמלוה שענו פליגי. ולפירוש זה איתא 49
נמי שפיר הוה דמרחץ ד"השואל" בסוף הפרק (בבא מציעא קב,א) דקאמר: חלקו את חרש העיבור לכולי עלמא, ולא צריך לאוקמה כסומכוס. ויש דברים שאמרו חכמים: והשתא דלא 50
איתמר הלכתא לא כמר ולא כמר – דעבד כמר עבד, ודעבד כמר עבד. ויש דברים שאמרו חכמים: שווא דדייני, כי התם בריש "המוכר את הבית" (בבא בתרא סב,ב) דאמרי לה להאי 51
גיסא ואמרי לה להאי גיסא – שווא דדייני. **ורבול** עלמא מלוה הכתובה בתורה לאו ככתובה בשטר דמיא – גם במסקנא ידיה כן. דאמרין: בדרב אסי או בדרב פפא קמפלג. 52
דמשמע, אי כולוה אית להו דרב אסי ודרב פפא – היו פטורין מטעם "חמש" ולא חצי חמש. ותימא: דלקמן בפירקין (מט,ב) אמר: דרבי יהודה סבר ככתובה בשטר דמיא. ועוד קשה, 53
למאי דמסקנן: בדרב פפא קמפלג, דלית ליה לרבי יהודה דרב פפא – אלמא קסבר: דמלוה על פה גובה אף מן הקלחות. אטו מי לית ליה לרבי יהודה הא דתנן ב"ג פטוש" (בבא 54
בתרא קע,א): המלוה את חבירו בשטר – גובה מנכסים משועבדים, על פה – גובה מן בני חורין? ועיקר מילתיה דרב פפא לאו איתמר אלא לאשמעוין דגובה מן היורשים, לאפוקי 55
מדרב ושמואל דאמרי: מלוה על פה אינו גובה לא מן היורשין ולא מן הקלחות. אבל למאי דאיתו גובה מן הקלחות – זה אינו שום חידוש, ודרב פטוש הוא בכל התלמוד. ונראה לפרש 56
לפי המסקנא דלאו ממש כרב פפא קאמר, אלא כמלוה על פה, כי הך דפירין הבן כשהיא כתובה. ובפרק קמא דקדושין (כט,ב) איתא להא דלקמן, וגריסין שם: רבי יהודה לטעמיה דאמר 57
מלוה הכתובה בתורה ככתובה דמיא. והיינו לטעמא דהכא. אי נמי, בדרב פפא ממש קמפלג, דרב פפא גריף צריך לומר דאייירי נמי במלוה הגורסת בתורה. דבפרק קמא דקדושין 58
(יג,ב) קאמר רב פפא: הלכתא, בשטר על פה גובה מן היורשין, שיעבדא דאורייתא. ובפרק "גט פטוש" (בבא בתרא קע,א) אמר: דרב פפא טעמא – שלא תנעול דלת בפני לווין, וצריך לומר: 59
דבדקושין איירי במלוה הכתובה בתורה, דקסבר: גובה מן היורשים ולא מן הקלחות. ובההיא איירין הכא, דרבי יהודה לית ליה דרב פפא, וקסבר דגובה מן הקלחות. 60
מלוה הכתובה בתורה – היינו דוקא כגון פירין הבן וערכין ונקין וכיוצא בהן, שלא נתחייבו אם לא שחייבתו תורה. אבל מלוה על פה, אף על גב דכתיב (דברים כד): "עושה אשר 61
אתה נושה בו יוציא אליך את העבוט" – לא (מקרא) [מקרי] כתובה להיות כתובה בשטר. ואף על גב דאייירי על פה, דלא חייבתו ממה שכתובה בתורה, כיון דבלאו הכי 62
פשיטא הוא שיש לו לשלם מה שהלווה. 63

- 1 **דרבי** מאיר סבר חמש – ולא דמי לחמשה בקר, דמסקינן (בבא קמא ע"ב): אפילו
2 חמשה חצאי בקר אמר רחמנא. דתשלומין נניחו, ויש לו לשלם מה שהוא חייב.
3 אבל הכא – מצות חמש סלעים רחמנא רמי עליה, ולא מקיימא בפחות מחמש. אף על
4 פי שיכול לשלם לעשרה כהנים בזה אחר זה – לא דמי הכא, דלא משתעבד אלא בחצי
5 חמש. **ואם** לשני כהנים נתן אין יכול להוציא
6 מידם – ואם תאמר: כיון דאם לא נתן אין זקוק
7 ליתן, השתא נמי דנתן נמי – ליהוי בתקפו כהן,
8 דמוציאין מידו, כדאמר בפרק "שנים אחוזין"
9 (בבא מציעא ו"ב), והכא נחא טפי, דאין יודע
10 ממי להוציא. אבל לקמן קשה טפי, גבי מת ביום
11 שלשים, דקאמר רבי עקיבא: אם נתן – לא
12 יטול, ואם לא נתן – לא יתן. דכיון דאם לא נתן
13 לא יתן, השתא נמי כשנתן – ליהוי בתקפו כהן,
14 ויש לומר: כיון דמתחלה נתן לו בתורת מתנות
15 כהונה, אף על פי שאחר כך נתגלה שאם לא
16 נטל לא היה ראוי לטלו – מספק לא אמרינן
17 מוציאין מידו. וכן ההוא דבא באמצע החדש
18 בסוף "השואל" (בבא מציעא ק"ב), דאף על גב
19 דבתחלה החדש כולו למשכיר – לא מדמינן
20 ליה לתקפו כהן. **אם** נתנו עד שלא חלקו בו –
21 צריך שום צריכותא אמאי קתני בתרייהו
22 פלוגתא דרבי מאיר ורבי יהודה.
23 **הני**
24 **ורב פפא קמפלגני**. ואיכא דמתני ליה אסיפא: נתחייבו הנכסים. דמית האב אימת אילימא
25 דמית לאחר שלשים – מכלל דרבי מאיר סבר כי חלקו פטורין הא אישתעבדי להו נכסי!
26 **אלא בתוך שלשים**; כי חלקו אמאי מחייב רבי יהודה לזיל לגבי האי – לידחייה, וגבי האי –
27 **ולידחייה! אמר רבי ירמיה**: זאת אומרת, שני יוסף בן שמעון שהיו פעיר אחת, ולקח אחד
28 מהם שדה מחבירו – בעל חוב גובה ממנו, דאמר ליה: אי בדידך מסיקנא – מנתא דידך
29 קא שקילנא, ואי בחברך מסיקנא – משתעבדא לי מקמי דידך. **אמר רבא**: מפדי נכסוהי
30 דבר איניש אינון ערבין ביה, וכולה בלישנא קמא. **משננה** שתי נשים שלא בפרו, וילדו שני
31 זכרים – נותן עשרה סלעים לפניהן. מת אחד מהן בתוך שלשים יום, אם לכהן אחד נתן –
32 יחזיר לו חמש סלעים, ואם לשני כהנים נתן – אינו יכול להוציא מידם. זכר ונקבה, או שני
33 זכרים ונקבה – נותן חמש סלעים לפניהן. שתי נקבות וזכר, או שני זכרים ונקבות – אין
34 פאן לפניהן כלום. אחת בפרה ואחת שלא בפרה, וילדו שני זכרים – נותן חמש סלעים לפניהן.
35 **מת אחד מהן בתוך שלשים יום** – האב פטור. **מת האב והבנים קיימים, רבי מאיר אומר**:
36 **אם נתנו עד שלא חלקו** – נתנו, ואם לאו – פטורין. רבי יהודה אומר: נתחייבו נכסים. זכר
37 ונקבה – אין לפניהן כלום. שתי נשים של שני אנשים שלא בפרו, וילדו שני זכרים – זה
38 נותן חמש סלעים לפניהן וזה נותן חמש סלעים. **מת אחד מהם בתוך שלשים, אם לכהן**
39 **אחד נתנו** – יחזיר להם חמש סלעים, אם לשני כהנים נתנו – אינו יכולין להוציא מידם.
40 **זכר ונקבה** – האבות פטורין, והבן חייב לפדות את עצמו. שתי נקבות וזכר, או שתי נקבות
41 ושני זכרים – אין פאן לפניהן כלום. אחת בפרה ואחת שלא בפרה של שני אנשים, וילדו
42 שני זכרים – זה שלא בפרה אשתו נותן חמש סלעים לפניהן, זכר ונקבה – אין פאן לפניהן
43 כלום. **גמרא מאי שנא שני כהנים, דאזיל לגבי האי ומדחי ליה, ואזיל לגבי האי ומדחי**
44 **ליה; פהן אחד נמי, לזיל לגבי האי – ולידחייה, ולזיל לגבי האי – ולידחייה! אמר שמואל**:
45 **אחד. וילדו שני זכרים** – במחבא, שנתערבו. אם לכהן אחד נתן – האב פטורין שניהם – יחזיר לו חמש סלעים, הואיל ומת בתוך שלשים, ואיגלאי מיתלתא דנפל הוא,
46 **ושלא כדן שקל. אין יכול להוציא מידם** – דכל חד וחד מדחי ליה ואומר: הריני מחזיק במ שבביל פדיון החי. או שני זכרים ונקבה – ילדו הנשים שלו במחבא –
47 **נותן חמש סלעים לכהן**. דממה נפשך חד הוא בכור, אם האחת ילדה שני זכרים – הראשון בכור, ואם האחת ילדה זכר ונקבה – נמצא שחביריה ילדה זכר לבדו והוא
48 בכור. ואותו שעם הנקבה פטור, שמו נקבה יצאת ראשון, והמוציא מחבירו עליו הראיה. **אין כאן לכהן כלום** – דאיכא למימר: הנקבות יצאו תחלה, ואין כאן בכור.
49 **האב פטור** – דמצי למימר: בן המבכרת מת. נתנו עד שלא חלקו בו – כדן אותו של מעלה, משום דרב אסי ורב פפא. **זכר ונקבה**, יש לומר: אותה שלא בכרה
50 ילדה הנקבה, ואין כאן בכור. **מת אחד מהם** – מן הוולדות, יחזיר להם חמשה סלעים, ויחלקו שני האבות. **ואין יכולין להוציא** – דכל חד וחד אומר: אני מחזיק במ
51 שבביל החי, דאותו שנתן לי בשבילו – לא מת. וכל המוציא מחבירו ידו על התחתונה. **האבות פטורין** – דכל חד וחד אמר ליה לכהן: הנקבה שלי היא. והבן חייב
52 **לפדות את עצמו** – דמכל מקום בכור הוא. שתי נקבות וזכר – יש לומר: האחת ילדה נקבה, ושנית זכר ונקבה, ויצתה נקבה תחלה. הלכך אין כאן לכהן כלום, דיש
53 לומר: המבכרת ילדה הנקבה, ע"כ. וכן שני זכרים ושתי נקבות. **גמרא כהן אחד נמי** – ומשני אבות שקל, כי אזיל לגביה האי אב – לידחייה כהן ולימא: לא שלך מת
54 אלא של חבירך, ולא בעל דברים ידיד את.

כבא בהרשאה - שני האבות כתבו הרשאה האחד לחבירו, ובא בעל הרשאה ותובעו ממה נפשך: אם שלי מת - החזיר לי את שלי, ואם של חבירי מת - החזיר לי את שלי, שהרי יש לי הרשאה. **אדרכתא** - הרשאה אמטלטלי. דהואיל ואינן בעין - מחזיק בשקרא, שמא אין בידו משל זה כלום, וחתמי סהדי אשקרא. **היבא דכפריה** - לזה למלוה, תו לא כתב מלוה הרשאה עליהו, משום דמחזיק בשקרא. **תני רב הונא** - גבי שתי נשים של שני אנשים שלא בכור וילדו שני זכרים ונקבה במחבא: אין כאן לכהן כלום. ואף על גב דחד הוי בכור ממה נפשך, דאם האחת ילדה שני זכרים - האחד בכור, ואם זכר ונקבה ילדה - נמצאת חבירתה יולדת זכר לבדו והוא בכור. ואפילו הכי הבה אינו חייב לפדות את עצמו, דאמר ליה: שמא אין אני בכור, אלא חבירי. **באיש אחד ושתי נשים לא משכחת לה** - דכיון דאיכא חד בכור ידבי חמש סלעים לכהן - להכי לא תני ליה, דכל הנך דתנא כאן "אין כאן לכהן כלום" - שוין, בין איש אחד ושתי נשים, בין בשתי נשים של שני אנשים. **משנה מת הבה בתוך שלשים** - אבכורות ודאין דעלמא קאי נמי. **יחזיר** - דנפל הוה, ולא מחזיק בפדיון עד לאחר שלשים. **ביום שלפניו** - אף על פי שנתן יחזיר לו. **גמרא מדרב** - כתיב הכא (במדבר יח): "ופדיו מכן חדש תפדה", וכתיב במדבר (שם ג): "פקד כל בכור זכר מכן חדש ומעלה". ומעלה - משמע: לאחר שלשים. **מספקא ליה** - אי גמרי מהתם. דמדאיצטריך "ומעלה" בערבין - "אם מכן ששים ומעלה" וגו', וגמר במסכת ערכין (יחא), "שנה" "שנה" לגזרה שוה, שכשם ששנת ששים כלמטה דימנו להחמיר - אף שנת חמש ושנת עשרים כלמטה, אף על גב דלהקל. והוא הדין לענין בן חדש, דיום שלשים כלמטה אף על גב דלהקל, ולא גמר "חדש" "חדש" ממדבר, דלא ידא נערך עד לאחר שלשים. הוה דערבין ודמדבר סיני שני כתובין הבאין כאחד ואין מלמדן - על פדיון הבן. או דלמא כי אמר אין מלמדן - שני כתובין - לעלמא, דלא משתעי מבכור ודערבין. כמו אי הוה כתב "חדש" במדי אחרינא. **אבל לנופיהו** - כגון בכורי דורות מבכורי מדבר, דאידי ואידי בבכור הוא משתעי - מלמדן. ומדמספקא לן, קאמר: אם נתן - לא יטול, ואם לא נתן - לא יתן. לענין **אבילות** - אם מת ולד בתוך שלשים - אין אבילות חלה על אביו, דאימר נפל הוא. **משנה שלא נפדה** - דלא עבד איניש דפריק תוך שלשים. עד שיביא ראיה. **לאחר שלשים בחזקת שנפדה** - דכחן הוי מוציא מחבירו, והורע כחו. עד **שיאמרו לו** - לכן, שצוה אביו בשעת מיתתו שלא נפדה. ובאמירה סגיא, בלא עדות גמורה. דהך חזקה דמחזקתן ליה בחזקת שנפדה - לאו זו היא חזקה מעלייתא, דרובא דאיניש לא עבדי למפרע חובו מיד. והכא לא שייך למימר "עד שיביא ראיה", דהכא יכול לומר לו הבן: לכהן דעלמא ידביה אבא. **שמצותו על אביו** - מצות פדיווהו של אב זה היתה על אביו וצוהו בנזילו. **גמרא דכולי עלמא אי אמר ליה מעכשיו יחא בנו פדוי לאו פדיון הוא** - אלא מתנה בעלמא, דהא בתוך שלשים לא שייכא פדיוה. ואי אמר בתוך שלשים: "הרי לך המעות ולאחר שלשים יחול פדיון בני" וצוהו מעות ביד כהן בעין לאחר שלשים - ודאי פדוי, כמאן דידביה להו ניהליה השתא. **נתעבלו** - שאינן בעין. **אקידושי אשה** - דאי ידבי לה השתא מדי, ואמר לה "התקדשי לאחר שלשים יום" - הויה מקודשת, כדאמרין במסכת קדושין (טא).

הני מילי היבא דכפריה - תימה: דללישנא קמא ב"מרובה" (בבא קמא עא), דלא מפליג בין כפריה ללא כפריה, מאי איכא למימר? וכן יש להקשות ממתינתין פרק "שבועת העדות" (שבועות לגב). גבי "איש פלוני כהן", "איש פלוני לוי", דדייק: הא "מנה לפלוני ביד פלוני" - חייבין. והא אמרת: עד שישמע מפי תובעו ומשנה בבא בהרשאה. ופריך: והא אמרי נהרדעי כו'. הני מילי היבא דכפריה כו'. ומיהו, הווא איכא לאוקומי בפקדון ללישנא קמא דנהרדעי. דכיון שיכול להקדיש בפקדון, כדמוכח בפרק "המוכר את הספינה" (בבא בתרא פחא) גבי הווא דאייתי קרי לפום נהרא - הכי נמי יכול להרשות, דחד טעמא הוה, כדמוכח. ויש לתרץ הך דשמעתין (בקרעות) ואלביא (ורבין), דאית ליה לקמן בפירקין (נאא), פודין בקרעות כמו שפודין במטלטלי, דאמקדעי כתבין אדרכתא. דאמטלטלי דוקא לא כתבין, דאינו ברשותו. אי נמי: איכא לאוקמה כרבי נתן, דמדוברי נתן יכול להוציא מידו אם תבירו חייב ואין לו מה לפדות. אי נמי: איכא לאוקמה כגון שנתן אחד לחבירו במעמד שלשתן. ומיהו צריך עיון: דלמא היבא דאין יכול להוציא מידו בבית דין - לא תקון רבנן מעמד שלשתן, כי היכי דלא תקון מעמד שלשתן בכתובה, משום דלא ניתנה לגבות מחיים, כדפרישית ב"החולץ" (בבא קמא פטא). ועוד יש לתרץ: דלמא אם שניהם מצוים לפנינו ומצוים לתת לאחר - חייב להחזיר. ולא הוצרך להעמיד בבא בהרשאה אלא כדי שיוכל האחד להוציא מידו בפני עצמו. **אבל** בלא כפריה כתבין - מה שנוהגים עכשיו לכתוב בהרשאה אפילו כפריה, אומר רבינו תם: דהיינו טעמא דלא כתבין לנהרדעי - היינו משום דמחזיק בשקרא, כדאמרין ב"מרובה" (בבא קמא עא), ובכתובות (פהא) מוכח דלמחזיק בשקרא לא חיישין. וב"מרובה" (שם ד"ה) אמטלטלין הארכתא.

מת בנו בתוך שלשים יום כו' יחזיר לו חמש סלעים - פירש בקונטרס: משום דנפל הוא. ובתנן פירש כן, דאפילו קים לן ביה דכלו לו חדשיו - ב"בן חדש" תלה רחמנא. **לאחר שלשים** אף על פי שלא נתן יתן - בפסחים בסופו (קאב). אמרין דאבי הבן מברך שנים. ויש לספק: כיון שמת אם מברך "שהחינו", מכיון דזוכה לקיים המצוה. ואין לתמוה אהא דלא מברכין "שהחינו" על כל מילה ומילה כמו על כל פדיון הבן, דשאני מצות פדיון הבן דלא שכיחא.

מת ביום שלשים כיום שלפניו רבי עקיבא אומר כו' - בריש "החולץ" (יבמות לוה). אמרין: היתם תנאי, רבן שמעון בן גמליאל אומר: כל ששהה שלשים יום באדם אינו נפל, הא לא ששה - ספיקא הוי. ואיתמר: מת בתוך שלשים יום ועמדה ונתקדשה, אם אשת ישראל היא - חולצת. וברוב הספרים גרסין בסוף פרק "רבי אליעזר דמילה" (שבת קלאא): "מת ביום שלשים". וכן גורס רבינו יצחק, ורבינו חננאל גורס כן. ונראה (דגורס) דגרסין: "תוך שלשים". דכיון דאמרי רבנן הכא: יום שלשים כיום שלפניו, ורבינו חננאל משוי ליה ספיקא, ופליגי רבנן ורבן שמעון בן גמליאל גם ביום שלשים - מה לי ביום שלשים ומה לי בתוך שלשים יום, גם בשאלות גורס: "תוך שלשים". ומיהו בהלכות גדולות כתוב דביום שלשים, אפילו פיהק ומת - לא הוי נפל לרבנן, ודוקא תוך שלשים הוא דאמרין במסכת שבת: פיהק ומת - דברי הכל מת הוא. משמע דגרסין: "ביום שלשים", ומפרשי מת כמשמעו, פיהק ומת. וקחשיב פיהק ומת ביום שלשים, כיון שזכי ליה כן - כנפל מן הגג תוך שלשים. ועוד יש לקיים גירסא זו אם כנפל מן הגג ואכלו ארי ביום שלשים דוקא הוא, דסמכין אדרבנן, ושמן אפילו לענין אבילות דהוי כבר קיימא. **ביום שלפניו** - ואם תאמר: דבריש "החולץ" (יבמות לוה) משמע דפשיטא לן מן התורה אפילו תוך שלשים דחי הוא. דאמר: היתם תנאי, רבן שמעון בן גמליאל אומר: כל ששהה שלשים יום ועמדה ונתקדשה, אם אשת כהן היא - אינה חולצת ויש לומר: דהתם כנפל מן הגג או אכלו ארי, כרבנן, דפליגי ארבן שמעון בן גמליאל בסוף "רבי אליעזר דמילה". אבל הכא בפיהק ומת - דכולי עלמא מת הוא. ומיהו, אפילו הכי איירי הכא כנפל מן הגג כי התם - אין לחוש, דהכי נמי פסקין בסוף "אם לא הביא" כרבן שמעון בן גמליאל לענין אבילות להקל. אף על גב דבאשת כהן, דלא אפשר - סמכין אדרבנן, ושריא בלא חליצה. ואם תאמר: דהכא מקילין כל כך לענין אבילות, אפילו

1 אפילו באותו דחשבינן ודאי בר קיימא, היכא דלא אפשר, כגון באשת כהן. ובמסכת
2 שמחות פרק רביעי (הל"ב) תנן: הספקות אונגין ומתאבלין עליהן! ויש לומר: דהתם בספק
3 בן תשע לראשון או בן שבע לאחרון. דגנאי הדבר שלא יתאבל לא זה ולא זה, והרי הוא
4 ודאי בנו של אחד מהן.

5 **וירידה** אויל וטריף ממשעבדי ובהני חמש בני
6 חורין פריק ליה לבריה – ואם תאמר:
7 היכי טריף ממשעבדי? הא אין נפרעין מנכסים
8 משועבדים במקום שיש בני חורין, והא איכא
9 חמש בני חורין! ואם היה פורק בנו תחלה הוה
10 ניהא. ואם תאמר: אכתי ליהדרי לקוחות מהני
11 חמש שפדה כהן בנו, דמה נפשך שיעבדום קודם
12 ללידת בנו. דאי לידת בנו קדמה – אם כן היה
13 יכול לטרוף מן הלקוחות לפדיון בנו, כמו לפדיון
14 עצמו ויש לומר: דהבא מלקוחות שקנו מאביו,
15 לפיכך אין חורין על הנכסים שקנה הוא. ועוד
16 יש לומר: כגון שלא כתב ללקוחות "דאקני",
17 והוא קנה הנך חמש בני חרי אחרי כן. ואפילו
18 היכא דכתב ליה "דאקני" בעיא בפרק "מי שמת"
19 (בבא בתרא קנא), אבל היכא דלא כתב ליה –
20 קיימא לן דלא משתעבד. ואם תאמר: אי הנך
21 משעבדי בנכסים שקנה מאביו – ניהא, אבל
22 בנכסים שקנה הוא היכי משתעבדי לפדיונו?
23 דהא אימת חל חוב פדיון עצמו – כשהביא
24 שתי שערות, שנעשה גדול. תו לא אשתעבד
25 נכסים שקנה אחרי כן, דלא כתב ליה לכהן
26 "דאקני"! וצריך לומר: דעל כרחין מיירי כשירש
27 מאביו. מיהו, לרבי יהודה נמי זימנן דמשכחת
28 להווא קודם לבנו, כגון שאין לו נכסים מאביו,
29 ומשהביא שערות קנה הני קרקעות, ומכרם
30 לאחר לידת בנו, דלפדיון בנו אויל וטריף
31 ממשעבדי. ועוד יש לומר: דנכסים שקנה אחרי
32 כן חל עליהו שיעבדו לענין פדיון, ואף על גב
33 דלא כתב "דאקני". דכל שעתא ושעתא רכיב
34 עליה חוב פדיון, וכיון דחשבינן ליה כמלוה
35 בשטר – הוי כאילו נכתב לאחר שקנה
36 הקרקעות. **חמש** סלעים של בן (ב) וכו' –
37 אשם בכסף שקלים וערכין לא איצטריך ליה
38 לתנא למייתי. דבאשם כתיב בהדיא: "בשקל
39 הקדש". וערכין נמי פשיטא דבשקל הקדש הוה,
40 כיון דכתיב (ויקרא כז): "וכל ערכך יהיה בשקל
41 הקדש". **אמר** רבי אסי מנה של צורי – פירש בקונטרס: הוציא במדינת צור. וזהו שיעור סלע של אותו מנה, דבסלע ארבעה זוזים, והוה כמשקל זהוב של משקל שני פשיטין ומחצה
42 למשקל הברזל. ונראה שקבלה היתה בידו מרבותיו. ומשמע שרוצה לומר דזהו דנר של כסף, ומשקלו של זהב. וכמו כן פירש בפירוש חומש בפרשת "ואלה המשפטים" גבי
43 שלשים שקל, דהשקל משקלו ארבעה הזובים שהם חצי אונקייא למשקל הישר של קלונייא. משמע נמי שרוצה לומר דדינר כסף וזהב משקלו שוה, דסלע הוא ארבעה דינרים. אבל
44 לא נראה לרבינו תם, מדקאמר דדינר של זהב משקלו כשנים של כסף, כמו שאפרש בסמוך. ועוד פירש בקונטרס, דרבי חנינא דאמר: איסתירא סרסאי דמוזבנא תמניא מינייהו בדינרא
45 – היינו בדינר האמור בכל התלמוד, הוא דינר שמינית שבדינר צורי. ורבי חנינא תנא הוא ופליג אמיתית, והשתא הוה חמש סלעים דבר מועט. מאי דקאמר חמשה מינייהו לפדיון
46 הבן, ותמניא מינייהו לא שוו אלא שמינית שבדינר צורי, וצורי גופיה אין משקלו אלא שני פשיטין ומחצה – נמצא דחמש סלעים של בן אין שוין פשוט אחד ממשבטע שלנו לרבי
47 חנינא. ועוד, ד"דינר" מפרש דהוא דינר מדינה. ובלשון משנה רגיל לקרותו "זוז", ובלשון התלמוד רגיל לקרותו "פשיטי", כי ההוא דכתובות (טז,א) דאמרין: "חמשי זוזי פשיטי". ועוד:
48 בכל דוכתי בסתם "דינרא" הוה דדהבא, דמוזבנא בעשרים וחמשה זוזי, בפרק קמא דקדושין (מא), גבי רב כהנא דיהיב ליה אליהו שייפא דדינרי, ורבי אמי דאשכח אונייא דדינרי
49 – כלומר, בדינרין זהב ונראה לפרש: דכולהו לא פליגי, ואמתניתין קיימי לפרושי לן שיעורא. דרבי אמי מנה צורי – כלומר, (סלעים) חמש סלעים ממנה של [צורי] הן סלעים של
50 בן. **רבי** אמי אמר דינרא ערבא – כלומר, דינר של ערביא שוה חמש סלעים של בן. ולא כמו שפירש בקונטרס דסלע צורי דינרא ערביא. וגם פירש שמצאתי בתשובת הגאונים של
51 בבליים ששבעה דינרים האמורים בכל מקום בהתלמוד שהדינר שם מעה כסף, עושין עשרה מאותו של ערביא. ודבריו סותרין זה את זה, דכיון דדינר של ערביא קטן אפילו מדינר
52 שבכל התלמוד – אין יכול להיות דסלע צורי הוא דינר ערביא, והלא בסלע ארבעה דינרי מאותו של צורי שבכל התלמוד, דאמרין בקדושין ובכל דוכתי! אלא, בדינרי זהב איירי.
53 ושל ערביא קטן הוא מדינר זהב של צורי, דשל צור מדינר בעשרים וחמש של כסף, ושל ערביא – בעשרים, כדפרישית, דשיעורו כחמש סלעים של בן. **רבי** חנינא אומר איסתירא
54 סורייתא – כן כתוב ברוב ספרים. אבל בקונטרס פירש: סוסיריתא. נראה דבין זה ובין זה נקרא זה שם סוריא, כמו (בבא קמא פג,א) "לשון סורסי", שהוא על סוריא. והוא סלע של
55 סוריא, דמוזבנא תמני בדינרא, היינו בדינר זהב של סוריא. וגדול הוא מדינר זהב של צור שבכל התלמוד, (דהסוריא) (דההוא) לא מיוזבן [אלא] בעשרים וחמש, והוא של סוריא
56 ששזה שמונה של בן – היינו שלשים ושנים דינר של כסף, שהסלע ארבעה דינרי.

57 [שייך לעמוד הבא] **רבי** יוחנן אמר דינרא דהריינא כ' – הוא דינר זהב שבכל התלמוד, דמוזבן בעשרים וחמש. ומסיק: דל זה וישארו עשרים וארבעה, והדרא שתותא מאותן
58 עשרים וארבעה וישארו עשרים לפדיון הבן – דהיינו חמש סלעים, שהסלע ארבעה דינרים. וכתוב בספרים: דהוה לזו עשרים מוקלי כמותקלי דינרא, דאיתן עשרין ותמניא זוזי
59 ופלגא, ופלגא דנקא. ודומה פירוש של גאונים, שפירשו חמש סלעים של בן לפי מטבע שבימיהם.

דינרא הדריינא טריינא שייפא. פירש בקונטרס הדריינא על שם הדריינוס קיסר וטוריינוס קיסר שייפא שם המלך וקשה לר"ת דבסמוך אמר שבקו לגנוז משום טיבעה של ירושלים ומטבע ירושלמים אמרין בהגול קמא" (בבא קמא זב,ב); דוד ושלמה מצד אחד וירושלים עיר הקודש מצד אחד! ואומר רבינו תם: ד"ה דריינא" היינו עגול, כמו "הדר הדרנא" (עבודה זרה כב,ב) ו"טוריינא" היינו גדול, כי תריטא (חולין קכד,א). אף על גב ד"טוריינא" בטי"ת ו"תריטא" בתי"ו – אין להקפיד. ו"שיפא" – היינו שנשופה צורתו. ומיהו, פירוש הקונטרס יש ליישב, ולחלק בין בית ראשון לבית שני, כדאמר במנחות. ואשכחן "הדריינוס קיסר" בפרק "אין מעמידין" (עבודה זרה לב,א), וכן פירש בערוך.

דמורבנא בעשרים וחמש זוז – והכי נמי אמר בריש "זוזבא" (בבא מציעא מד,ב) דדינר של כסף הוא אחד מעשרים וחמשה דינר של זהב, וכן מוכח בפרק "שור שנגח ארבעה וחמשה" (בבא קמא לז,א) גבי שנים הראשונים דינר זהב. ובפרק "כל הנשבעין" (שבועות מד,ב) גבי "התקבלתי ממך דינר זהב". ויש לתמוה: דעכשיו אין זקוק של זהב שזה יותר מעשרה זקוקים של כסף לכל היותר, ואיך נשתנה כל כך שער הזהב והכסף, דבימי חכמי הגמרא היה שזה של זהב עשרים וחמש של כסף? ונראה לרבינו תם: דדינר זהב משקלו כפליים של כסף. ולא כפירוש הקונטרס לדעיל, דמשמע מתוך דבריו שהם שוים, כדפירשתי לעיל. ובפרק "אלו טרפות" (חולין נה,ב) נמי משמע שהיה עוביו של דינר זהב משונה מדינר של כסף, מדנקט: ואם נשתיר בו כעובי דינר של זהב – כשירה. ושמע מינה: כפליים בשל כסף היה, ולפיכך שזה מהם עשרים וחמשה, אבל משקל כמשקל – אינו שזה אלא שנים עשר. וגם במדרש מוכיח שהסלע של זהב אינו אלא שנים עשר סלעים של כסף. דבספר שמואל (ב' בד) כתיב גבי גורן ארוונה (והיבוסין) שקנאה בכסף חמשים שקלים, ובדברי הימים (א' כא) כתיב "שקלי" (כסף) (זהב) שש מאות. ומפרש במדרש דהכי פירושה דקרא דשמואל: "כסף שש מאות שקלים" – דהיינו חמשים שקלים של זהב. וקרא דדברי הימים הכי פירושה: "שקלי זהב חמשים" – דהיינו שש מאות שקלים של כסף. ובפרק בתרא דזבחים (קט"ב) מפרש בענין אחר: שגבה מכל שבת ושבת חמשים, שהם בין כולם שש מאות. ולפי מה שפירש: דינר של זהב שוקל שנים כשל

כסף – לפי חשבון זה דינר של זהב בעשרים וארבעה של כסף, והאי דטפי הכא דינר דקאמר בעשרים וחמש – אומר רבינו תם: דהאי זוז המותר להכרע הוא. תדע, מדקאמר הכא: "דל זוזא ושותתא" דהיינו חמשה זוזים, אמאי נקט כהאי גוונא? הוה ליה למימר "דל חומשא", דחמשה זוזי הוא חומשא של עשרים וחמש! אלא לפי שאותו זוז היתר הוא להכרע, חשיב ליה באנפי נפשיה. וזוהו נמי שיעורא של הכרע למחצית השקל. למאן דאמר בשקלים שנותנים למחצית השקל חצי מעה, ומחצית השקל הוא שני דינר, והדינר שש מעה כסף – הרי עשרים וארבעה חצאי מעה. ואף על גב דאיכא למאן דאמר התם שקלובן מחצית השקל הוא מעה – מודה בהכרע דינר זהב שהוא דינר כסף. והא דאמר בסמוך גבי בית זרע חומר שעורים בחמשים שקל כסף, שאין נותנין אלא פונדיון אחד, ואותו פונדיון קולבון לפרוטרוט, דמשמע דאין להכרע עולה יותר – לאו דוקא נקט לשון "קולבון", דאינו אלא

דינרא הדריינא – דינר זהב שטובע במטבע אדריינוס קיסר וטוריינוס קיסר. ושייפא – שם המלך. דמורבנא בעשרים וחמשה דינר של כסף – בדינר צורי. דל מינייהו שותתא – ואינך לפדיון הבן. דסבירא ליה דסלעים של בכור הם סלעים של ארבעה דינר, והוא סלע צורי דמטי לחמשה סלעים עשרים דינר. עשרים וחד נבי דנקא הוו – דל שנות מעשרים וארבעה ופשו עשרים,

ודל שנות מחז זוזא – פשו עשרים ואחד נבי דנקא. אלא דל שותתא וזוזא – ואכתי עשרים נבי דנקא הוו, דכי מדלית שנות וכי הדר מדלית חדא – פשו עשרים נבי שותתא אלא דל בריש זוזא – ופשו עשרים וארבעה, והדר דל שנות מעשרים וארבעה ופשו עשרים, והנך לפדיון הבן אולי. דהווי להו עשרין מתקלי במתקלא דינרא – במשקל דינר צורי, כדפרישתי. דאינון עשרין ותמניא ופלגי ופלגא דנקא – בדינרא ערביא. דדינר צורי עושין השבעה – עשר בדינר ערבי, והארבעה עשר עושין עשרים. פשו להו שש צורים, דעבדי שמונה דינרים ערביים ופלגא ופלגא דנקא דהוא פונדיון. דדינר הוו שנים עשר פונדיונים, אלא שפונדיוני צורי גדולים ושל ערביים קטנים. וכיון דשבעה צורים עושין עשרה ערביים, מטי לכל דינר צורי דינר ערבי וחמש פונדיונים ערביים ושביעית פונדיון. דצא וחשוב לשבעה דינרים חמש פונדיונים ושביעית פונדיון לכל דינר – הוו להו שלשים ושה פונדיונים טופיינא. דאינון שלשה דינרים, ואישתבח דשבעה הוו עשרה. הלכך שבעה דינר צורים הוו עשרה, והארבעה עשר הוו עשרים, ופשו ששה דינר צורים, הוסף לכל דינר חמשה פונדיונים ושביעית – הוו להו שלשים ואחד פונדיונים טופיינא בציר פורתא, וההוא פורתא לא חשיב בין פונדיונים. ועשה אותן דינר – הוו שלשים ואחד פונדיונים שני דינר ופלגא דדינר ופונדיון, אישתבח דששה דינרי צורים עושין תמניא ופלגא ופלגא דנקא של ערביים. ולשון זה שפירשתי כתוב בספרים, ולא פירש לנו, כי לא פירש מפי הרב הגדול כל דך מילתא דהווי להו עשרין מתקלי במתקלא דינר דאינון עשרים ושמונה ופלגא ופלגא דנקא, אבל מצאתיה בתשובת הגאונים. סילעין דאורייתא תלתא – דינר צורים הוו, ותילתא, דהן עשרין מעין. והלא סלע של קורש – המקדיש שדהו בשנת היובל היה פודה בית זרע (חומר) שעורים בחמשים סלעים, ובתורת כהנים גבי מקדיש שדהו קנתי: "כערבך יקום", נותן ארבעים ותשעה סלעים וארבעים ותשעה פונדיונים לארבעים ותשעה שנים של יובל. והלא סלע של קודש כו', כלומר: ולמה אמרנו ארבעים ותשעה פונדיונים והלא סלע של קודש ארבעים ושמונה פונדיונים, אישתבח דקא פריק בית זרע חומר שעורים בחמשים שקל ופונדיון! פונדיון זה מה מינו – והלא לא נאמר אלא "חמשים שקל כסף" קולבון לפרוטרוט – הכרע הוא האי פונדיון, דמטי קולבון – מעה קטנה, לכל אחד. "לפרוטרוט" משמע: לכל אחד בפני עצמו, כדאמרין בפרק ראשון (בכורות ה,א) ולא מנאו הכתוב אלא בפרוטרוט. קנתי מיהת: סלע של קודש ארבעים ושמונה פונדיונים, והיינו ארבעה דינר צורים דהכי אמרין בקדושין (יב,א): שש מעה כסף – דינר, מעה – שני פונדיונים, נמצא דינר שנים עשר פונדיונים, וסלע ארבעים ושמונה. אלמא סלע דאורייתא ארבעה דינרין, וקשיא לרבא: ומשני: בטר דאסיפו עליה – על סלע דאורייתא. הוסיפו שנות ועשאוהו למדת סלע צורי, עשרים וארבעה מעין. יהיה – "עשרים גרה יהיה השקל", משמע: עוד יהיה אחרת. בפרשת ערכין כתיב "הוא". בסדר "ויקח קרח" כתיב: "עשרים גרה הוא" – שלא אחא כהן היה ושלח רב אשי לרב אחא. לישלח לי מר תילתא – שנתתי לך יותר מדא, כרבא דאמר: סלע דאורייתא שלש דינרין ותילתא. מטי לחמשה סלעים חמשה עשר דינר, והתילתא דאינון שתי דינרין נבי תלתא, דמטי לסך הכל ששסו זוז נבי תילתא. שלח ליה רב אחא – תשלח לי מר תלתא זוזי, דהא אוסיפו עליהו ועשאוהו למדת צורי, דהווי חמש סלעים עשרים זוז. ליפריין – מנין, דהווי עשרים וחמשה סלעים. קינפריין – מאה סלעים בכל שקל. דכתיב עובר לסוחר – שבכל מקום שיש סוחרים מקבלין אותו בתורת שקלים. והאיכא דוכתא דקרו לתקלא דייהו קינפריא – שגדול במדת קינפריא, הלכך קינפריא יהיה ליה. מפני כספה וזוהבה של ירושלים – שהיה בלשכה, והוא של הקדש ואסור לזרים, וכשלקחוהו גוים ערבוהו עם זהובים. וחיללוהו – משמע: כיון שבאו פריצים לחיללוהו – נפק לחולין. הוויא רובא דעלמא – בתמיה, דעליה בעי איתסורי כל זהבים שבעולם הדריינא טריינא שייפא – אלו היו ממטבעות של ירושלים, ורובן של אלו באו מירושלים.

אלא להשוות השנים, שיהא סלע ופונדיון לארבעים ותשעה שנים של יובל, שחשר מהם פונדיון אחד. ושמת בשנות חמשים שקל בידך – אז אינו נותן פונדיון, ולא שייך שם הכרע, דהוי כעין מקח וממכר, ולא שייך הכרעה אלא כשמחליפין מעות לשולחני. ומה שפירש דהכרע של דינר זהב כפי חשבון הכרע של חצי מעה למחצית השקל, ואף על גב דאשכחן ב"המוכר הספינה" (בבא בתרא פטא) גבי בשר, דכששוקל עשר ליטרא בידך אין נותן לו כל כך הכרע כמו ששוקל כל ליטרא וליטרא בפני עצמה – אין להשוות הבשר להכרע של כסף. ומיהו, קשה מאחזי השותפין שפטורין מן הקולבון לקמן בפרק בתרא (נוב), דאף על גב שאם שוקל כל אחד בפני עצמו חייב בקולבון, שני קלבונות לשני חצאי שקל, השתא שהם יחד – אין נותנין אלא קולבון אחד! ויש לחלק בהכרעות. ודבר רבינו יהודה בר נתן פירש בפרק "הזהב" (בבא מציעא מדבא, שאותו דינר הוא להכרעות המטבעות ושכר בעלי המטבע, שמי שיש לו כסף כדי לעשות עשרים וחמשה דינר של כסף נותנין לבעל המטבע לטובעו, ואין מחזיר לו אלא עשרים וארבעה של כסף. **כל** כסף האמור בתורה כסף צורי – בפרק קמא דקדושין (יאא) פירש הקונטרס בשם רבותיו: דינר הוא מטבע פחותה שבצורי, ומייתי לה התם אהא דאמר בית שמאי דאשה מתקדשת בדינר. ומפרש טעמא דבית שמאי כדבר אסי, דכל "כסף" האמור בתורה כסף צורי. ואף על גב דכתיב: "עשרים גרה השקל", ומתרגמינן: "עשרין מעין סלעא" – לא בשביל שהיתה מעה בימי משה, אלא משקל אחד היה בימי משה שהיה שוה מעה, שנעשית אחרי כן בימי אונקלוס. ופריך: והרי טענה, דקתני שתי כסף, שהן מעות, מדקתני "שת" ולא קתני "שני" ומשני: דהתם דבעינן דבר חשוב דומיא דכלים, ומעה דבר חשוב הוא. והשתא אתי קרא לגרועי, דסגי במעה ולא בעינן דינר. אבל לפי המסקנא דאמר: כסף קצוב – אתי דבר חשוב לאוסופי, דבעינן מעה ולא סגי בפרוטת. ורבינו שלמה יצחקי הקשה לפירוט זה: דאם כן, דכל "כסף" האמור בתורה דינר הוא – היכי אתיא

רַב יְהוּדָה אָמַר רַב אֲסִי: כָּל "כֶּסֶף" הָאָמוֹר בְּתוֹרָה סֶתֶם - כֶּסֶף צוּרִי, וְשֵׁל דְּבִרְיָהֶם - כֶּסֶף מְדִינָה. - וְכִלְלָא הוּא וְהָרִי מַעֲנָה, דְּכִתְבִּי: "כִּי יִתֵּן אִישׁ אֶל רַעְהוּ כֶּסֶף אוֹ כִּלִּים לְשִׁמּוֹר", וְתֵּן: שְׁבוּעַת הַדִּיּוּנִין, הַמַּעֲנָה שְׁתֵּי כֶסֶף! - שְׁאֵנִי הֵתֶם דְּכִתְבִּי: "כֶּסֶף אוֹ כִּלִּים", מִה כִּלִּים - שְׁנִים, אֶף כֶּסֶף - שְׁנִים; וְמִה כֶּסֶף - דְּבָר חָשׁוּב, אֶף כִּלִּים - דְּבָר חָשׁוּב. - וְהָרִי מַעֲשֶׂר, דְּכִתְבִּי: "וְצִרַת הַכֶּסֶף בִּידָךְ", וְתֵּן: הַפּוֹרֵט סֵלַע בְּמַעוֹת מַעֲשֶׂר שְׁנִי! - "כֶּסֶף" "כֶּסֶף" רִיבָה. - וְהָרִי הַקֹּדֶשׁ, דְּכִתְבִּי: "וְנָתַן הַכֶּסֶף וְקָם לוֹ", וְאָמַר שְׂמוּאֵל: הַקֹּדֶשׁ שְׁוֹה מִנֶּה שְׁחִילָלוֹ עַל שְׁוֹה פְּרוּטָה - מְחִילָלוֹ! - הַקֹּדֶשׁ נִמּוּ, וְלִיף "קֹדֶשׁ" "קֹדֶשׁ" מַמַּעֲשֶׂר. - וְהָרִי קִידוּשֵׁי אִשָּׁה, דְּכִתְבִּי: "וְיִצְאָה חֲנָם אִין כֶּסֶף", וְתֵּן, בֵּית שְׁמַאי אוֹמְרִים: בְּדִינָר וּבְשִׁוֶּה דִינָר, וּבֵית הַלֵּל אוֹמְרִים: בְּפְרוּטָה וּבְשִׁוֶּה פְּרוּטָה; לִימָא רַב אֲסִי דְאָמַר בְּבֵית שְׁמַאי אָלָא, אִי אִיתְמַר הֵכִי אִיתְמַר, אָמַר רַב יְהוּדָה אָמַר רַב אֲסִי: כָּל כֶּסֶף קָצוּב הָאָמוֹר בְּתוֹרָה - כֶּסֶף צוּרִי, וְשֵׁל דְּבִרְיָהֶם - כֶּסֶף מְדִינָה. - מָאִי קַמַּשְׁמַע לָן תַּנְינָא: חֲמִשׁ סֵלַעִים שָׁל בֵּן וְכוּ! - וְשֵׁל דְּבִרְיָהֶם כֶּסֶף מְדִינָה אִיצְטְרִיכָא לִיה. דִּתֵּן: הַתּוֹקַע לְחִבְרִי - נֹתֵן לוֹ סֵלַע; וְלֹא תִימָא סֵלַע - אַרְבַּע זוּזִי, אָלָא פִּלְגָא דְּזוּזָא, דְּקָרִי אִינְשִׁי "סֵלַע" - פִּלְגָא דְּזוּזָא. חֲנָן בִּישָׁא תִקַּע לִיה לְהֵהוּא גְבָרָא, אֶתָּא לְקַמְיָה דְּרַב הוּנָא, אָמַר לִיה: הֵב לִיה פִּלְגָא דְּזוּזָא. הֵת אִיכָא זוּזָא

כסף צורי – היבא דכתיב "שקל" – הוי סלע צורי, דהוא ארבעה דינרי, כדאוקי רבי יוחנן לעיל. והיבא דלא כתיב "שקל" אלא "כסף" – הוי דינר צורי. **כסף מדינה** – שמינית של כסף צורי, והוא "איסתרא סווסיריאתא" דאמין לעיל. **מענה** – שאדם טוען לחבירו: כך וכך מסרתי לך. **שבעות הדיינין** – הבאה מחמת הודאת מקצת הטענה, אינו נשבע אלא אם כן טענו שוה שתי מעות שהן שליש דינר, ואף על גב דכתיב "כי יתן איש אל רעהו כסף! **שאני** התם" – דאקשיה רחמנא לכסף בהדי "כלים", שנים כל דהו, אפילו אין שוין דינר – אף כסף שנים. ומה **כסף דבר חשוב** – ומעה כסף הוי חשוב – אף כלים דבר חשוב, ולא כל דהו ממש. **הפורט סלע** – מדמי מעות מעשר שני, שהיו לו פרוטות ורוצה להחליפן בסלעי כסף מפני משוי הדרך. והתם מסיים פלוגתא, בית שמאי אומרים: בכל הסלע מעות כו'. ומיהו שמעינן מינה דמכר המעשר בפרוטות, וכתיב: "ונתת בכסף! **הכסף כסף ריבה** – תלתא זימני כתיב התם "כסף": "ונתת בכסף", "וצרת הכסף", "ונתת בכסף", וריבה כל מילי. שוה פרוטה – והיינו נחשת. ["קדש" "קדש" ממעשר] – במעשר שני כתיב "קדש": "וכל מעשר בקר וצאן כל אשר יעבור" וגו', ובקדש כתיב: "ואיש כי יקדיש את ביתו קדש". ויצאה חנם אין כסף – ומחתם גמירין קדושין. דאמרינן: אין כסף לאדון זה, ויש כסף לאדון אחר. **קצוב** – דאיכא שלשים חמשים. אבל בכל הנך דפרכינן – ליכא קצבה. **התוקע** – המכה את חבירו באזנו, לשון מורי בבבא קמא. וכאן שמעתי: תוקע ממש, שתקע מפיו באזנו. וראה ללשון מורי בבבא קמא. וכאן שמעתי: "אל תהי בתוקעי כף" – שמכין בכפם על כף חביריהם לחיות ערבים בשביל אחרים. וקא משמע לן רב אשי, דלא תימא סלע צורי ליתבי ליה, דהוא ארבע זוז, אלא סלע מדינה דהוא פלגא דזוזא, שמינית שבסלע צורי.

זוזא

הקישא ומפקא ליה: הא כי אתאי היקש לאשמועינן: מה "כלים" – שנים, אף "כסף" שנים הוא דאתא! ונראה דלא קשה מידי, דאין היקש למחצה. ולרב דפליג אדשמואל בפרק "שבעות הדיינין" (שבעות לטב), צריך לומר כן, דתרייהו דרשות נפקי מ"כלים" – שנים, ודבר חשוב. ד"כסף" כי אתא – לכפירה הוא דאתא. ועוד הקשה, היכי אמרינן: מה "כלים" דבר חשוב, וכי מחט דבר חשוב הוא? והא אמר התם: לכך יצאו כלים למה שהן, אלמא דלא חשיבי מחטין! והא נמי לא קשיא, דאפילו מחט יש בו חשיבות, שראוי לעשות בו מלאכה חשובה וגדולה. ועוד הקשה, דבהדיא אמר איפכא בשבועות: מה "כסף" דבר חשוב – אף "כלים" דבר חשוב. ו"כסף" כי אתא – להך דרשא הוא דאתא! והא נמי לא קשה: דהיינו לשמואל, אבל לרב איתא בהדיא התם דבין שנים בין דבר חשוב מ"כלים" נפקי, ו"כסף" כי אתא – לכפירה הוא דאתא. ועוד: דאפילו בדשמואל יש ספרים דגרסי התם כי הכא: וכי דייק קרא כוותיה דשמואל. והא דקאמר בתר הכי: לשמואל אי כתיב "כלים" ולא כתיב "כסף", הוה אמנאי: מה "כלים" שנים, אבל דבר חשוב לא בעינן – לא משום דמפקין מכסף דבר חשוב אמר הכי. אלא משום דאי לא "כסף" – לא הוה מפקין מ"כלים" אלא שנים, להכי כתב "כסף" – לאקושי ל"כלים" ולהצריך בן דבר חשוב. ועוד יש לומר: דמ"כסף" דמשמע חשיבות ממון – פרוטה לכל הפחות. שמצינו דבעי חשיבות בכלים לאפקוי כלי גרוי, כגון מרוקא, כדאמר בפרק "הזהב" (בבא מציעא מזא), "במנא דכשר" – לאפקוי מרוקא. אי נמי: לאפקוי כלי שהוא פחות משהו פרוטה. דלא תימא: גזירת הכתוב הוא בכל כלי, אף על פי שאין בו שוה פרוטה. כמו שאומר בירושלמי ד"טענו שני מחטים" מיירי בשנים שתי פרוטות, שתהא הכפירה פרוטה וההודאה פרוטה, והדר מקשינן "כסף" ל"כלים", להצריך חשיבות בכסף יותר מפרוטת. דמה כלי לאו כל דהו, אלא כלי חשוב – אף כסף לאו כל דהו, אלא כסף חשוב, והיינו מעה, שבכך יש בו חשיבות. ורש"י גריס התם: "כדדייקי קרא כוותיה דשמואל, מה כסף דבר חשוב" כו'. והגיה: "אף כל דבר חשוב", לא גרס "אף כלים", משום דשמואל אית ליה: יצאו כלים למה שהן. ובחנם דחק, דב"כלים" נמי בא לאפקוי מרוקא. אי נמי, שאין בכלי שוה פרוטה, כדפרישית. ורש"י פירש עוד לשון אחר בקדושין: כל "כסף" האמור בתורה כסף צורי, אם פירש שקלים – הוי שקל צורי, ואם סתם – הוי מטבע הפחות שבצורי. הלא כן פרוטה לא מצית אמרת, לפי שהיה של נחשת, ובצורי מטבע נחשת ליכא. ובקדושין "כסף" כתיב, דהא "קידח" גמירי. וכיון דאפיקתיה מפרוטת – אלמא מידי דחשיבותא בעי לאוקמוה אדינר, כדלקמן בשמעתין: והרי טענה כו'. ותימא, נדי דמעה היא מטבע פחותה שבצורי, מיהו שתים מנא ליה? ומשני: מה "כלים" שנים כו'. ומה "כסף" דבר חשוב – אף "כלים" דבר חשוב, שהיו שנים שתי כסף. לאפקוי ממאן דאמר התם: טענו שני מחטין – חייב בהודאה אחת מהם. לכך יצאו "כלים" למה שהן, כלומר: שיתחייב עליהן בכל שהוא, עד כאן לשון הקונטרס. וקשה לן לפירושו: דלפי שיטתו דשבועות היה לו להגיה "אף כל" כמו שמגיה בשבועות. דחק דרשא דמה "כסף" דבר חשוב – ליתא אלא לשמואל, דרב סבירא ליה ד"כסף" כי אתא – לכפירה הוא דאתא. ועוד קשה לרבינו יצחק: כיון דמטבע פחות שבצורי היא מעה – היכי שייך למימר כלל: כיון דאפיקתיה מפרוטת אוקמיה אדינר? הוה ליה למימר אמעה, שהיא מטבע פחותה שבצורי! דבשלמא למאן דאמר: כיון דאפיקתיה מפרוטת אוקמא אדינר – היינו בתר דאשכחנא דפרוטת הוי של כסף לגבי אמה העברייא, וכיון דאפיקתיה מפרוטת דהוי כסף – אוקמא אדינר, דהוי דבר חשוב. אבל השתא דסבירא לן דסתמא מעה, כמו גבי טענה – אמאי מוקמי ליה אדינר? ואין שייך לומר: כיון דאפיקתיה מפרוטת שאין בשום מקום סתמו פרוטה אלא מעה. ועוד: כי היכי דבקדושין אמר: כיון דאפיקתיה מפרוטת אוקמא אדינר – גבי טענה נמי נימא: כיון דאפיקתיה משני פרוטות אוקמא אדינר!

מה כלים שנים כו' – בשבועות לטב, דהקשה רש"י: מנא ליה לשמואל לדריש: לכך יצאו "כלים" למה שהן? והא איצטריך לאשמועינן מה "כלים" שנים! ויתירין: דלכתוב "כספים", דמשמע "שנים", ודבר חשוב. ומיהו, תימא: דאם כן דבר חשוב מנליה? דאמינא שתי פרוטות כמו שאמר לעיל! ויש לומר: דהוה ליה למיכתב "כסף" או "חפצים". **כל** כסף קצוב האמור בתורה כסף צורי, ושל דביריהם כסף מדינה – תימא: דבפרק "הזהב" (בבא קמא צא), תנן גבי התוקע לחבירו: רבי יוסי הגלילי אומר: מנה. ומסיק בגמרא דהיינו מנה צורי. ובכתובות בפרק "אף על פי" (סדב, תנן: נותן להם כלים

[יג.]

א, יב): "אני קהלת הייתי מלך על ישראל בירושלם". והווי מרין לה: 'מלכא יתיב על בסיליון ידיה, ותימר אני קהלת'! והיו מכין אותו בקנה ומביאין לפניו קערה גריסין. באותה שעה אמר: "וזה היה חלקי" (שם ב, י) - אית דמרין חוטרא; ואית דמרין גונדו; אית דמרין קושרתיה.

ומי קטרגו? אמר רבי יהושע בן לוי: יו"ד שבירבה קטרגו. תני רבי שמעון בן יוחי: עלה ספר תורה ונשתטח לפני הקדוש-ברוך-הוא, אמר לפניו: 'רבון העולם! כתבת בתורתך כל דייתיקי שבטלה מקצת בטלה כלה. והרי שלמה מבקש לעקר יו"ד ממני! אמר לה הקדוש-ברוך-הוא: 'שלמה ואלף פיוצא בו בטלין, ודבר ממך אינו בטל'.

רב הונא בשם רבי אחא: יו"ד שנטל הקדוש-ברוך-הוא מאמנו שרה, נתן חציו על שרה וחציו על אברהם. תני רבי הושעיה: עלה יו"ד ונשתטח לפני הקדוש-ברוך-הוא ואמר: 'רבון העולמים! עקרתני מן הצדקת הזאת! אמר לו הקדוש-ברוך-הוא: 'צא לך! לשעבר היית נתון בשם נקבה ובסוף תבה. חייך שאני נתנך בשם זכר ובראש תבה'. הדיא היא דכתיב (במדבר יג, טז): "ויקרא משה להושע בן נון יהושע".

וכותב ספר תורה לשמו. שלא יהא נאות לא בשל אביו ולא בשל רבו. ומגיהין אותו מספר עזרה, על פי בית דין של שבעים ואחד.

יוצא למלחמה והיא עמו, שנאמר (דברים יז,

שלשה דברים שסחקה עליהן מדת הדין חיללתים. "לא ירבה לו נשים", וכתיב (מלכים א' יא, א): "והמלך שלמה אהב נשים נכריות". רבי שמעון בן יוחי אמר: "אהב", ממש לזנות. חנניה בן אחי רבי יהושע אומר: על שם (דברים ז, ג): "לא תחתן בם". רבי יוסי אומר: למושכן לדברי תורה ולקרבת תחת כנפי השכינה. רבי ליעזר אומר: על שם (נחמיה יג, כו): "גם אותו החטיאו הנשים הנכריות". אשכחתימר רבי שמעון בן יוחי וחנוניה ורבי ליעזר חדא. ורבי יוסי פליג על תלתייהון.

"לא ירבה לו סוסים", וכתיב (מלכים א' ה, ו): "ויהי לשלמה ארבעים אלף ארות סוסים למרכב ושנים-עשר אלף פרשים", בטלנים היו.

וההדיוט מתר בכלן. "וכסף וזהב לא ירבה לו מאד", וכתיב: "ויתן המלך את הכסף בירושלם כאבנים". ולא היו נגנבות? אמר רבי יוסי בן חנניה: אבני עשר אמות ושמנה אמות.

תני רבי שמעון בן יוחי: אפלו משקלות שהיו בימי שלמה לא היו של כסף, אלא של זהב. ומה טעם? "אין כסף נחשב בימי שלמה" (דברי הימים ב' ט, כ).

כתיב (קהלת ב, ב): "לשחוק אמרתי מהולל", אמר הקדוש-ברוך-הוא לשלמה: 'מה עטרה זו בראשך? רד מכסאי! רבי יוסי בן חנניה אמר: באותה שעה ירד מלאך ונדמה כדמות שלמה, והעמידו מכסאו וישב תחתיו. והיה מחזיר על בתי כנסיות ובתי מדרשות, ואומר (שם

י המלך יושב על כסאו המלכותי ואתה אומר שאתה המלך?

לך מאן דמשמשך, לא מקבלה עלך מתמניא.

תרגם יוסי מעוני בכנישתא בטיבריה (הושע ה, א): "שמעו זאת הכהנים", למה לית אתון לעין באורייתא? לא יהבית לכוון עשרים וארבעה מתנתא? אמרו לה: לא יהבין לן כלום. "והקשיבו בית ישראל! למה לית אתון יהבין עשרין וארבע מתנתא דפקידית יתכוון בסיני? אמר לה: 'מלכא נסיב כללא'. 'ובית המלך האזינו כי לכם המשפט'! לכם אמרתי (דברים יח, ג): "וזה משפט הכהנים"?! עתיד אני לישוב עמהן בדין, ולפסקן ולאבדן מן העולם. שמע רבי יודן נשיא וכעס. דחל וערק. סלקון רבי יוחנן וריש לקיש לפיס לה. אמרו לה: 'רבי! גברא רבא הוא'. אמר לה: 'אפשר כל מאן דנא שאיל לה הוא מגיב לי? אמרו לה: 'אין! אמר לה: מהו דין דכתיב (הושע ב, ז): "כי זנתה אמם", וכי שרה אמנו זונה היתה? אמר לה: כבת, כן אמה, כאמה בתה; כדור כן הנשיא, כנשיא כן הדור; כמזבח כהניו. כהנא אמר כן: כגנתה כן גננה. אמר לה: 'לא טוב דקליל לי דלא באפוי חד זמן, אלא באפיי תלתא זמנין'?

אמר לה: מהו דין דכתיב (יחזקאל טז, מד): "הנה כל המשל עליך ימשל לאמר כאמה בתה", וכי אמנו לאה זונה היתה דכתיב (בראשית לד, א): "ותצא דינה"? אמר לה: לפום דכתיב (בראשית ל, טז): "ותצא לאה לקראתו", פשטין "יצאה" מ"יצאה".

רבי חזקיה הוה מהלך בארחא, פגע ביה חד כותי. אמר לה: רבי! אתה הוא רבהון

יט): "והיתה עמו וקרא בו כל ימי חייו". והרי דברים קל וחמר: ומה אם מלך ישראל שהיה עסוק בצרכי ישראל, נאמר בו "וקרא בו כל ימי חייו", ההדיוט על אחת כמה וכמה. כיוצא בו נאמר ביהושע (יהושע א, ח): "והגית בו יומם ולילה". והלא דברים קל וחמר: ומה אם יהושע שעוסק בצרכי ישראל, נאמר בו "והגית בו יומם ולילה", ההדיוט לא כל שכן?!

מלך ישראל: אין רוכבין על סוסו, ואין יושבין על כסאו, ואין משתמשין לא בכתרו, ולא בשרכיטו, ולא באחד מכל משמשיו. וכשמת, כלן נשרפין לפניו, שנאמר (ירמיה לד, ה): "בשלום תמות וכמשרפות אבותיך... ישרפו עליך".

ואין רואין אותו ערם, ולא כשהוא מסתפר, ולא בבית המרחץ. על שם (ישעיה לג, יז): "מלך בפיך תחזינה עיניך".

רבי חנינה סלק גבי רבי יודן נשיא, נפק לגביה לבוש אותניתה. אמר לה: חזר ולבוש לגין דידך, משום "מלך בפיך תחזינה עיניך". רבי יוחנן סלק גבי רבי יודן נשיא, נפק לגביה בחלוקא דכיתנא. אמר לה: חזר ולבוש חלוקך דעמרא, משום "מלך בפיך" וגו'. מי נפק אמר לה: 'איתי עטעמה'. אמר לה: 'שלח ואיתי לך מנחם טלמא,

[יג:]

דכתיב (משלי לא, כו): "ותורת חסד על לשונה". מי נפק חמא רבי חנינה בר סיסי מפצע קיסין. אמר לה: רבי! לית הוא כבודך. אמר לה: 'ומה נייעביד? ולית לי מאן דמשמשיני'. אמר לה: 'אין לא הוה

דיהודאי? אמר לה: אין. אמר לה: חמי
מה כתיב (דברים יז, טו): "שום תשים עליך
מלך"; 'אשים' אין כתיב, אלא "תשים" -

פרק שלישי

לחבריה: מה דרבי יוחנן אמר מקבל עלי.
שמע רבי יוחנן ומר: לא כל מניה
מיטרפא בעל דיניה, אלא שמעין מליהון
תמן, ואין הות צורכא - כתבין ומשלחין
עובדא לרבנן.

אמר רבי לעזר: זה אמר בטיבריא, וזה
אמר בצפורי, שומעין לזה שאמר
בטיבריא. ולעולם זה פוסל וזה מביא?
אמר רבי זירא: בטפילה שנו.

אמר רבי לא: והאי דמר רבי לעזר זה
אומר בטיבריא, וזה אומר בצפורי -
באנון דהוון יתיבין בחדא משכנא, מן
הכא להכא תשעה מילין, מן הכא להכא
תשעה מילין. אמר רבי יוסי: ואת שמע
מנה תרין בני נש הוה לון דין בטיבריה,
זה אומר בבית דין הגדול וזה אומר בבית
דין הקטן, שומעין לזה שאמר בבית דין
הגדול.

הלכה ג: מתניתין: זה פוסל עדיו של
זה וזה פוסל עדיו של זה, דברי רבי מאיר.
וחכמים אומרים: אימתי? בזמן שהוא
מביא עליהן ראיה שהן קרובים או
פסולין, אבל אם היו כשרים או ממחין
מפי בית דין, אינו יכול לפוסלן.

גמרא: ריש לקיש אמר: כיני מתניתא:
'עדו', הא עדיו לא. ורבי יוחנן אמר:
אפלו עדיו. מודה רבי יוחנן שאם אין שם

הלכה א: מתניתין: דיני ממונות
בשלשה. זה בורר לו אחד, וזה בורר לו
אחד, ושניהן בוררין להן עוד אחד, דברי
רבי מאיר. וחכמים אומרים: שני הדינין
בוררין להן עוד אחד.

גמרא: אמר רבי זעירא: שמתוך שביררו
מרדף זכותו.

מאי טעמא דרבי מאיר? כדי שיתבררו
שלשתן מדעת אחת. ומאי טעמא דרבנן?
לאו כלא מנף מבחר ומיסב מה דאת בעי,
אלא אנא ואת מבחרין ומסבין מה דנן
בעין. וקשיא על דרבנן: מת אחד, לא
נמצאו שלשתן מתבררין מדעת אחת?!

[יד.]

הלכה ב: מתניתין: זה פוסל דינו של
זה וזה פוסל דינו של זה, דברי רבי מאיר.
וחכמים אומרים: אימתי? בזמן שהוא
מביא עליהן ראיה שהן קרובים או
פסולין, אבל אם היו כשרים או ממחין
מפי בית דין, אינו יכול לפוסלן.

גמרא: כיני מתניתא: זה פוסל דינו של
זה; הא דינו לא.

ריש לקיש אמר: בארכאות שבסוריא
אמרו: הא בדיני תורה לא. רבי יוחנן
אמר: אפלו בדיני תורה. הוה אמרין: תרין
בני נש הוה לון דין באנטוכיא. אמר חד

בְּקִיטָא בְּמַקְטִיזֵי דְנִקְיִטָּה, יָכוֹל לַחְזֹר בּוֹ
עַד שִׁיקְבֵּל עָלָיו שְׁבוּעָה בְּפָנֵי הַדִּין, דְּבָרֵי
רַבִּי מֵאִיר. וְחֲכָמִים אֹמְרִים: אֵין יָכוֹל
לַחְזֹר בּוֹ. רַבִּי חֲזִיה בַּר בָּא אָמַר: בְּשֹׁאמֵר
לוֹ 'יֹאמַר לִי אָבִיךָ וְאֵין לִי עִמָּךְ עֶסֶק',
אָבֵל אִם אָמַר לוֹ 'יֹאמַר אָבִיךָ וְאֵנִי מְקַבֵּל
עָלִי', עָלָא הָיָה רוּצָה לְהוֹדוֹת לוֹ. רַבִּי יוֹסִי
בֶּן חֲנִינָה אָמַר: וְאֶפְלוּ אָמַר 'יֹאמַר לִי
אָבִיךָ וְאֵנִי מְקַבֵּל עָלִי', לֹא מְצִינוּ עֲדוּת
יוֹצֵא מִפִּי קָרוֹב.

הִלְכָה ה: מִתְנִיתִין: אֵלוּ הֵן הַפְּסוּלִין:
הַמְשַׁחֵק בְּקוֹבֵיִא, וְהַמְלֹוה בְּרַבִּית,
וּמְפָרִיחֵי יוֹנִים, וְסוֹחְרֵי שְׁבִיעִית וְעֶבְדִּים.
אָמַר רַבִּי שְׁמַעוֹן: מִתְחַלָּה לֹא הָיוּ קוֹרִין
אוֹתָן אֲלָא 'אוֹסְפֵי שְׁבִיעִית', מְשַׁרְבוּ
הָאֲנָסִין חֲזָרוּ לְקָרוֹתָן 'סוֹחְרֵי שְׁבִיעִית'.
רַבִּי יְהוּדָה אֹמֵר: אֵימַתִּי? בְּזִמְנָא שְׁאֵין לוֹ
אֲמָנוּת אֲלָא הִיא, אָבֵל אִם יֵשׁ לוֹ אֲמָנוּת
שְׁלֹא הִיא, הָרִי זֶה כָּשֶׁר.

גְּמָרָא: הַמְשַׁחֵק בְּקוֹבֵיִא זֶה הַמְשַׁחֵק
בְּפִסְפָּסִין. אֶחָד הַמְשַׁחֵק בְּפִשְׁפִּשִׁין
וְאֶחָד הַמְשַׁחֵק בְּקִלְפֵי אֲגוּזִים וְרִמּוֹנִים.
לְעוֹלָם אֵין מְקַבְּלִין אוֹתוֹ עַד שִׁישְׁבֹּר
פְּסִיפְסִיו וַיִּבְדֹּק וַיַּחְזְרוּ בֵּהֶן חֲזָרָה גְּמוּרָה.
הַמְלֹוה בְּרַבִּית, אֵין מְקַבְּלִין אוֹתָן עַד
שִׁיקְרַע שְׁטֵרוֹתָיו וַיִּבְדֹּק וַיַּחְזְרוּ בֵּהֶן חֲזָרָה
גְּמוּרָה. וּמְפָרִיחֵי יוֹנִים, אֶחָד הַמְמָרָה יוֹנִים
וְאֶחָד הַמְמָרָה שְׁאָר בְּהֵמָה חֲזִיה וְעוֹף, אֵין
מְקַבְּלִין אוֹתָן עַד שִׁישְׁבֹּרוּ פְּגִימָיו וַיַּחְזְרוּ
בֵּהֶן חֲזָרָה גְּמוּרָה.

סוֹחְרֵי שְׁבִיעִית. אֵי זֶה תִּגְר שְׁבִיעִית? זֶה

אֲלָא הֵן, שְׁאֵין יָכוֹלִין לְפוֹסְלָן. אָמַר
זְעִירָא: וְהוּא וְאֶחָד מִן הַשּׁוֹק מְצַטְרָפִין
לְפִסְל עֲדוּת זֶה. רַבִּי חֲנִינָה בָּעִי:

[יֵד:]

וְאֵין עַד אֶחָד זוֹקֵקוֹ לְשְׁבוּעָה מְכָל מְקוֹם?
אָמַר רַבִּי זְעִירָא: פָּסוּל - צָרִיךְ לִפְסֹל
בְּבֵית דִּין, קָרוֹב - אֵין צָרִיךְ לִפְסֹל בְּבֵית
דִּין.

תָּנִי: לְעוֹלָם מוֹסִיפִין דִּינִים, עַד שִׁיגְמֹר
הַדִּין. לְעוֹלָם הָעִידִים יָכוֹלִין לַחְזֹר בֵּהֶן עַד
שִׁיגְמֹר הַדִּין. נִגְמַר הַדִּין אֵין יָכוֹלִין לַחְזֹר
בֵּהֶן. אָמַר רָבָא בַּר בִּינָא בְּשֵׁם רַב: שְׁלֹשָׁה
כְּגָמַר דִּין.

הִלְכָה ד: מִתְנִיתִין: אָמַר לוֹ: 'נֶאֱמָן עָלִי
אָבִא', 'נֶאֱמָן עָלִי אָבִיךָ', 'נֶאֱמָנִין עָלִי
שְׁלֹשָׁה רוּעֵי בְּקָר', רַבִּי מֵאִיר אֹמֵר: יָכוֹל
לַחְזֹר בּוֹ. וְחֲכָמִים אֹמְרִים: אֵינוּ יָכוֹל
לַחְזֹר בּוֹ. הָיָה חֵיב לַחְבְּרוּ שְׁבוּעָה, וְאָמַר
לוֹ: 'דוֹר לִי בַחֲיֵי רֹאשָׁךְ', רַבִּי מֵאִיר
אֹמֵר: יָכוֹל הוּא לַחְזֹר בּוֹ. וְחֲכָמִים
אֹמְרִים: אֵינוּ יָכוֹל לַחְזֹר בּוֹ.

גְּמָרָא: אָמַר לוֹ 'נֶאֱמָן עָלִי אָבִיךָ': קִבֵּל
עָלָיו בְּפָנֵי שְׁנַיִם - יָכוֹל הוּא לַחְזֹר בּוֹ;
בְּפָנֵי שְׁלֹשָׁה - אֵין יָכוֹל לַחְזֹר בּוֹ. שְׁמוּאֵל
אָמַר: בְּשֹׁלָא נָטַל מִזָּה וְנָתַן לָזֶה; אָבֵל נָטַל
מִזָּה וְנָתַן לָזֶה - אֵינוּ יָכוֹל הוּא לַחְזֹר בּוֹ.

[טו.]

רַבִּי יוֹחָנָן וְרִישׁ לְקִישׁ אָמְרוּ: אֶפְלוּ נָטַל
מִזָּה וְנָתַן לָזֶה - יָכוֹל הוּא לַחְזֹר בּוֹ.

אָמַר לַחְבְּרוּ הַחֵיב לוֹ שְׁבוּעָה שִׁישְׁבַּע בְּכַגְד קִיץ אוֹ חֶרֶף שִׁישׁ
בִּידוֹ

בִּלְבַד. וְתֵיזָא דְרַבִּי יוֹסִי כְּרַבָּנִין, וְדְרַבִּי
מֵאִיר כְּרַבִּי לִיעֶזֶר.

רַבִּי שְׁמַעוֹן אוֹמֵר: מִתְחַלֶּה לֹא הָיוּ קוֹרִין
אוֹתָן אֶלָּא 'אוֹסְפֵי שְׁבִיעִית', מִשְׁרַבּוּ
הָאֲנָסִין חֲזָרוּ לְקָרוֹתָן 'סוֹחְרֵי שְׁבִיעִית'.
אָמַר רַבִּי יוֹדֵן: אֵימָתִי? בְּזִמָּן שָׁאִין לוֹ
אֲמָנוֹת אֶלָּא הִיא, אָבֵל אִם יֵשׁ לוֹ אֲמָנוֹת
שֶׁלֹא הִיא, הָרִי זֶה כָּשֶׁר. הֵיךְ עֲבִידָא?
יוֹשֵׁב וּבָטֵל כָּל שְׁנֵי שָׁבוּעַ, כִּיּוֹן שְׁבֹאת
שְׁבִיעִית הִתְחִיל פּוֹשֵׁט אֶת יָדָיו וְנוֹשֵׂא
וְנוֹתֵן בְּפִרוֹת שְׁבִיעִית, אִם יֵשׁ עֲמוּ מְלָאכָה
אַחֶרֶת – כָּשֶׁר, וְאִם לֹא – פָּסוּל. אָבֵל אִם
הָיָה עָסוּק בְּמִלְאכְתּוֹ כָּל שְׁנֵי שָׁבוּעַ, כִּיּוֹן
שְׁבֹאת שְׁבִיעִית הִתְחִיל מִפְּשֵׁט אֶת יָדָיו
וְנוֹשֵׂא וְנוֹתֵן בְּפִרוֹת שְׁבִיעִית, אֶף-עַל-פִּי
שָׁאִין עֲמוּ מְלָאכָה אַחֶרֶת – כָּשֶׁר. רַבִּי בָּא
בֶּר זִבְדָּא, רַבִּי אֲבָהוּ בִּשְׁם רַבִּי לְעֶזֶר:
הֲלָכָה כְּרַבִּי יוֹדָה דְּמִתְנִיתָא. אִיקְלָס רַבִּי
בָּא בֶּר זִבְדָּא דְּמַר שְׁמוּעָה מִשּׁוּם דְּזַעִיר
מִנִּיה.

[טז]

תִּנִּי רַבִּי חֲזִיה לְחִמְרָא: הֵיךְ עֲבִידָא? יוֹשֵׁב
וְעוֹסֵק בְּמִלְאכְתּוֹ כָּל שְׁנֵי שָׁבוּעַ, כִּיּוֹן
שְׁבֹאת שְׁבִיעִית הִתְחִיל מִפְּשֵׁט יָדָיו וְנוֹשֵׂא
וְנוֹתֵן בְּפִרוֹת שְׁבִיעִית, אִם יֵשׁ עֲמוּ מְלָאכָה
אַחֶרֶת – כָּשֶׁר, וְאִם לֹא – פָּסוּל. הָיָה בָטֵל
כָּל שְׁנֵי שָׁבוּעַ, וּבְשְׁבִיעִית הִתְחִיל לִשָּׂא
וְלִתֵּן, אֶף-עַל-פִּי שֵׁישׁ עֲמוּ מְלָאכָה אַחֶרֶת
פָּסוּל. לֹא בָדָא רַבִּי בָּא בֶּר זִבְדָּא רַבִּי
אֲבָהוּ בִּשְׁם רַבִּי לְעֶזֶר הֲלָכָה כְּרַבִּי יְהוּדָה
דְּמִתְנִיתָא. תִּמָּן רַבִּי בָּא בֶּר זִבְדָּא דְּמַר
שְׁמוּעָה מִשּׁוּם זַעִיר מִנִּיה.

אוּף הָכָא כֵּן? אָמַר רַבִּי יוֹסִי כְּרַבִּי בּוֹן:

שְׁיוֹשֵׁב וּבָטֵל כָּל שְׁנֵי שָׁבוּעַ, כִּיּוֹן שְׁבֹאת
שְׁבִיעִית הִתְחִיל מִפְּשֵׁט יָדָיו וְנוֹשֵׂא וְנוֹתֵן
בְּפִרוֹת שְׁבִיעִית. וְלַעוֹלָם אֵין מְקַבְּלִין
אוֹתָן, עַד שֶׁתִּגְיַע שְׁבִיעִית אַחֶרֶת, וְיִבְדֹּק
וְיַחֲזֹר בּוֹ חֲזָרָה גְמוּרָה. תִּנִּי: רַבִּי יוֹסִי
אוֹמֵר: שְׁתֵּי שְׁבִיעִיּוֹת. רַבִּי נַחֲמִיָּה אוֹמֵר:

[טז]

חֲזָרָת מָמוֹן, לֹא חֲזָרָת דְּבָרִים. שְׁיֵאמַר
לָהֶם 'הֵא לָכֶם מֵאֲתִים זֹז וְחִלְקוּם לְעַנְיִים
מֵה שְׁכַנְסָתִי מִפִּרוֹת עֲבָרָה'.

הוֹסִיפוּ עָלֶיהֶן הָרוּעִין, וְהַחֲמִסְנִין,
וְהַגְזָלִין, וְכָל הַחֲשׂוּדִין עַל הַמָּמוֹן –
עֲדוּתָן בָּטֵלָה. אָמַר רַבִּי אֲבָהוּ: וּבִלְבַד
בְּרוּעִין בְּהֵמָה דָּקָה. אָמַר רַבִּי הוֹנָא: מֵאֵן
תִּנָּא מִפְּרִיחֵי יוֹנִים? רַבִּי לִיעֶזֶר. דְּתַנִּינָן
תִּמָּן: מִפְּרִיחֵי יוֹנִים פָּסוּלִין מִן הָעֲדוּת.
אָמַר רַבִּי מִנָּא קָמִי רַבִּי יוֹסִי: עוֹד הָדָא
דְּסִנְהֶדְרִי כְּרַבִּי לִיעֶזֶר? אָמַר לֵה: דְּבָרֵי
הַכֹּל הִיא. הָכִי אָמַר רַבִּי יוֹסִי: יוֹדְעִין הָיִינוּ
שְׁפָסוּל מַעֲדוֹת מָמוֹן. מֵה בָּא לְהָעִיד?
אֶלָּא כְּשֵׁם שְׁפָסוּל מַעֲדוֹת מָמוֹן כֶּךָ פָּסוּל
מַעֲדוֹת נִפְשׁוֹת, וְעַדִּי הַחֲדָשׁ כְּעַדִּי נִפְשׁוֹת
אֲנוּן. דְּתַנִּינָן: זֶה הַכֹּלֹל: כָּל עֲדוּת שָׁאִין
אִשָּׁה כְּשֶׁרָה לָהֶן אֶף הֵן אֵינָן כְּשָׂרִין לֵה.
מֵאֵן תִּנִּיתָה? רַבָּנִין. רַבָּנִין כְּרַבִּי לִיעֶזֶר
מוֹדִין לֵה וּפְלִיגִין עָלוּהִי! רַבִּי יוֹנָה בִּשְׁם
רַב הוֹנָא אָמַר: כִּלְא כְּרַבִּי לִיעֶזֶר.

וְאֵתִיא אֵלֶיךָ פְּלוּגָתָא כְּאֵלֶיךָ פְּלוּגָתָא,
דְּתִנִּי: עַד זֹמָם פָּסוּל מְכָל עֲדוּת
שְׁבִיעִיָּה, דְּבָרֵי רַבִּי מֵאִיר. אָמַר רַבִּי יוֹסִי:
בְּמָה דְּבָרִים אֲמוּרִים? בְּזִמָּן שְׁנַמְצָא זֹמָם
בְּעֲדוֹת נִפְשׁוֹת. אָבֵל אִם נִמְצָא זֹמָם
בְּעֲדוֹת מָמוֹן, אֵין פָּסוּל אֶלָּא מֵאוֹתָה עֲדוּת

אתכוון מיכול פתא חמימא.

כמה הן רבים? רבנין דקיסרי אמרי:
עשרה, דכתיב (ויקרא כב, לב): "ונקדשתי
בתוך בני ישראל". רבי אבונא בעא קמי
רבי אמי: גוים, מהו שיהו מצוין על קדוש
השם? אמר לה: "ונקדשתי בתוך בני
ישראל" - ישראל מצוין על קדוש השם
ואין הגוים מצוין על קדוש השם. רבי
ניסי בשם רבי לעזר שמע לה מהדא (מלכים
ב' ה, יח):

[טז:]

"לדבר הזה יסלח יי לעבדך וגו'. ישראל
מצוין על קדוש השם ואין הגוים מצוין
על קדוש השם. רבי בא בר זמינא הוה
מחייט גבי חד בר נש ברומי, איתי לה
בשר נבלה, אמר לה: 'אכול! אמר לה:
'לי נא אכיל! אמר לה: 'אכול, דלא פן
אנא קטיל לך! אמר לה: 'אין בעית
מיקטול - קטול, דלי נא אכיל בשר
נבלה'. אמר לה: 'מאן מודע לך דאלו
אכלתה הוינא קטלין לך. או יהודי יהודי,
או ארמאי ארמאי'. אמר רבי מנא: אלו
הוה רבי בא בר זמינא שמע מליהון
דרבנן, מיזל הוה בהדא.

טייב בזמן זה מהו? רבי ירמיה סבר
מימר, בטל הדין בטלה גזירתא. רבי יוסי
סבר מימר, לעולם הגזרה במקומה עד
שיעמד בית דין אחר ויבטלה. ודכותה:
מאימתי אדם זוכה לפרותיו בשביעית?
רבי ירמיה סבר מימר משיתנם לתוך כליו.
רבי יוסי סבר מימר אפלו נתונים בתוך
כליו לא זכה, סבר דנזון ידידיה, ולית אנזון
ידידיה.

תמן אין מלכות אונסט, ברם הכא
המלכות אונסט. בראשונה כשהיתה
המלכות אונסט, הורי רבי ינאי שיהו
חורשין 'חרישה הראשונה'. חד משמד
הוה איעבר בשמטתא, חמתון רמיין
קובעתיה. אמר לון: הא סטו מאן שרה?
מאן שרא לכון מירמא קובעת?!

אמר רבי יעקב בר זבדי: קשייתה קמי רבי
אבהו: לא פן אמר רבי זעירא ורבי יוחנן
בשם רבי ינאי, רבי ירמיה רבי יוחנן בשם
רבי שמעון בן יהוצדק: נמנו בעלית בית
נתזה בלוד: כל התורה מנין אם אמר גוי
לישראל לעבר על אחת מכל מצוות
האמורות בתורה, חוץ מעבודה זרה וגלוי
ערויות ושפיכות דמים, יעבר ואל יהרג?
שנאמר (ויקרא יח, ה): "וחי בהם" - ולא
שימות בהם. הדא דתימר בינו לבין
עצמו, אבל ברבים אפלו על מצוה קלה
אל ישמע לו. כגון פפוס ולוליינוס אחיו,
שנתנו להן מים בכלי זכוכית צבועה, ולא
קבלו מהן. אמר: לא אתכוון משמדתהון,
אלא מגבי ארנונין.

כמה הן רבים? רבנן דקיסרין אמריין:
עשרה, דכתיב (ויקרא כב, לב): "ונקדשתי
בתוך בני ישראל". רבי בינא זעירא
חמוניה פרי חורי חמרא בשבתא.

רבי יונה ורבי יוסי הורון למיפי
לארטיקנס בשבתא. אמר רבי מני:
קשייתה קמי רבי יונה אבא: ולא פן אמר
רבי זעירא רבי יוחנן בשם רבי ינאי, רבי
ירמיה רבי יוחנן בשם רבי שמעון בן
יהוצדק: נמנו בעלית בית נתזה וכו'!
אמר: לא אתכוון משמדתהון אלא

לְמִיתְנִי 'בַּעַל אַחוֹת אָבִיו? לֹאמַר בְּנוֹ
וַחֲתָנּוֹ שֶׁל חֵתָן בַּעַל אַחוֹת אָבִיו.

מִכִּיּוֹן דִּתְנִינָן 'בַּעַל אַחוֹת אָבִיו, מָה
צוֹרְכָה לְמִיתְנִי 'בַּעַל אַחוֹת אָמוֹ? לֹאמַר
בְּנוֹ וַחֲתָנּוֹ שֶׁל חֵתָן בַּעַל אַחוֹת אָמוֹ.
וְהַתְנִינָן: חוֹרְגוֹ לְבָדּוֹ. רַב אָמַר: אִם חֵתָן
חֲמוּתוֹ אֲסוּר, בַּעַל חוֹרְגָתוֹ לֹא כָּל שָׁכֵן? !
תַּפְתֵּר שִׁישׁ לָהּ בָּנִים וַחֲתָנִים מִמֶּנּוּ.

אָגִיסוּ. אֵית תְּנִי תְנִי: יֵשׁ לוֹ בָּנִים וַחֲתָנִים.
אֵית תְּנִי תְנִי: אֵין לוֹ בָּנִים וַחֲתָנִים. מֵאֵן
דְּמַר 'יֵשׁ לוֹ בָּנִים וַחֲתָנִים' – מִמֶּנָּה, וּמֵאֵן
דְּמַר 'אֵין לוֹ בָּנִים וַחֲתָנִים' – מִמָּקוֹם אַחֵר.
רַב נָפַק לְמִיתְרֵי מִשְׁכִּין לְרַבִּי חִזְיָה רַבְּהִי.
עָבַר בְּחֹד אֶתְר וְאַשְׁכַּח רַבִּי יוֹחָנָן יְתִיב
וּמִקְשִׁי: תְּנִינָן: חוֹרְגוֹ לְבָדּוֹ. אֵשֶׁת חוֹרְגוֹ
מָהוּ? בַּעַל חוֹרְגָתוֹ מָהוּ? אֵשֶׁת כְּבַעֲלָה
וּבַעַל כְּאֵשֶׁתוֹ, וְקָמַת אֵשֶׁת חוֹרְגוֹ כְּחוֹרְגוֹ,
וְהַבַּעַל כְּאֵשֶׁת.

רַב חֲסִידָא בָּעִי: דּוֹר שְׁלִישִׁי, מָהוּ שְׂיֵהָא
מִתֵּר בְּאֵשֶׁת רֵאשׁוֹן? מִשָּׁה, מָהוּ שְׂיֵהָא
מִתֵּר בְּאֵשֶׁת פִּינְחָס? רִישׁ לְקִישׁ אָמַר:
מִקְבָּלִין דּוֹר שְׁנִי וְדוֹר שְׁלִישִׁי מִדַּחֲק. רַבִּי
יוֹחָנָן אָמַר: אֶפְלוּ מֵרוּחַ.

כְּהָדָא: אָגִיסִיָּה דְרַב הוֹנָא הָוָה לָהּ דִּין עִם
חַד בַּר נָשׁ, אָמַר: כָּל מָה דְרַב הוֹנָא אָמַר,
אֲנָא מְקַבֵּל עָלִי. שָׁמַע רַב הוֹנָא וְאָמַר
'כְּהָדִין', יוֹדַעְנִי כְּשֵׁם שְׁאָמְרוּ מִלְמַעְלָן כֶּךָ
אָמְרוּ מִלְמַטָּן. רַב יְרֵמְיָה בְּשֵׁם רַב: הִלְכָה
כְּרַבִּי יוֹדָה.

הִלְכָה ז': מִתְנִיתִין: הָאוּהֵב וְהַשּׁוֹנֵא. אֵי
זֶהוּ הָאוּהֵב? זֶה שׁוֹשְׁבִינוֹ, וְהַשּׁוֹנֵא? כָּל

רַבִּי מִנָּא כַּד עָאֵל פְּרוּקְלָא בְּצַפּוּרִי, הוֹרִי
מִפְקָא נַחְתּוּמִּיא בְּשׁוּקָא. רַבִּינָן דְּנִיָּה הוֹרוּ
מִיפִי חֲמִיעַ בְּפִיסְחָא.

אָמַר רַבִּי יוֹסִי בְּרַבִּי בּוֹן (קִהְלֵת ח, ב): "אֲנִי
פִי מֶלֶךְ שְׁמַר", "אֲנִי" פִי מֶלֶךְ מַלְכֵי
הַמְּלָכִים אֲשַׁמַּר, שְׁאָמַר לִי בְּסִינִי (שְׁמוֹת כ,
ב): "אֲנִכִּי יִי אֱלֹהֶיךָ". "וְעַל דְּבִרְתָּ" (קִהְלֵת
ח, ב) – "לֹא יִהְיֶה לָּךְ אֱלֹהִים אַחֲרַיִם עַל
פָּנָיִי" (שְׁמוֹת כ, ב). "שְׁבוּעַת אֱלֹהִים" (קִהְלֵת ח,
ב) – "לֹא תִשָּׂא אֶת שֵׁם יִי אֱלֹהֶיךָ לְשׁוֹא"
(שְׁמוֹת כ, ו). וְכֵן אָמְרוּ חֲנַנְיָה מִישָׁאֵל וְעֲזַרְיָה
לְנָבוֹכַדְנֶצַּר: בְּדָבָר הַזֶּה נָבוֹא, הֵהוּא גְבָרָא
וְהָהֵן כְּלָבָא שְׁנִיָּהֵן שׁוֹיִן.

רַב יְהוּדָה בְּשֵׁם רַב: הִלְכָה כְּרַבִּי יְהוּדָה.

הִלְכָה ו': מִתְנִיתִין: וְאֵלוּ הֵן הַקְּרוֹבִים:
אָחִיו, וְאָחִי אָבִיו, וְאָחִי אָמוֹ, וּבַעַל
אַחוֹתוֹ, וּבַעַל אַחוֹת אָבִיו, וּבַעַל אַחוֹת
אָמוֹ; וְחָמִיו, וְאָגִיסוֹ; הֵן וּבְנֵיהֶן וַחֲתָנֵיהֶן.
וְחוֹרְגוֹ לְבָדּוֹ. אָמַר רַבִּי יוֹסִי: זֹו מִשְׁנַת רַבִּי
עֲקִיבָה; אֲבָל מִשְׁנָה רֵאשׁוֹנָה: דּוֹדוֹ, וְכֵן
דּוֹדוֹ, וְכָל הָרְאוּי לְיִוְרָשׁוֹ. וְכָל הַקְּרוֹב לוֹ
בְּאוֹתָהּ שְׁעָה. הִיָּה קְרוֹב וְנִתְרַחֵק – כְּשֵׁר.
רַבִּי יְהוּדָה אָמַר: אֶפְלוּ מִתָּה בְּתוֹ וַיֵּשׁ לוֹ
בָּנִים מִמֶּנָּה – הָרִי זֶה קְרוֹב.

גְּמָרָא: מִכִּיּוֹן דִּתְנִינָן 'אָחִי אָבִיו', מָה צוֹרְכָה
לְמִיתְנִי 'אָחִי אָבִיו? לֹאמַר בְּנוֹ וַחֲתָנּוֹ שֶׁל
חֵתָן אָחִי אָבִיו.

[יז.]

מִכִּיּוֹן דִּתְנִינָן 'אָחִי אָבִיו', מָה צוֹרְכָה
לְמִיתְנִי 'אָחִי אָמוֹ? לֹאמַר בְּנוֹ וַחֲתָנּוֹ שֶׁל
חֵתָן אָחִי אָמוֹ.

מִכִּיּוֹן דִּתְנִינָן 'בַּעַל אַחוֹתוֹ', מָה צוֹרְכָה

"וַיֹּאמֶר הַמֶּלֶךְ זֹאת אִמְרַת זֶה בְּנֵי הַחֵי וּבִנְךָ הַמֵּת" וְגו'.

רַב הוֹנָא כֹּד הָוָה חָמִי סְהִידֵי מְכוּוֹנָא, הָוָה חָקֵר. וְכֹד הָוָה חָמִי הֶכֶן, הָוָה מְכוּוֹן. רַב הוֹנָא מִקָּל לְדִינָא דְאָמַר: 'מְקַבְּלִין עֲלֵיכוֹן חַד סְהִיד' ? אֵלָא יִימְרוּן אֲנוּן. רַב הוֹנָא כֹּד הָוָה יָדַע זָכוּ לְבַר נֶשׁ בְּדִינָא וְלֹא הָוָה יָדַע לֵה, הָוָה פִּתַּח לֵה, עַל שֵׁם (מְשָׁלִי לֹא, ח): "פִּתַּח פִּיךָ לְאֵלִים".

רַבִּי אֲבָהוּ בְּשֵׁם רַבִּי יוֹחָנָן: הַמְּכַמִּין עֲדִיו אַחֲרֵי גֵדֵר - לֹא עֲשֶׂה כְּלוּם. כֹּהֲדָא: חַד בַּר נֶשׁ אֲשַׁנַּח לְמִיגוּס גּוֹ אַרִיסְטוֹן, אָמַר לֵה: 'הֵב לִי מָה דְאֵת חֵיב לִי' ! אָמַר לֵה: 'אֵין'. בְּתַר דְּקָמוּן אָמַר לֵה: 'לִי נָא חֵיב לָךְ כְּלוּם', אָמַר לֵה: 'אֵית לִי סְהִידִין'. אָמַר לֵה: 'לֹא אֶמְרִית אֵלָא בְּגִין דְּלֹא מִיעֲרַבְב מְגוּסְתָּךְ'. אֲתָא קָמִי רַבִּי אָמִי וְאָמַר: הֲדָא דְמַר רַבִּי יוֹחָנָן: הַמְּכַמִּין עֲדִיו אַחֲרֵי גֵדֵר - לֹא עֲשֶׂה כְּלוּם.

[יח.]

הַלָּכָה ט: מִתְּנִיתִין: הָיוּ מְכַנְּסִין אֶת הַשְּׁנֵי וּבּוֹדְקִין אוֹתוֹ. נִמְצְאוּ דְבָרֵיהֶן מְכוּוֹנִין, נוֹשְׁאִין וְנוֹתְנִין בְּדָבָר. שְׁנַיִם אוֹמְרִים 'זִכְאִי' וְאֶחָד אוֹמֵר 'חֵיב' - זִכְאִי. שְׁנַיִם אוֹמְרִים 'חֵיב' וְאֶחָד אוֹמֵר 'זִכְאִי' - חֵיב. אֶחָד אוֹמֵר 'זִכְאִי' וְאֶחָד אוֹמֵר 'חֵיב' וְאֶחָד אוֹמֵר 'אֵינִי יוֹדַע' - יוֹסִיפוּ הַדִּינִין. וְאֶפְלוּ שְׁנַיִם מְזַכִּין אוֹ מְחַיְבִין, וְאֶחָד אוֹמֵר 'אֵינִי יוֹדַע' - יוֹסִיפוּ הַדִּינִין.

גְּמָרָא: "שְׁעִירִים". מַעוֹט "שְׁעִירִים" שְׁנַיִם, מָה תִּלְמוּד לֹאמַר "שְׁנַיִם"? שֶׁהוּא שְׁנִיָּהּ שְׁוִין. "כְּבָשִׁים". מַעוֹט "כְּבָשִׁים"

שְׁלֹא דְבַר עֲמוֹ שְׁלֹשֶׁת יָמִים בְּאִיבָה. אָמְרוּ לוֹ:

[יז:]

לֹא נִחְשְׁדוּ יִשְׂרָאֵל עַל כָּךְ.

גְּמָרָא: רַבִּי טַבְּלִי רַבִּי אֲבִינָא בְּשֵׁם רַב: בְּשַׁבְּעַת יָמֵי הַמִּשְׁתָּה שָׁנוּ.

הַלָּכָה ח: מִתְּנִיתִין: כִּיצַד בּוֹדְקִין אֶת הָעֵדִים? הָיוּ מְכַנְּסִין אוֹתָן וּמְאִימִין עֲלֵיהֶן. וּמוֹצִיאִין אוֹתָן לַחוּץ, וּמְשִׁירִין אֶת הַגְּדוּל שְׁבָהֶן, וְאוֹמְרִים לוֹ: 'אָמַר הֵיאָךְ אֲתָה יוֹדַע שְׁזָה חֵיב לָזָה? אִם אָמַר: 'הוּא אָמַר לִי שְׁאֲנִי חֵיב לוֹ', 'אִישׁ פְּלוֹנִי אָמַר לִי שֶׁהוּא חֵיב לוֹ' - לֹא אָמַר כְּלוּם. עַד שִׁיאָמַר: 'בְּפִנְיֵנוּ הוֹדָה לוֹ שֶׁהוּא חֵיב לוֹ מֵאֲתִים זֹז'.

גְּמָרָא: רַבִּי יוֹסִי בְּשֵׁם רַבִּי יוֹחָנָן: אִם הָיָה מִתְּכוּן לְמַסֵּר לוֹ עֵדוֹת, עֵדוֹתוֹ קִיַּמְתָּ. 'כִּיצַד דִּינִין? הַדִּינִין יוֹשְׁבִין, וְהַנְּדוֹנִין עוֹמְדִין, וְהַתּוֹבֵעַ פּוֹתֵחַ בְּדַבְּרֵי רֵאשׁוֹן, שְׁנֵאָמַר (שְׁמוֹת כד, יד): "מִי בַעַל דְּבָרִים יִגַּשׁ אֲלֵהֶם".

וּמִנִּין שֶׁהִמּוֹצִיא מִחֲבֵרוֹ עָלָיו הָרְאָיָה? רַבִּי קֶרְסֶפָא בְּשֵׁם רַבִּי חֲנִנְיָה בֶּן גַּמְלִיאֵל: "יִגַּשׁ אֲלֵהֶם" - יִגַּשׁ רֵאשִׁיתוֹ. רַבִּי יוֹחָנָן בְּעֵי: בִּיבְמָה, מִי מְרַדֵּף אַחֵר מִי? הַתִּיב רַבִּי לְעֶזֶר: וְהַכְּתִיב (דְּבָרִים כה, ז): "וְעָלְתָה יְבֻמָּתוֹ הַשְּׁעֵרָה"! אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן: יָפָה לְמַדְנֵי רַבִּי לְעֶזֶר.

רַבִּי בְּרַכְיָה וְרַבִּי חֵלְבּוֹ, רַבִּי בָּא בְּשֵׁם רַבִּי יִנְאִי: הַתּוֹבֵעַ תּוֹבֵעַ, וְהַנִּתְבָּע מְשִׁיב, וְהַדִּין מְכַרֵּעַ. אָמַר רַבִּי סִימוֹן: צָרִיךְ הַדִּין לְשָׁנוֹת טַעֲנוּתֵיהֶן, שְׁנֵאָמַר (מְלָכִים א' ג, כג):

(דברים יט, יז): "וְעָמְדוּ שְׁנֵי הָאֲנָשִׁים". רבי ירמיה בשם רבי אבהו: אף הנדונין צריכין לעמד בשעה שמקבלין דינן, שנאמר (דברים יט, יז): "אֲשֶׁר לָהֶם הָרִיב לִפְנֵי יי'".

כתיב (מלכים ב' יד, ו): "לֹא יוֹמְתוּ אָבוֹת עַל בָּנִים" וְהָלֹא כָּבֹד נֶאֱמַר "אִישׁ בְּחֻטָּאוֹ יוֹמֵת", מַה תִּלְמוּד לומר "לֹא יוֹמְתוּ אָבוֹת עַל בָּנִים"? לֹא יוֹמְתוּ אָבוֹת בְּעֵדוֹת בָּנִים, וּבָנִים לֹא יוֹמְתוּ בְּעֵדוֹת אָבוֹת. מִיכָן שֶׁלֹּא יִהְיוּ הָעֵדִים קְרוֹבִין שֶׁל נְדוּנִין. וּמִנֵּין שֶׁלֹּא יִהְיוּ הָעֵדִים קְרוֹבִין זֶה לָזֶה? הֲגַע עֲצָמָךְ שְׂאֵם הַזֶּזֶם אַחַד מֵהֶן כָּלוּם נִהְרַג עַד שִׁיוֹזֵם חֲבֵרוֹ? אִם אֵת אוֹמֵר כֵּן, לֹא הָיָה נִהְרַג עַל פִּיו? וּמִנֵּין שֶׁלֹּא יִהְיוּ הָעֵדִים קְרוֹבִין שֶׁל הַדִּינִין? הֲגַע עֲצָמָךְ, שְׂאֵם הַזֶּזֶם לֹא מִפִּיהֶן נִהְרַגִין?!

[יח:]

וּמִנֵּין שֶׁלֹּא יִהְיוּ הַדִּינִין קְרוֹבִין זֶה לָזֶה? אֲמָרָה תוֹרָה הֲרֹג עַל פִּי עֵדִים, הֲרֹג עַל פִּי דִינִין. מַה עֵדִים אֵין קְרוֹבִין זֶה לָזֶה, אִף דִּינִין אֵין קְרוֹבִין זֶה לָזֶה. אֵין לִי אֱלֹא אָבוֹת וּבָנִים, שָׂאֵר קְרוֹבִין מִנֵּין? אָמַר רַבִּי זְעִירָא: "וּבָנִים" - לְרֵבּוֹת שָׂאֵר קְרוֹבִין.

עַד כְּדוֹן כְּרַבִּי עֲקִיבָה, כְּרַבִּי יִשְׁמַעֵאל מִנֵּין? תָּנִי רַבִּי יִשְׁמַעֵאל (במדבר לה, כד-כה): "וְשִׁפְטוּ הָעֵדָה... וְהִצִּילוּ הָעֵדָה", שֶׁלֹּא יִהְיֶה הָ"עֵדָה" לֹא קְרוֹבִי מִכָּה וְלֹא קְרוֹבִי מִכָּה. אָמַר רַבִּי יוֹסִי: אִם אֵתָּה אוֹמֵר כֵּן, נִמְצְאָת אוֹמֵר בֵּית דִּין גּוֹאֲלֵי הַדָּם! מִכָּן שֶׁלֹּא יִהְיוּ הַדִּינִין קְרוֹבִין הַנְּדוּנִין.

וּמִנֵּין שֶׁלֹּא יִהְיוּ הָעֵדִים קְרוֹבִין הַנְּדוּנִין? אֲמָרָה תוֹרָה הֲרֹג עַל פִּי עֵדִים, הֲרֹג עַל פִּי

שְׁנַיִם, מַה תִּלְמוּד לומר "שְׁנַיִם"? שִׁיְהוּ שְׁנִיָּהֶן שְׁוִין. מַעוֹט "צִפְּרִים" שְׁנַיִם, מַה תִּלְמוּד לומר "שְׁתֵּי"? שִׁיְהוּ שְׁוֹת. מַעוֹט "חֲצוּצְרוֹת" שְׁתֵּים, מַה תִּלְמוּד לומר "שְׁתֵּי"? שִׁיְהוּ שְׁוֹת.

הִתִּיב רַבִּי חֲגִי לְרַבִּי יִסָּא: וְהִכְתִּיב (דברים יט, יז): "וְעָמְדוּ שְׁנֵי הָאֲנָשִׁים", מַעֲתָה: מַעוֹט "אֲנָשִׁים" שְׁנַיִם, מַה תִּלְמוּד לומר "שְׁנַיִם" שִׁיְהוּ שְׁוִין? וְהִכְתִּיב (דברים כד, יז): "לֹא תִטֶּה מִשְׁפַּט גֵּר יְתוֹם". הָרִי גֵר דָּן עִם מִי שְׂאִינוּ גֵר, יְתוֹם דָּן עִם מִי שְׂאִינוּ יְתוֹם! אִם כֵּן, לָמָּה נֶאֱמַר "שְׁנַיִם"? מִפְּנֵה לְהַקְיֵשׁ וְלָדוֹן מִמֶּנּוּ גִזְרָה שְׁוֹה. נֶאֱמַר כָּאֵן "שְׁנַיִם", וְנֶאֱמַר לְהֵלֵךְ "וַיִּשְׁאָרוּ שְׁנֵי אֲנָשִׁים" (במדבר יא, כו), מַה לְהֵלֵךְ: אֲנָשִׁים וְלֹא נָשִׁים וְלֹא קִטְנִים, אִף כָּאֵן: אֲנָשִׁים וְלֹא נָשִׁים וְלֹא קִטְנִים. הָרִי לְמַדְנֵי שְׂאִין הָאִשָּׁה דָּנָה וְלֹא מַעֲיָדָה.

רַבִּי יוֹסִי בְּרַבִּי בּוֹן בְּשֵׁם רַבִּי יוֹסֵף: נֶאֱמַר כָּאֵן 'שְׁנַיִ' "עַל פִּי שְׁנַיִם עֵדִים", וְנֶאֱמַר לְהֵלֵךְ "וַיִּשְׁאָרוּ שְׁנֵי אֲנָשִׁים בַּמַּחֲנֶה", מַה "שְׁנַיִ" שֶׁנֶּאֱמַר לְהֵלֵךְ: אֲנָשִׁים וְלֹא נָשִׁים וְלֹא קִטְנִים, אִף "שְׁנַיִ" שֶׁנֶּאֱמַר כָּאֵן: אֲנָשִׁים וְלֹא נָשִׁים וְלֹא קִטְנִים. אִם כֵּן מַה תִּלְמוּד לומר "שְׁנַיִ"? שֶׁלֹּא יִהְיֶה אֶחָד עוֹמֵד וְאֶחָד יוֹשֵׁב, אֶחָד אוֹמֵר כָּל צָרְכּוֹ וְלֹא אֶחָד אוֹמֵר לוֹ: 'קֶצֶר דְּבָרִיךָ'. אָמַר רַבִּי יְהוּדָה: שְׁמַעְתִּי שְׂאֵם רָצָה הַדִּין לְהוֹשִׁיב אֶת שְׁנֵיהֶן, מוֹשִׁיב. רַבִּי יִשְׁמַעֵאל אוֹמֵר: אוֹמְרִין לוֹ: 'לְבוֹשׁ כֶּשֶׁם שֶׁהוּא לְבוֹשׁ, אוֹ הִלְבִּישֵׁהוּ כֶּשֶׁם שֶׁאֵת לְבוֹשׁ'.

אָמַר רַבִּי בָּא בְּשֵׁם רַב הוֹנָא: צְרִיכִין הָעֵדִים לַעֲמֹד בְּשָׂעָה שְׁמַעֲיָדִין, שֶׁנֶּאֱמַר

בטוי.

[יט.]

יִיבָא כֹהֵדָא: דִּמַּר רַבִּי בָּא בַּר שְׁמוּאֵל:
שְׁבוּעָה שְׁנַתָּן פְּלוּנִי לְפְלוּנִי מִנָּה וְנִמְצָא
שְׁלֹא נָתַן, מֵאַחַר שְׁאִין בִּידּוֹ לְבָא אֵין בִּידּוֹ
לְשַׁעֲבַר. אוֹ כֹהֵדָא: אָמַר לוֹ: 'הֵיכֵן שׁוּרִי'?
אָמַר לוֹ: 'אֵינִי יוֹדֵעַ מָה אַתָּה סָח', וְהוּא
שְׁמַת, אוֹ נִשְׁבַּר, אוֹ נִשְׁבָּה, אוֹ אָבַד.
'מִשְׁבִּיעֶךָ אָנִי', וְאָמַר 'אֲמֵן' - פָּטוּר. רַב
אָמַר: פָּטוּר מִשְׁבוּעַת פְּקֻדוֹן, וְחֵיב
בְּשְׁבוּעַת בְּטוּי.

אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן: מֵאַחַר שְׁמִצּוּהָ לְהַפִּיסוֹ,
אֵין חֵיב מִשּׁוּם שְׁבוּעַת בְּטוּי. עַל דַּעֲתִיהָ
דְּרַב אֵינוֹ מִצְוָה לְהַפִּיסוֹ, מִפִּיסוֹ עַל הָאֻמַּת
וְאֵינוֹ מִפִּיסוֹ עַל הַשָּׁקֶר.

תַּנִּי רַבִּי יִשְׁמָעֵאל (וַיִּקְרָא ה, א): "וְנָשָׂא עֹנוֹ"
- קָרָבָן. מִנָּן לִיהָ בֵּית דִּין? יִלְפִין "אֲגָדָה"
"אֲגָדָה". מָה "אֲגָדָה" שְׁנַאֲמַר לְהֵלֶן בֵּית
דִּין, אֵף כָּאֵן בֵּית דִּין. כֹּהֵדָא: אֵין מְקַבְּלִין
עֲדִים אֱלָא אִם כֵּן רָאוּ שְׁנִיָּהֶן כְּאַחַת. רַבִּי
יְהוֹשֻׁעַ בֶּן קִרְחָה אוֹמַר: אֶפְלוּ בָּזָה אַחַר
זֶה. רַבִּי יִרְמְיָה בֶּשֶׁם רַב: מוֹדִין חֲכָמִים
לְרַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן קִרְחָה בְּעַדִּי בְּכוּרָה,
וּבְעַדִּי חֲזָקָה.

רַבִּי בָּא בֶּשֶׁם רַבִּי יִרְמְיָה: אֵף בְּעִידִי
סִימָנִין כֵּן. מָה דְּפָשִׁיטָא: בְּשִׁזָּה אוֹמַר
'רְאִיתִי שְׁתֵּי שְׁעָרוֹת בְּגָבוֹ', וְזֶה אוֹמַר:
'רְאִיתִי שְׁתֵּי שְׁעָרוֹת בְּגָבוֹ'. אַחַד אוֹמַר:
'רְאִיתִי שְׁעָרָה אַחַת בְּגָבוֹ', וְאַחַד אוֹמַר:
'רְאִיתִי שְׁעָרָה אַחַת בְּכִרְסוֹ' - וְלֹא כְּלוּם.
כָּל שֶׁכֵּן גָּבוּ וְגָבוּ. שְׁנַיִם אוֹמְרִים: 'רְאִינוּ
שְׁעָרָה אַחַת בְּגָבוֹ', וּשְׁנַיִם אוֹמְרִים: 'רְאִינוּ
שְׁעָרָה אַחַת בְּכִרְסוֹ'. רַבִּי יוֹסִי וְרַב

דִּינִין. מָה הַדִּינִין אֵינָן קְרוּבֵי הַנְּדוּנִין, אֵף
הָעֲדִים לֹא יְהוּ קְרוּבֵי הַנְּדוּנִין. וּמִנָּין שְׁלֹא
יְהוּ הָעֲדִים קְרוּבִין זֶה לָזֶה? הֲגַע עֲצָמָה,
שְׁאֵם הוּזַם אַחַד מֵהֶן כְּלוּם נִהְרַג עַד
שְׁיִזְזִים חֲבֵרוֹ? ! אִם אוֹמַר אֵת כֵּן, לֹא נִמְצָא
נִהְרַג עַל פִּיו? ! וּמִנָּין שְׁלֹא יְהוּ הָעֲדִים
קְרוּבִין שֶׁל הַדִּינִין? הֲגַע עֲצָמָה שְׁהוּזָמוּ,
לֹא מִפִּיָּהֶן הֵן נִהְרָגִין? !

בְּכָשָׁרִים וְלֹא בְּפָסוּלִים, שְׁנַאֲמַר (וַיִּקְרָא ה,
א): "אִם לֹא יִגִּיד וְנָשָׂא עֹנוֹ", אֵת שְׁמַגִּיד
וְחֲבֵרוֹ מְשַׁלֵּם מָמוֹן, יֵצֵא פָּסוּל, שְׁאֶפְלוּ
מִגִּיד אֵין חֲבֵרוֹ מְשַׁלֵּם מָמוֹן.

עַד אַחַד כְּשֶׁאֲמָרוּ לוֹ: 'הָרִי אֵת מְקַבֵּל
עָלֵינוּ כְּשָׁנִים'. יָכוֹל יֵהָא חֵיב? תִּלְמוּד
לוֹמַר (שם): "רָאָה אוֹ יָדַע" - אֵת שְׁהוּא
כְּשֶׁר לְהַעֲיִד עֲדוּת תּוֹרָה, יֵצֵא עַד אַחַד
שְׁאִין כְּשֶׁר לְהַעֲיִד עֲדוּת תּוֹרָה.

שְׁלֹא בְּפָנֵי בֵּית דִּין, "אִם לֹא יִגִּיד וְנָשָׂא
עֹנוֹ", אֵת שְׁמַגִּיד וּמְשַׁלֵּם מָמוֹן, יֵצֵא חוּץ
לְבֵּית דִּין שְׁאֶפְלוּ מִגִּיד אֵין חֲבֵרוֹ מְשַׁלֵּם
מָמוֹן.

וּמִנָּין לְשָׁנֵי עֲדִים? תִּלְמוּד לוֹמַר "וְהוּא
עַד", הָרִי כָּאֵן שְׁנַיִם, וְכַרְבִּי יִשְׁמָעֵאל,
דְּרַבִּי יִשְׁמָעֵאל אָמַר: כָּל מְקוֹם שְׁכַתוֹב
בְּתוֹרָה "עַד" סֵתָם, הָרִי הוּא בְּכָלֵל שְׁנֵי
עֲדִים, עַד שְׁיִוְדִיעֶךָ הַכְּתוּב שְׁהוּא עַד
אַחַד. אֲשַׁכַּח תַּנִּי: רַבִּי יִשְׁמָעֵאל שְׁנֵי עֲדִים.

עַד אַחַד, מֵהוּ לְחֵיב עָלָיו מִשּׁוּם שְׁבוּעַת
בְּטוּי? אֶפְשָׁר לוֹמַר? ! אַחַר רָאוּי לְצַרְפּוֹ
וּלְחֵיבּוֹ מִשּׁוּם שְׁבוּעַת עֲדוּת, וְאֵת מְחִיבּוֹ
מִשּׁוּם שְׁבוּעַת בְּטוּי? !

קְרוּב, מֵהוּ לְחֵיבּוֹ עָלָיו מִשּׁוּם שְׁבוּעַת

וְלֹא אֶתְכוּוֹן רַבִּי יוֹסִי בַּר חֲנִינָה אֶלָּא
מִסְקָא רַבִּי שְׁמַעוֹן בֶּן יָקִים לְעִיל, בְּגִין
דְּהוּה אֲנָשָׁא רַבָּא. רַב חֲסֵדָא בָּעִי: מַהוּ
לְקַבֵּל עֵדִים שְׁלֹא בִפְנֵי בַּעַל דִּין. רַבִּי יוֹסִי
בְּשֵׁם רַבִּי שְׁבֹתִי: מְקַבְּלִין עֵדִים שְׁלֹא בִפְנֵי
בַּעַל דִּין, וְעַבְדִּין לֵה גִזֵּר דִּין. אִם בָּא
וְעָרַעַר - עָרְרוּ קָיָם.

אָדָם שֶׁשָּׁלַח אַחֲרָיו בֵּית דִּין שְׁלֹשָׁה
פְּעָמִים וְלֹא בָּא. רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן לֹוִי אָמַר:
מְקַבְּלִין הָעֲדוּת בְּלֹא בַּעַל דִּין, וְעַבְדִּין לֵה
גִּזֵּר דִּין. כִּהְדָּא: כִּהְנָא דַּמֶּן, וּשְׁבַק יִרְתּוֹ
לְרַבִּי יֵאשִׁיָּה, וְקַבִּיל רַבִּי לְעֶזֶר סֶהְדּוֹ דְּלֹא
בְּאַפּוֹי וְזָכִי לְרַבִּי יֵאשִׁיָּה. וְלֹא עוֹד, אֶלָּא
דְּשִׁבְק סְפָרִים, כָּתַב רַבִּי לְעֶזֶר לִירְתּוֹ:
סְפָרִים שְׁזָכַת בָּהֶן אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל, אֵין
מוֹצִיאִין אוֹתָן חוּצָה לְאַרְצָא. רַבִּי נִיסִי בְּשֵׁם
רַבִּי לְעֶזֶר: אִם כָּתַב עַל מִנַּת לְהוֹצִיא -
מוֹצִיא. רַבִּי חֲזִיה בַּר בָּא בְּעָא קָמִי רַבִּי
יוֹסִי: מַהוּ לְהוֹצִיא? אָמַר לֵה: לְעוֹבְדָא אֶת
שְׁאִיל לִי? אָמַר לִיה: לֹא. וּבְאִישׁ לְרַבִּי
זְעִירָא דְּלֹא אָמַר לֵה עוֹבְדָא, בְּגִין מִידַע
מַהוּ אָמַר.

רַבִּי יְרֵמְיָה הָוָה לֵה דִין עִם חַד בַּר נָשׁ,
וְקַבְּלוֹן לְשִׁהְדֵיָא דְּלֹא בְּאַפּוֹי דְּרַבִּי יְרֵמְיָה,
וְחִיִּיבוֹן לְרַבִּי יְרֵמְיָה. וְהוּה יְתִיב וּמַצְטַעַר:
אֲפֹשֶׁר מְקַבְּלִין עֵדִים בְּלֹא בַּעַל דִּין?! רַבִּי
הוֹנָא, רַבִּי פִּינְחָס רַבִּי חֲזַקְיָה חוֹקוֹק לֹא
עָלוֹן בְּפִרְקָא בְּהֵהוּא יוֹמָא. דְּחַק רַבִּי הוֹנָא
וְעָאֵל, וּשְׁכַח רַבִּי יְרֵמְיָה מַצְטַעַר וְאָמַר:
אֲפֹשֶׁר מְקַבְּלִין עֵדִים בְּלֹא בַּעַל דִּין, אֲפִלּוּ
עֲמָהֶן בְּאוֹתָהּ הָעִיר? אָמַר לֵה: כֵּן חֲמַת
דַּעֲתוֹן דְּרַבְּנָן.

הִלְכָּה י: מִתְנִיתִין: גָּמְרוּ אֶת הַדָּבָר, הָיוּ

הוֹשַׁעְיָה בַּר רַב שְׁמִי. חַד אָמַר: פָּסוּל. וְחַד
אָמַר: כָּשֶׁר. מֵאֵן דְּמַר פָּסוּל, כְּמַעֲיֵד עַל
חֲצִי סִימָן. וּמֵאֵן דְּמַר כָּשֶׁר, אֲנִי אוֹמֵר
שְׁמָא נִשְׁרָה.

אַחַד אוֹמֵר: 'שְׁתִּי שְׁעָרוֹת בְּגָבוֹ', וְאַחַד
אוֹמֵר: 'שְׁנַיִם בְּכִרְסוֹ'. רַבִּי בָּא אָמַר: דְּבָרִי
הַכֹּל כָּשֶׁר. אָמַר רַבִּי חֲגִי: דְּבָרִי הַכֹּל פָּסוּל.
רַבִּי יוֹסִי אָמַר: בְּמַחֲלָקָת. אָמַר רַבִּי יוֹסִי
לְרַבִּי חֲגִי: הָא רַבִּי יוֹדֵן אָמַר דְּכֹותִי! אָמַר
לֵה: וְעַל רַבִּיָּה אֲנָא פְּלִיג, כָּל שְׁכָן עָלוּי!
אָמַר רַבִּי מְנָא: יָאוּת אָמַר רַבִּי חֲגִי, אֵלּוּ
שְׁטַר שְׁחָתוּם בְּאַרְבַּעָה חוֹתְמוֹת, זֶה מַעֲיֵד
עַל שְׁנַיִם וְזֶה מַעֲיֵד עַל שְׁנַיִם, וְקָרָא עָלָיו
עָרַעַר, שְׁמָא כָּלוּם הוּא? וְאֵין כָּל חֲתִימָה
צָרִיכָה שְׁנֵי עֵדִים

[יט:]

וְהָכָא כָּל סִימָן צָרִיךְ שְׁנֵי עֵדִים. רַבִּי חִינָנָא
שְׁמַע לֵה מִשְׁנֵי חֲזָקָה: אֵלּוּ אַחַד מַעֲיֵד
שְׁאֲכָלָה שְׁנָה רֵאשׁוֹנָה שְׁנִיָּה וּשְׁלִישִׁית,
וְאַחַד מַעֲיֵד שְׁאֲכָלָה רְבִיעִית חֲמִישִׁית
וּשְׁשִׁית, שְׁמָא כָּלוּם הוּא? וְאֵין כָּל חֲזָקָה
וְחֲזָקָה צָרִיכָה שְׁנֵי עֵדִים?! וְהָכָא כָּל סִימָן
וְסִימָן צָרִיךְ שְׁנֵי עֵדִים. כִּהְדָּא: אֵין
שׁוֹמְעִין מִן הָעֲדִים אֶלָּא אִם כֵּן בָּאוּ שְׁנִיָּהֶן
כְּאַחַת. רַבִּי נֶתָן אוֹמֵר: שׁוֹמְעִין דְּבָרִי
רֵאשׁוֹן, וְלִכְשִׁיבָא שְׁנֵי שׁוֹמְעִין אֶת דְּבָרָיו.

רַבִּי יוֹנָתָן הָוָה יְתִיב מִקְּשִׁי: 'אֲפֹשֶׁר אֵית
הָכָא בַּר נָשׁ דְּשָׁמַע הִלְכָּה כְּרַבִּי נֶתָן'? אָמַר
לֵה רַבִּי יוֹסִי בַּר חֲנִינָה: הָא רַבִּי שְׁמַעוֹן בֶּן
יָקִים. אָמַר: יָקוּם לְעִיל. כִּיּוֹן דְּסָלַק אָמַר
לֵה: שְׁמַעְתָּ הִלְכָּה כְּרַבִּי נֶתָן? אָמַר לֵה:
שְׁמַעְתִּי מוֹדָה רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן קָרְחָה לְרַבִּי
נֶתָן. אָמַר לֵה: וְלִהְדָּא צוֹרְכָה?! אָמַר לֵה:

מְכַנִּיסִין אוֹתָן. גְּדוֹל שְׁבָדִינִין אוֹמֵר: 'אִישׁ
פְּלוֹנִי אֶתָּה זָכָא, אִישׁ פְּלוֹנִי אֶתָּה חֵיב'.
וּמִנֵּין כְּשֵׁי צֶא לֹא יֹאמֵר 'אֲנִי הוּא הַמְּזֻכָּה,
וְחִבֵּירֵי מַחֲבִין, וְמָה אַעֲשֶׂה וְרַבּוֹ עָלַי?
עַל זֶה נֶאֱמַר (משלי יא, יג): "הוֹלֵךְ רָכִיל
מְגַלֶּה סוֹד".

מסכת חלין פרק רביעי

א. בהמה המקשה לילד, הוציא העבד את ראשו, והחזירו, ואחר כך שחטה, שחטה ואחר כך החזירו - אסור. חתכו ואחר כך שחטה - היא מתרת באכילה, והעבד - אסור. הוציא ראשו ורבו והחזירו - הרי הוא כילוד. הוציא ידו וחתכה, ואחר כך שחטה, מה שיצא אסור, ושכפנים - מתר. חמר באברין מה שאין בעברין, ובעברין שאין באברין, שהעבד הוציא ראשו והחזירו - אסור, הוציא ידו והחזירה - מתר. חמר באברין, שהמחתך את העבד במעי אמו - מתר באכילה, מן הטחול ומן הכליות - אסור. בהמה המקשה לילד והוציא העבד את ידו והחזירה, ואחר כך שחטה - מתר. שחטה ואחר כך החזירה - אסור. חתכה ואחר כך שחטה, מה שיוצא - אסור. ושכפנים - מתר. שחטה ואחר כך חתכו, מה שיוצא - אסור. ושכפנים - מתר. בשר - במגע ובלה; דברי רבי מאיר. וחכמים אומרים: מגע טרפה שחוטתה. אמר להן רבי מאיר: מי טהר את העבד הזה מן המגע? אמרו לו: שחיטת אמו מטהרתו! אמר להן: אם טהרתו שחיטתו מן המגע, לא תטהרנו לאכילה? אמרו לו: טרפה טהרתו מן המגע, ולא תטהרנו לאכילה. אמר להן רבי מאיר: לא! אם טהרה שחיטה אותה, דבר שגופה! תטהר את העבד שאינה גופה? אמרו לו: מצינו שיפה כחה להציל מדבר שאינו גופה, על דבר שגופה, שמחתך את העבד במעי אמו - מתר באכילה. מן הטחול ומן הכליות - אסור באכילה.

ב. השוחט את הבהמה ומצא בה בן תשעה חי - טעון שחיטה וחיב במתנות, ואסור משום "אותו ואת בנו לא תשחטו ביום אחד"; דברי רבי מאיר. וחכמים אומרים: אין אסור משום "אותו ואת בנו", שנאמר (ויקרא כב, כח): "אותו ואת בנו לא תשחטו ביום אחד", את שטעון שחיטה - אסור

משום "אותו ואת בנו", ואת שאין טעון שחיטה, מתר משום "אותו ואת בנו" ופטור מן המתנות, שנאמר (דברים יח, ג): "מאת זבחי הזבח", את שטעון זביחה - חיב במתנות. ואת שאין טעון זביחה - פטור מן המתנות. רבי שמעון שזורי אומר: אפלו עומד וחורש על גבי מענה, קורע ומוציא את דמו, חותך ואוכל בשר. רבי שמעון בן אלעזר אומר משום רבי יוסי הגלילי: טמא טמאת אוכלין ומטמא טמאת אוכלין, וצריך הכשר. רבי אומר: אין מטמא טמאת אוכלין מפני שהוא חי, וחי אין מטמא טמאת אוכלין.

ג. בהמה שמתה וקרעה, ומצא בה בן תשעה חי - טעון שחיטה וחיב במתנות ופסול לגבי מזבח. השוחט את הטרפה, ומצא בה בן תשעה חי, טעון שחיטה וחיב במתנות. ואם מת - טהור מלטמא במשא, מפני ששחיטת אמו מטהרתו. השוחט את החטאת ומצא בה בן ארבעה חי, אפלו לאחר שלשה, ואפלו יצא חוץ לקלעים - מתר באכילה. המבכרת שהפילה שליא - ישליכנה לכלבים, ובמקדשין - תקבר, מפני שגדולה קדש. שליא אין מפגלת את הזבח, לא לחוץ לזמנו ולא לחוץ למקומו, ואין מחשבה פוסלת בה משום פסול, והמעלה אותו בחוץ - פטור.

מסכת חלין פרק חמישי

א. אותו ואת בנו נוהג בכלאים וכו'. רבי אליעזר אומר: הכלאים, מן הרחל ומן הגדי - נוהגין בו, ומן הכוי - אין נוהגין בו. השוחט אותו ואת בנו חלין בפנים וקדשים בחוץ, השוחט את הטרפה, וכן השוחט ונמצאת טרפה, רבי מאיר אוסר משום "אותו ואת בנו". ורבי שמעון מתיר משום "אותו ואת בנו". השוחט לרפואה, לאכילת עובדי כוכבים, לאכילת כלבים - אסור משום "אותו ואת בנו". השוחט ונתנבלה בידו, הנוחר, והמעקר, ושחיטת עובד כוכבים - מתר משום "אותו ואת

נוהגין בו. מן הכוי - אין נוהגין בו. רבי יוסי אומר: אין שוחטין אותו ביום טוב מפני שספק, ואם שחטו - אין מכסין את דמו. אמר רבי יוסי: ומה אם מילה, שודאה דוחה את השבת, אין ספקה דוחה את יום טוב, כסוי הדם שאין ודאו דוחה את השבת, דין הוא שלא יהא ספקו דוחה את יום טוב! אמרו לו: שופרות שבגבולין יוכיחו! שאין ודאן דוחה את השבת, וספקן דוחה את יום טוב, הן יוכיחו לכסוי הדם, שאף על פי שאין ודאן דוחה את השבת, שלא יהא ספקו דוחה את יום טוב. השיב רבי אליעזר בנו של רבי אלעזר הקפר: ומה למילה שאין ספקה דוחה את יום טוב, שאין ודאה דוחה את לילי יום טוב, תאמר בכסוי הדם שודאה דוחה את לילי יום טוב? הואיל וודאי דוחה את לילי יום טוב, דין הוא שיהא ספקו דוחה את יום טוב! אמר רבי אבא: זה אחד מן הדברים, שהיה רבי אחיה אומר אין להן תשובה, והשיבו רבי חיא.

ב. השוחט לרפואה, לאכילת עובדי כוכבים, לאכילת כלבים - חייב לכסות. השוחט ונתנבלה בידו, הנוחר, והמעקר - פטור מלכסות. השוחט בשבת וביום הכפורים, אף על פי שמתחייב בנפשו, כיון שחשכה, אם היה הדם קיים - חייב לכסות. השוחט בספינה, כיון שהגיע ליבשה, אם היה הדם קיים - חייב לכסות. אף על פי שאמרו: לא ישחט אדם בספינה, אלא אם כן היה לו עפר מוכן. השוחט וצריך לדם, לא ישחט כדרך ששוחטין, אלא כיצד עושה? או נותרו או מולקו. השוחט והקדיש את הדם - חייב לכסות, מפני שקדמה מצות כסוי להקדש. השוחט ובלעתו הארץ - פטור מלכסות. כסתו הרוח - חייב לכסות. השוחט דם שעל הספין, ודם שעל הכנפים - חייב לכסות. רבי שמעון בן גמליאל אומר: הואיל ונתכסה דם הזבח - פטור מלכסות. רבי יהודה אומר משום רבן גמליאל: השוחט

בנו". חרש שוטה וקטן ששחטו, בזמן שאחרים רואין אותן - אסור משום "אותו ואת בנו". אין אחרים רואין אותן - מתר משום "אותו ואת בנו"; דברי רבי מאיר. וחכמים אומרים: בין כך ובין כך לא ישחט, ואם שחט - פטור. הלוקח מבעל הבית, הוא קדם לבעל הבית, שמתחלה לא לקחו אלא על מנת כן. שנים שלקחו פרה, איזה שלקח ראשון - ישחט ראשון, ואם קדם השני ושחט - הרי זה זריז ונשכר. שחטה ואת אמה, אפלו עד חמשה דורות - אינו חייב אלא אחת. שחטה ואת בנה ואת בת בתה, אפלו עד חמשה דורות - חייב על האחרונה. שחטה, ובא אחר ושחט את בתה - שנים האחרונים חייבין, והאמצעי פטור. שחט את חמשה בניה - חייב משום חמשה לאוין. שחט חמשה בניה ואחר כך שחטה, סומכוס אומר משום רבי מאיר: חייב משום חמשה לאוין. וחכמים אומרים: אין חייב אלא משום לאו אחד בלבד. שחט את בתה ואחר כך שחטה, ואחר כך שחט את אמה, השוחט את האם - חייב, ואת הבת פטור. שחטה עד שלא חשכה - מתר לשחוט את בתה בלילה. משחשכה - אסור לשחוט את בתה, כל היום וכל הלילה.

ב. בארבעה פרקים בשנה המוכר בהמה לחברו צריך להודיע: 'אמה מכרתי לשחוט' ו'בתה מכרתי לשחוט'. אלו הן: ערב יום טוב האחרון של חג, והאחרון של פסח, וערב עצרת, וערב ראש השנה, וכדברי רבי יוסי הגלילי אף ערב יום הכפורים בגליל, מפני שהוא יום טוב. אמר רבי יהודה: במה דברים אמורים? בזמן שחל יום הכפורים להיות בשני בשבת, אבל אם חל להיות באחד מכל ימות השבת - אין צריך להודיעו, מפני שזה יכול לשחוט היום הזה, וזה יכול לשחוט למחר.

מסכת חלין פרק שישי

א. כסוי הדם נוהג בכלאים ובכוי. רבי אליעזר אומר: כלאים מן הגדי ומן הרחל -

ב. גיד הנשה מחטט אחריו כל מקום שהוא, ונוטל השמן שלו - הרי זה מתר. רבי יהודה אומר: נוטלו מן השוק של ירך. שני גידים הן: החיצון סמוך לבשר - אסור, וחיבין עליו. הפנימי סמוך לעצם - אסור, ואין חיבין עליו. האוכל מגיד הנשה כזית - הרי זה חיב. רבי יהודה פוטר, עד שיאכל משניהם. אכלו ואין בו כזית - הרי זה חיב. רבי יהודה פוטר עד שיהא בו כזית. אכל שני גידים משתי ירכות, משתי בהמות - סופג שמונים. רבי יהודה אומר: אינו סופג אלא ארבעים.

ג. ירך שבשלה בגיד הנשה שלה, אם בשלה בנוותן טעם - הרי זו אסורה. כיצד משערין אתה? כבשר בלפת. נתבשלה עם הגידים - הרי זה בנוותן טעם. רבי יוחנן בן ברוקה אומר: אין בגיד בנוותן טעם. חתיכה אסורה שנתערבה בחתיכות, אפלו הן אלה - כלן אסורות. הרטב - בנוותן טעם. נמוחה - הרי זה בנוותן טעם.

ד. נוהג בטהורה ואין נוהג בטמאה. רבי יהודה אומר: אף בטמאה, מפני שאסורין קדם למתן תורה. אמרו לו לרבי יהודה: אינו אומר "על כן לא יאכלו בני יעקב ראובן ושמעון את גיד הנשה", אלא "בני ישראל" - אלו שעומדין לפני הר סיני. אלא למא כתבו שם? להודיע במה נאסר אבר מן החי! נוהג בבהמה טמאה כטהורה, מפני שאסורו נוהג בבני נח כישׂראל, וחיב עליו משום אבר מן החי, ומשום בהמה טמאה; דברי רבי יהודה ורבי אליעזר. וחכמים אומרים: אינו חיב אלא משום אבר מן החי בלבד, שנאמר (דברים יב, כג): "לא תאכל הנפש עם הבשר", את שאסורו משום "בל תאכל הנפש עם הבשר" - חיבין עליו, יצאת בהמה טמאה שכלה אסורה. האוכל אבר מן החי עובר בלא תעשה, חלב מן החי חיבין עליו. חלב מן החי חיב משום שני לאוין - משום חלב ומשום חי. דם מן החי - חיב משום שני לאוין. משום דם ומשום חי, אבר מן

צריך ברכה לעצמו, שחט ולא כסהו, וראהו אחר - חיב לכסותו אפלו ביום טוב. המכסה את הדם: יכסנו ביד ואל יכסנו ברגל, שאין עושין את המצוה עראי. במה מכסין ובמה אין מכסין? אין מכסין, לא בתבן ולא בקש, ולא בגבבא, לא בעצם, ולא בנוצה, ולא בכנפי יונה, ולא בנסרת של חרשין, ולא בנערת של פשתן, ולא בגדורות ולא בקצוצות, ולא בקמחין ולא בסלתות. ולא יתן תבן על גבי הדם ויכסה. אבל מכסה בסיד, בגפסים, ובחרסים שכתשם ועשאן עפר. זה הכלל, כל שהוא מין עפר, בולע ומצמיח - מכסין בו. וכל שאינו מצמיח - אין מכסין בו.

מסכת חלין פרק שביעי

א. גיד הנשה נוהג בכלאים ובכוי. נוהג בשתי ירכות: בירך של ימין ובירך של שמאל. רבי יהודה אומר: אין נוהג אלא באחת; דעת מוכרעת שהיא של ימין. זה הכלל: כל שיש לו כף ירך - גיד הנשה נוהג בו. כל שאין בו כף ירך - אין גיד הנשה נוהג בו. נוהג בשליל וחלבו אסור; דברי רבי מאיר. רבי יהודה אומר: אין נוהג בשליל וחלבו מתר; דברי רבי אליעזר. וחכמים אומרים: נאמנין עליו ועל החלב. השולח ירך מחתכת לחברו - צריך להפריש ממנה גיד הנשה. שלמה - אין צריך להפריש ממנה גיד הנשה. הלוקח ירך מחתכת מן הטבח - אין צריך להפריש ממנה גיד הנשה. שלמה - צריך להפריש ממנה גיד הנשה. המוכר ירך מחתכת לעובד כוכבים - אין צריך להפריש ממנה גיד הנשה, ובלבד שלא ימכרנה לו בפני ישראל, מפני שחוזר ולוקחה הימנו. ומשום שני דברים אמרו אין מוכרין בשר של גבלה ושל טרפות לעובד כוכבים, מפני שחוזר ומאכילן לישראל. דבר אחר: שאין מאכילין את האדם בטעות. ומשום שני דברים אמרו לא יאמר אדם ישׂראל לעובד כוכבים: 'קח לי בשר משום נבלות ומשום טרפות'. דבר אחר: משום אונסין.

של מניקה - קורעו ומוציא את חלבּו. לא קרעו - אין עובר עליו. הלב - קורע ומוציא את דמו. אם בשלו - קורעו לאחר בשולו.

ג. כחל שבשלו בחלבּו - מתר. קבה שבשלה - חיב. המבשל בשר בחלב - הרי זה חיב. כמה יבשלה ויהא חיב? כחצי זית בשר וכחצי זית חלב, כדי שיהו זה בכזית. כשם שחיב על בשולו - כך חיב על אכילתו. כמה יאכל ויהא חיב? כדי שיהא נאכל משום בשול. המבשל במי חלב - פטור. בחלב זכר - פטור. דם שבשל בחלב - פטור. העצמות, והגידים, והקרננים, והטלפים, שבשולן בחלב - פטור. הפגול והנוטר והטמא שבשולן בחלב - חיב עליהן משום פגול נותר וטמא. בשר בהמה טהורה בחלב בהמה טהורה - אסור ברפואה ובהנאה. רבי שמעון מתיר בהנאה. בשר בהמה טהורה בחלב חיה טמאה. בשר חיה ועופות טהורין בחלב בהמה טמאה. רבי עקיבא פוטר על בשולו, שנאמר "גדי גדי" שלש פעמים.

ד. קבה של עובד כוכבים של נבלה - הרי זו אסורה. חזרו לומר: מעמידין בקיבת עובד כוכבים ובקיבת נבלה ואין חוששין. רבי יהודה אומר: כשרה שינקה מן הטרפה - קיבתה אסורה. וטרפה שינקה מן הכשרה - קיבתה מתרת, מפני שכנוס במעיָה חלב.

ה. חמר בחלב מבדם, ובדם מבחלב, שחלב נהג בחי, וקרב על גבי האישים, ומועלין בו, וחיבין עליו משום פגול ונוטר וטמא, מה שאין כן בדם. חמר בדם, שהדם מתיר מכשיר ומפגל, מה שאין כן בחלב.

ו. רבי יהודה אומר: האלל שכנסו ויש בו כזית - הרי זה חיב. עור פרוסות בהמה דקה - הרי הוא כבשרה. וכלן שעבדו, או שהלך בהן כדי עבודה - טהורין משום עור, וטמאין משום בשר, חוץ מעור האדם מפני שמטמאתו לעולם, מכאן אמרו: לגיון עובר ממקום למקום - המאהיל עליו טמא. אין לך לגיון שאין בו קרקפלין. וכלן

החי חיב משום נבלה. דם מן המקדשין חיב משום שני לאוין, משום דם ומשום מקדשין; דברי רבי יהודה. וחכמים אומרים: אין חיב אלא משום לאו אחד בלבד. אליה מן המקדשין חיב משום שני לאוין, משום אליה ומשום מקדשין. חלב מן המקדשין חיב משום שני לאוין, משום חלב ומשום מקדשין. רבי יהודה מחיב שלשה, משום חלב, ומשום מקדשין, ומשום חלב של מקדשין.

מסכת חלין פרק שמיני

א. בשר בחלב נהג בארץ ובחוץ לארץ, בפני הבית ושללא בפני הבית, בחלין ובמקדשין. הנודר מן הבשר - אסור בכל מין בשר, ומתיר בבשר דגים וחגבים. העוף לא עולה ולא נאכל. אמר רבי יוסי: זה מקולי בית שמאי ומחומרי בית הלל. בית שמאי אומרים: עולה ואין נאכל. ובית הלל אומרים: לא עולה ולא נאכל. רבי אלעזר ברבי צדוק אומר: העוף עולה עם הגבינה על השלחן. אפיקולוס אומר: אין נאכל. אחרים אומרים משמו: אף נאכל. כמה דברים אמורים? בשלחן שהוא של מאכל, אבל בשלחן שאינו של מאכל - נותן אדם חתיכה בצד זה וגבינה בצד זה. נותן בקפוף ובמחוק, ומפשילין לאחוריו, הרי לא אסרו אלא בשלחן שהוא של מאכל. רבן שמעון בן גמליאל אומר: אף שלחן של מאכל. שנים שנוכנסו לפנדק, זה בא מן הצפון וזה בא מן הדרום, זה אוכל בחתיכתו, וזה אוכל בגבינתו, ואין חוששין, הרי לא אסרו אלא בזמן שכלו תפיסה אחת.

ב. טפת חלב שנפלה על החתיכה, רבי יהודה אומר: אם יש בנותן טעם באותה חתיכה. וחכמים אומרים: באותו הקדרה. אמר רבי: נראין דברי רבי יהודה בזמן שלא נער ולא כסה, ודברי חכמים בזמן שנער וכסה. חם לתוך חם וצונן לתוך חם - אסור. חם לתוך צונן - מדיחו ואוכלו. כחל

שנמלחו - הרי אלו כעבדין. רבי יהודה אומר: הלטאה אין לה עור. רבי יוחנן בן נורי אומר: שמונה שרצים יש להן עורות: הצדן, והורגן, והחובל בהן, והעושה בהן חבורה - הרי זה חייב. וחכמים אומרים: אין עור אלא מה שמנו חכמים. המפשיט בבהמה ובחיה ובטמאה, ובדקה ובגסה - לשטח כדי אחיזה. וכמה הוא כדי אחיזה? מלא טפח כפול. המפשיט כשעור הזה, הנוגע במפשט - טהור. בעור של צואר - טמא. רבי יוחנן בן נורי אומר: הנוגע בעור של צואר - טהור, שאינו אלא נותקו. רבי דוסתאי בן יהודה אומר משום רבי שמעון: המפשיט בשרצים - כלו חבור אחד הוא. רבי יהודה אומר: עור שיש לו כזית בשר, הנוגע בעור שכנגד הבשר, מאחריו - טמא. ביצת השרץ: מרקמת - טהורה. וכמה היא ריקומה? כדי שיראה שרץ מתוכה. נקבה כל שהוא - טמאה. וכמה יהא הנקב? מלא שערה. האבר והבשר המדלדלין, בבהמה - מטמאין טמאת אוכלין. רבי שמעון אומר: אין מטמאין טמאת אוכלין.

מסכת חלין פרק תשיעי

א. הזרוע והלחיים והקבה, נוהגין בכלאים ובכוי. רבי אליעזר אומר: הכלאים מן הרחל ומן הגדי - נוהגין בו. מן הכוי - המוציא מחברו עליו הראיה. השוחט לרפואה, לאכילת עובד כוכבים, ולאכילת כלבים - חייב במתנות. השוחט ונתנבלה בידו, הנוחר והמעקר, ושחיטת עובד כוכבים - פטור מן המתנות. כהן ועובד כוכבים שמכרו בהמתן לישראל לשחוט - חייב במתנות. נשחטה ברשותו ואחר כך מכרוה לו - פטור מן המתנות. ישראל שמכר בהמתו לכהן לשחוט - פטור מן המתנות. נשחטה ברשותו ואחר כך מכרה לו - חייב במתנות.

ב. כהן - פטור. והמשתתף עם הכהן - פטור. עובד כוכבים - פטור. המשתתף עם

עובד כוכבים - פטור. המשתתף עם הכהן צריך לרשם, עם עובד כוכבים - אינו צריך לרשם. ופסולי המקדשין - אין צריך לרשם. אמר לו כהן: כלה שלך והיד שלי, אפלו אחד ממאה ביד - פטור מן הזרוע. כלה שלך והראש שלי, אפלו אחד ממאה - פטור מן הלחי. כלה שלך ובני מעים שלי, אפלו אחד ממאה מבני מעים - פטור מן הקבה. מקום שנהגו להפשיט את הראש - אינו רשאי להפשיט את הלחי. למלוג את העגלים - אינו רשאי למלוג את הזרוע. ואם יש כהן - נותנן לכהן. ואם לאו - מעלה אותן דמים. מכר לו יד כמות שהיא, וראש כמות שהוא, ובני מעים כמות שהן - נותנן לכהן ואין מנפה לו מן הטבח את הדמים. לקח הימנו במשקל - נותנן לכהן ומנפה מן הטבח את הדמים. מתנות אין בהם משום קדשה, אפלו מוכרן לעובד כוכבים, אפלו נותנן לפני כלבו - אין בהן אלא מצות כהנה בלבד. המשלח בשר לחברו, והיו בו מתנות, אין חוששין שמא מתנות כהנה הן.

ג. אי זה הוא הזרוע? נוטלו מבית הפרק, וכל הפרק עמו, בזרוע של מקדשין, בזרוע של גבולין. איזה הוא לחי? נוטלו מבית השחיטה וכל בית השחיטה עמה. קבה כמשמעו, חלב שעל הקבה - נותנו לכהן. אמר רבי יהודה: נהגו כהנים עין יפה, שיהו נותנין אותו לבעלים. זרוע - זה זרוע של ימין! אתה אומר 'זה זרוע של ימין' או אינו אלא שמאל? הרי אתה דן: הואיל ושוק מתנה לכהן, וזרוע מתנה לכהן, מה שוק אינו נוהג אלא בימין, אף זרוע לא ינהג אלא בימין. שוק - מארכובה ולמטה; דברי רבי יהודה. וחכמים אומרים: מארכובה ולמעלה. איזה הוא חזה? כל שרואה את הארץ, מלמעלה - ועד שמגיע לצואר. מלמטה - עד שמגיע לכפרס. חותכו ונוטלו מבין שתי דפנות מכן ומכן. ואיזהו אליה? חותך ויורד עד שמגיע לעצה. נכנס לפניו מן העצה, עד שמגיע לפרק, חותך

ונוטל את כלה. ואלו הן אמורין: שתי כליות ויותרת הכבד ואליה. ואלו הן החלבים: החלב המכסה את הקרב - זה הוא חלב החופה את הפרס. "ואת כל החלב אשר על הקרב" (ויקרא ג, ג) - זה חלב שעל הדקין; דברי רבי עקיבא. רבי ישמעאל אומר: חלב שעל הקבה. וחכמים לא הודו לו. שעל הפסלים, שבין פקוקרות - שהוא מחטט אחריו כל מקום שהוא ונוטל; דברי רבי יוסי הגלילי. רבי ישמעאל אומר: חלב שעל הקבה תותב קרום נקלף. רבי עקיבא אומר: קרום ונקלף - אסורין. רבי יהודה אומר: קרום שעל הכליא - אסור, וחיבים עליו. גידים שבכליות ובמקדשין - אסורין, ואין חיבין עליהן.

מסכת חלין פרק עשירי

י. ראשית הגז נוהג בטרפה, ואינו נוהג במתה, ונוהג בכלאים ובכזי. רבי אליעזר אומר: בכלאים - מן הרחל ומן הגדי נוהג בו. מן הכזי - אין נוהגין בו. כהן ועובד כוכבים שנתנו בהמתן לישראל - פטור מראשית הגז. זה חמר בלחיים ובקבה מראשית הגז. כל הקדשים שקדם מומן קבוע להקדשן, ונפדו - חיבין בראשית הגז. אבל אם קדם הקדשן את מומן או מום עובר להקדשן, לאחר מכאן נולד להן מום ונפדו - פטורין מראשית הגז. הגוזז עזיו - פטור מראשית הגז. השוטף רחליו - חיב בראשית הגז. הלוקח מבעל הבית - חיב. ורבי אלעאי פוטר. השתפין - חיבין. רבי עקיבא פוטר. רבי אלעאי אומר: אין ראשית אלא שיש אחריה אחרית. "גז צאנך" - ארבע. "תתן לו" - חמש. חמש רחלות גוזזות מנה, מנה ופרס שהן שבעים וחמשה סלעים - חיבות בראשית הגז; דברי רבי דוסא. וחכמים אומרים: חמש רחלות גוזזות כל שהן. כמה נותן לו? משקל חמש סלעים ביהודה שהן עשרה סלעים בגליל. מלבן ולא צואי, ולא שילבננו ויתננו לו, אלא נותן לצמר צואי,

כדי שילבננו, ויעמד בידו משקל חמשה סלעים ביהודה, שהן עשרה סלעים בגליל, שנאמר: "תתן לו" - שיהא בו כדי מתנה. היו לו שתי צאן, גוזז ומניח, גוזז ומניח, אף על פי שעתיד להוסיף עליהן - אין מצטרפות. היו לו חמש גוזז ומניח, אפלו שתיים ושלוש שנים - הרי אלו מצטרפות. צבען טואן ומכרן - אין מצטרפות. רבי שמעון בן יהודה אומר משום רבי שמעון: צבען - הרי אלו מצטרפות. המפריש גז צאנו ואבד - חיב באחריות. ראשית הגז - מצותה בתחלה. אם נתן, בין בתחלה בין באמצע ובין בסוף - יצא. כמה שעורה? אחד מששים פתומה. הלוקח גז צאנו של חברו, ולא הפריש הימנו ראשית הגז - הלוקח פטור. חמר בזרוע ובלחיים ובקבה מבראשית הגז. אונזין ותרגולין ויונין הרדסיות שמרדו, או שקננו בפרדס - חיבין בשלוח.

ב. זכר - פטור מלשלח. קורא זכר; רבי אליעזר מחיב וחכמים פוטרין. עוף טמא - פטור מלשלח. עוף טהור רובץ על ביצי עוף שאינו מינו - פטור מלשלח. היתה עומדת ביניהן - פטור מלשלח. היתה יושבת על גביהן - חיב לשלח. היתה מעופפת, בזמן שכנפיה נוגעות בהן - חיב לשלח. אין כנפיה נוגעות בהן - פטור מלשלח. אם אפרוחים - הטרפה פטורה מלשלח. ביצים - פטור מלשלח. אפרוחים שפרחו ואין צריכין לאמן - פטור מלשלח. נטל את האם ולא הספיק לטול את הבנים עד שמתו, או עד שנעשו טרפה - פטור מלשלח. נטל את האם ואחר כך נטל את הבנים - חיב לשלח. נטל את הבנים ואחר כך נטל את האם - פטור מלשלח. אחד נוטל את האם ואחד נוטל את הבנים - הנוטל את האם חיב. המוציא קן בבורות בשיחין ובמערות - מתרות משום גזל וחיבות בשלוח. ואם מקשרות - אסורות משום גזל ופטורות מן השלוח. יוני שובך

וַיּוֹנִי עָלֶיהָ - חִיבוֹת בְּשָׁלוֹחַ, וְאַסּוּרוֹת
מִשּׁוּם גָּזֵל מִפְּנֵי דְרָכֵי שָׁלוֹם.

ג. הַמוֹצֵא קֵן - לֹא יִטְהַר בָּהּ אֶת הַמְצָרֶע,
שֶׁנֶּאֱמַר: "וְלִקַּח". הַנוּטֵל אִם מֵעַל הַבָּנִים;
רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: לוֹקֵה וְאִינוּ מְשַׁלַּח.
וְחַכָּמִים אוֹמְרִים: מְשַׁלַּח וְאִינוּ לוֹקֵה. זֶה
הַכֵּלָל, כָּל מִצְוֹת לֹא תַעֲשֶׂה שֵׁשׁ בָּהּ קוֹם
עֲשֵׂה - אֵין חִיבִין עָלֶיהָ. לֹא יִטּוֹל אָדָם אִם
מֵעַל הַבָּנִים, וְאֶפְלוּ לְטַהֵר בָּהּ אֶת הַמְצָרֶע,
מִפְּנֵי שֶׁנֶּעֱבְדָהּ בָּהּ עֲבָרָה; רַבִּי יַעֲקֹב אוֹמֵר:
אֵין לָךְ מִצְוָה בַּתּוֹרָה שֶׁאֵין מִתֵּן שְׂכָרָהּ
בְּצִדָּהּ, וְתַחֲזִית הַמִּתִּים כְּתוּבָה בָּהּ, שֶׁנֶּאֱמַר
(דְּבָרִים כב, ז): "שִׁלַּח תְּשַׁלַּח אֶת הָאִם" וְגו'.
עָלֶיהָ זֶה לְרֹאשׁ הָאֵילָן וְנִפְל וּמֵת, אוּ לְרֹאשׁ
הַבִּנְיָן וְנִפְל וּמֵת, הֵיכָן טוֹבוּ שֶׁל זֶה? אָמֹר
מֵעַתָּה: "לְמַעַן יִיטֵב לָךְ" - בְּעוֹלָם הַטּוֹב!
וְהָאֲרֻכָּת יָמִים" - בְּעוֹלָם אֲרוּךְ!

מלכים ב פרק יד

א בשנת שתים ליואש בן-יואחז מלך ישראל
מלך אמציהו בן-יואש מלך יהודה: ב בן-עשרים
וחמש שנה היה במלכו ועשרים ותשע שנה
מלך בירושלם ושם אמו יהועדין (יהועדן) מן-
ירושלם: ג ויעש הישר בעיני יהוה רק לא כדוד
אביו ככל אשר-עשה יואש אביו עשה: ד רק
הבמות לא-סרו עוד העם מזבחים ומקטרים
בבמות: ה ויהי כאשר חזקה הממלכה בידי ויף
את-עבדיו המכים את-המלך אביו: ו ואת-בני
המכים לא המית ככתוב בספר-תורת-משה
אשר-צוה יהוה לאמר לא-יומתו אבות על-בנים
ובנים לא-יומתו על-אבות כי אם-איש בחטאו
ימות (יומת): ז הוא-הכה את-אדום בגי-המלח
(מלח) עשרת אלפים ותפש את-הסלע
במלחמה ויקרא את-שמה יקתאל עד היום
הזה: {פ}

ח אז שלח אמציה מלאכים אל-יהואש בן-
יהואחז בן-יהוא מלך ישראל לאמר לכה
נתראה פנים: ט וישלח יהואש מלך-ישראל
אל-אמציהו מלך-יהודה לאמר החוח אשר
בלבנון שלח אל-הארז אשר בלבנון לאמר תנה-
את-בתך לבני לאשה ותעבר חית השדה אשר
בלבנון ותרמס את-החוח: י הכה הכית את-
אדום ונשאך לבד הכבד ושב בביתך ולמה
תתגרה ברעה ונפלתה אתה ויהודה
עמך: יא ולא-שמע אמציהו ויעל יהואש מלך-
ישראל ויתראו פנים הוא ואמציהו מלך-יהודה
בבית שמש אשר ליהודה: יב וינגף יהודה לפני

ישראל וינסו איש לאהלו: יג ואת אמציהו מלך-
יהודה בן-יהואש בן-אחזיהו תפש יהואש מלך-
ישראל בבית שמש ויבאו (ויבא) ירושלם ויפרץ
בחומת ירושלם בשער אפרים עד-שער הפנה
ארבע מאות אמה: יד ולקח את-כל-הזהב-
והכסף ואת כל-הכלים הנמצאים בית-יהוה
ובאצרות בית המלך ואת בני התערבות וישב
שמרונה: טו ויתר דברי יהואש אשר עשה
וגבורתו ואשר נלחם עם אמציהו מלך-יהודה
הלא-הם כתובים על-ספר דברי הימים למלכי
ישראל: טז וישכב יהואש עם-אבתיו ויקבר
בשמרון עם מלכי ישראל וימלך ירבעם בנו
תחתיו: {פ}

יז ויחי אמציהו בן-יואש מלך יהודה אחרי מות
הואש בן-יהואחז מלך ישראל חמש עשרה
שנה: יח ויתר דברי אמציהו הלא-הם כתובים
על-ספר דברי הימים למלכי יהודה: יט ויקשרו
עליו קשר בירושלם וינס לכישה וישלחו אחריו
לכישה וימתו שם: כ וישאו אתו על-הסוסים
ויקבר בירושלם עם-אבתיו בעיר דוד: כא ויקחו
כל-עם יהודה את-עזריה והוא בן-שש עשרה
שנה וימלכו אתו תחת אביו אמציהו: כב הוא
בנה את-אילת וישבה ליהודה אחרי שכב-
המלך עם-אבתיו: {פ}

כג בשנת חמש-עשרה שנה לאמציהו בן-יואש
מלך יהודה מלך ירבעם בן-יואש מלך-ישראל
בשמרון ארבעים ואחת שנה: כד ויעש הרע
בעיני יהוה לא סר מכל-חטאות ירבעם בן-נבט
אשר החטיא את-ישראל: כה הוא השיב את-
גבול ישראל מלבוא חמת עד-ים הערבה כדבר

בְּאֲשֶׁר עָשׂוּ אֲבֹתָיו לֹא סָר מִחֲטָאוֹת יִרְבְּעָם בֶּן־
נְבֹט אֲשֶׁר הִחֲטִיא אֶת־יִשְׂרָאֵל: י וַיִּקְשֹׁר עָלָיו
שָׁלֹם בֶּן־יִבְשׁ וַיִּכְהוּ קָבֶל־עָם וַיְמִיתֵהוּ וַיִּמְלֹךְ
תַּחֲתָיו: יא וַיֵּתֶר דְּבָרֵי זְכָרְיָה הֵנָּם כְּתוּבִים עַל־
סֵפֶר דְּבָרֵי הַיָּמִים לְמַלְכֵי יִשְׂרָאֵל: יב הוּא דְּבַר־
יְהוָה אֲשֶׁר דִּבֶּר אֶל־יְהוּא לֵאמֹר בְּנֵי רְבִיעִים
יֵשְׁבוּ לָךְ עַל־כִּסֵּא יִשְׂרָאֵל וַיְהִי־כֵן: {פ}
יג שְׁלוֹם בֶּן־יִבְשׁ מֶלֶךְ בִּשְׁנַת שְׁלֹשִׁים וְתִשְׁעַ
שָׁנָה לַעֲזִיָּה מֶלֶךְ יְהוּדָה וַיִּמְלֹךְ יֶרֶחַ־יָמִים
בְּשִׁמְרוֹן: יד וַיַּעַל מְנַחֵם בֶּן־גִּדִּי מִתַּרְצָה וַיָּבֹא
שִׁמְרוֹן וַיִּךְ אֶת־שְׁלוֹם בֶּן־יִבְשׁ בְּשִׁמְרוֹן וַיְמִיתֵהוּ
וַיִּמְלֹךְ תַּחֲתָיו: טו וַיֵּתֶר דְּבָרֵי שְׁלוֹם וְקִשְׁרוֹ אֲשֶׁר
קִשֶּׁר הֵנָּם כְּתוּבִים עַל־סֵפֶר דְּבָרֵי הַיָּמִים לְמַלְכֵי
יִשְׂרָאֵל: {ס} טז אִזּוּ יִכְהִי מְנַחֵם אֶת־תַּפְסָח וְאֶת־
כָּל־אֲשֶׁר־בָּהּ וְאֶת־גְּבוּלֶיהָ מִתַּרְצָה כִּי לֹא פָתַח
וַיִּךְ אֶת כָּל־הַהֲרוֹתֶיהָ בִּקְעָה: {פ}
יז בִּשְׁנַת שְׁלֹשִׁים וְתִשְׁעַ שָׁנָה לַעֲזָרְיָה מֶלֶךְ
יְהוּדָה מֶלֶךְ מְנַחֵם בֶּן־גִּדִּי עַל־יִשְׂרָאֵל עֶשֶׂר שָׁנִים
בְּשִׁמְרוֹן: יח וַיַּעַשׂ הָרַע בְּעֵינֵי יְהוָה לֹא סָר מֵעַל
חֲטָאוֹת יִרְבְּעָם בֶּן־נְבֹט אֲשֶׁר־הִחֲטִיא אֶת־
יִשְׂרָאֵל כָּל־יָמָיו: יט בָּא פֹל מֶלֶךְ־אֲשׁוּר עַל־
הָאָרֶץ וַיִּתֵּן מְנַחֵם לְפֹל אֶלֶף כֶּכֶר־כֶּסֶף לְהִיּוֹת
יָדָיו אֹתוֹ לְהַחֲזִיק הַמַּמְלָכָה בְּיָדוֹ: כ וַיֵּצֵא מְנַחֵם
אֶת־הַכֶּסֶף עַל־יִשְׂרָאֵל עַל כָּל־גְּבוּרֵי הַחֵיל לְתֵת
לְמֶלֶךְ אֲשׁוּר חֲמִשִּׁים שָׁקָלִים כֶּסֶף לְאִישׁ אֶחָד
וַיָּשֶׁב מֶלֶךְ אֲשׁוּר וְלֹא־עָמַד שָׁם בָּאָרֶץ: כא וַיֵּתֶר
דְּבָרֵי מְנַחֵם וְכָל־אֲשֶׁר עָשָׂה הִלּוא־הֶם כְּתוּבִים
עַל־סֵפֶר דְּבָרֵי הַיָּמִים לְמַלְכֵי יִשְׂרָאֵל: כב וַיָּשֶׁב
מְנַחֵם עַם־אֲבֹתָיו וַיִּמְלֹךְ פְּקַחְיָה בֶּן־זַחְרְיָה: {פ}
כג בִּשְׁנַת חֲמִשִּׁים שָׁנָה לַעֲזָרְיָה מֶלֶךְ יְהוּדָה מֶלֶךְ

יְהוָה אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר דִּבֶּר בְּיַד־עַבְדּוֹ יוֹנָה בֶּן־
אֲמֹתַי הַנְּבִיאָה אֲשֶׁר מָגַת הַחֶפֶר: כו כִּי־רָאָה
יְהוָה אֶת־עַנְיִי יִשְׂרָאֵל מִרְּהַ מָּאָד וְאָפַס עָצוֹר
וְאָפַס עָזוֹב וְאִין עֶזֶר לְיִשְׂרָאֵל: כז וְלֹא־דִבֶּר יְהוָה
לְמַחֲזוֹת אֶת־שֵׁם יִשְׂרָאֵל מִתַּחַת הַשָּׁמַיִם וַיִּזְשִׁיעֵם
בְּיַד יִרְבְּעָם בֶּן־יֹאָשׁ: כח וַיֵּתֶר דְּבָרֵי יִרְבְּעָם
וְכָל־אֲשֶׁר עָשָׂה וּגְבוּרָתוֹ אֲשֶׁר־נָלַחַם וְאֲשֶׁר
הִשְׁיִב אֶת־דַּמָּשֶׁק וְאֶת־חֲמַת לְיְהוּדָה בְּיִשְׂרָאֵל
הִלְא־הֶם כְּתוּבִים עַל־סֵפֶר דְּבָרֵי הַיָּמִים לְמַלְכֵי
יִשְׂרָאֵל: כט וַיָּשֶׁב יִרְבְּעָם עַם־אֲבֹתָיו עִם מַלְכֵי
יִשְׂרָאֵל וַיִּמְלֹךְ זְכָרְיָה בֶּן־זַחְרְיָה: {פ}

מלכים ב פרק טו

א בִּשְׁנַת עֶשְׂרִים וְשִׁבְעַ שָׁנָה לִירְבְּעָם מֶלֶךְ
יִשְׂרָאֵל מֶלֶךְ עֲזָרְיָה בֶן־אֲמִצִּיָּה מֶלֶךְ
יְהוּדָה: ב בֶּן־שֵׁשׁ עָשָׂרָה שָׁנָה הָיָה בְּמָלְכוֹ
וַחֲמִשִּׁים וּשְׁתַּיִם שָׁנָה מֶלֶךְ בִּירוּשָׁלַם וְשֵׁם אִמּוֹ
יְכִלְיָהוּ מִירוּשָׁלַם: ג וַיַּעַשׂ הַיָּשָׁר בְּעֵינֵי יְהוָה כָּל
אֲשֶׁר־עָשָׂה אֲמִצִּיָּהוּ אָבִיו: ד רַק הַבְּמוֹת לֹא־סָרוּ
עוֹד הָעָם מִזִּבְחִים וּמִקְטָרִים בַּבְּמוֹת: ה וַיִּנְגַע
יְהוָה אֶת־הַמֶּלֶךְ וַיְהִי מִצָּרַע עַד־יוֹם מָתוֹ וַיָּשֶׁב
בְּבֵית הַחֲפְשִׁית וְיוֹתָם בֶּן־הַמֶּלֶךְ עַל־הַבֵּית שִׁפְט
אֶת־עַם הָאָרֶץ: ו וַיֵּתֶר דְּבָרֵי עֲזָרְיָהוּ וְכָל־אֲשֶׁר
עָשָׂה הִלְא־הֶם כְּתוּבִים עַל־סֵפֶר דְּבָרֵי הַיָּמִים
לְמַלְכֵי יְהוּדָה: ז וַיָּשֶׁב עֲזָרְיָה עַם־אֲבֹתָיו וַיִּקְבְּרוּ
אֹתוֹ עַם־אֲבֹתָיו בְּעִיר דָּוִד וַיִּמְלֹךְ יוֹתָם בֶּן־
תַּחֲתָיו: {פ}

ח בִּשְׁנַת שְׁלֹשִׁים וּשְׁמֹנֶה שָׁנָה לַעֲזָרְיָהוּ מֶלֶךְ
יְהוּדָה מֶלֶךְ זְכָרְיָהוּ בֶן־יִרְבְּעָם עַל־יִשְׂרָאֵל
בְּשִׁמְרוֹן שָׁשָׁה חֳדָשִׁים: ט וַיַּעַשׂ הָרַע בְּעֵינֵי יְהוָה

פִּקְחִיהֶם בֶּן־מִנְחֵם עַל־יִשְׂרָאֵל בְּשִׁמְרוֹן
שְׁנָתִים: כֹּד וַיַּעַשׂ הָרַע בְּעֵינֵי יְהוָה לֹא סָר
מִחֲטָאוֹת יִרְבָּעַם בֶּן־נִבַּט אֲשֶׁר הִחֲטִיא אֶת־
יִשְׂרָאֵל: כֹּה וַיִּקְשֹׁר עָלָיו פֶּקֶח בֶּן־רַמְלִיָּהוּ שְׁלִישׁוֹ
וַיִּכְהוּ בְּשִׁמְרוֹן בְּאַרְמוֹן בֵּית־מֶלֶךְ (הַמֶּלֶךְ) אֶת־
אֲרֻגָּב וְאֶת־הָאֲרִיָּה וַעֲמֹ חַמְשִׁים אִישׁ מִבְּנֵי
גִלְעָדִים וַיִּמָּתְהוּ וַיִּמְלֹךְ תַּחֲתָיו: כּו וַיֵּתֶר דְּבָרֵי
פִּקְחִיהֶם וְכָל־אֲשֶׁר עָשָׂה הֵנָּס כְּתוּבִים עַל־סֵפֶר
דְּבָרֵי הַיָּמִים לְמַלְכֵי יִשְׂרָאֵל: {פ}

מלכים ב פרק טז

א בַּשָּׁנָה שִׁבְע־עֶשְׂרֵה שָׁנָה לִפְקֹח בֶּן־רַמְלִיָּהוּ
מֶלֶךְ אֲחֻז בִּן־יוֹתָם מֶלֶךְ יְהוּדָה: ב בֶּן־עֶשְׂרִים
שָׁנָה אֲחֻז בְּמָלְכוֹ וְשִׁש־עֶשְׂרֵה שָׁנָה מֶלֶךְ
בִּירוּשָׁלַם וְלֹא־עָשָׂה הַיָּשָׁר בְּעֵינֵי יְהוָה אֱלֹהָיו
כְּדָוִד אָבִיו: ג וַיֵּלֶךְ בְּדָרֶךְ מַלְכֵי יִשְׂרָאֵל וְגַם אֶת־
בְּנוֹ הַעֲבִיר בָּאֵשׁ כְּתַעֲבוֹת הַגּוֹזִים אֲשֶׁר הוֹרִישׁ
יְהוָה אֹתָם מִפְּנֵי בְנֵי יִשְׂרָאֵל: ד וַיִּזְבַּח וַיִּקְטֹר
בַּבָּמֹת וְעַל־הַגְּבָעוֹת וְתַחַת כָּל־עֵץ רַעֲנָן: ה אִז
יַעֲלֶה רָצִין מֶלֶךְ־אַרְם וּפְקֹח בֶּן־רַמְלִיָּהוּ מֶלֶךְ־
יִשְׂרָאֵל יְרוּשָׁלַם לְמַלְחָמָה וַיִּצְרּוּ עַל־אֲחֻז וְלֹא
יָכְלוּ לְהִלָּחֵם: ו בָּעֵת הַהִיא הָשִׁיב רָצִין מֶלֶךְ־
אַרְם אֶת־אֵילַת לֶאֱרֹם וַיִּנָּשֶׁל אֶת־הַיְּהוּדִים
מֵאֵילֹת וָאֲרָמִים (וְאֲדָמִים) בָּאוּ אֵילַת וַיֵּשְׁבוּ שָׁם
עַד הַיּוֹם הַזֶּה: {פ}

ז וַיִּשְׁלַח אֲחֻז מַלְאָכִים אֶל־תִּגְלַת פִּלְסֶר מֶלֶךְ־
אַשּׁוּר לֵאמֹר עֲבֹדָךְ וּבְנֶךָ אֲנִי עָלָה וְהוֹשַׁעֲנִי מִכָּף
מֶלֶךְ־אַרְם וּמִכָּף מֶלֶךְ יִשְׂרָאֵל הַקּוֹמִים
עָלַי: ח וַיִּקַּח אֲחֻז אֶת־הַכֶּסֶף וְאֶת־הַזָּהָב הַנִּמְצָא
בֵּית יְהוָה וּבִבְאֲצֻרוֹת בֵּית הַמֶּלֶךְ וַיִּשְׁלַח לְמַלְכֵי־
אַשּׁוּר שָׁחַד: ט וַיִּשְׁמַע אֱלִיזָא מֶלֶךְ אַשּׁוּר וַיַּעַל
מֶלֶךְ אַשּׁוּר אֶל־דִּמְשֶׁק וַיִּתְּפֹשֶׂה וַיִּגְלֶה קִירָה
וְאֶת־רָצִין הַמִּית: י וַיֵּלֶךְ הַמֶּלֶךְ אֲחֻז לְקִרְאֵת

פִּקְחִיהֶם בֶּן־מִנְחֵם עַל־יִשְׂרָאֵל בְּשִׁמְרוֹן
שְׁנָתִים: כֹּד וַיַּעַשׂ הָרַע בְּעֵינֵי יְהוָה לֹא סָר
מִחֲטָאוֹת יִרְבָּעַם בֶּן־נִבַּט אֲשֶׁר הִחֲטִיא אֶת־
יִשְׂרָאֵל: כֹּה וַיִּקְשֹׁר עָלָיו פֶּקֶח בֶּן־רַמְלִיָּהוּ שְׁלִישׁוֹ
וַיִּכְהוּ בְּשִׁמְרוֹן בְּאַרְמוֹן בֵּית־מֶלֶךְ (הַמֶּלֶךְ) אֶת־
אֲרֻגָּב וְאֶת־הָאֲרִיָּה וַעֲמֹ חַמְשִׁים אִישׁ מִבְּנֵי
גִלְעָדִים וַיִּמָּתְהוּ וַיִּמְלֹךְ תַּחֲתָיו: כּו וַיֵּתֶר דְּבָרֵי
פִּקְחִיהֶם וְכָל־אֲשֶׁר עָשָׂה הֵנָּס כְּתוּבִים עַל־סֵפֶר
דְּבָרֵי הַיָּמִים לְמַלְכֵי יִשְׂרָאֵל: {פ}

כז בַּשָּׁנָה חַמְשִׁים וּשְׁתַּיִם שָׁנָה לַעֲזַרְיָה מֶלֶךְ
יְהוּדָה מֶלֶךְ פֶּקֶח בֶּן־רַמְלִיָּהוּ עַל־יִשְׂרָאֵל בְּשִׁמְרוֹן
עֶשְׂרִים שָׁנָה: כח וַיַּעַשׂ הָרַע בְּעֵינֵי יְהוָה לֹא סָר
מִן־חֲטָאוֹת יִרְבָּעַם בֶּן־נִבַּט אֲשֶׁר הִחֲטִיא אֶת־
יִשְׂרָאֵל: כט בִּימֵי פֶקֶח מֶלֶךְ־יִשְׂרָאֵל בָּא תִגְלַת
פִּלְאֶסֶר מֶלֶךְ אַשּׁוּר וַיִּקַּח אֶת־עִיּוֹן וְאֶת־אֲבָל
בֵּית־מַעֲכָה וְאֶת־יָנוּחַ וְאֶת־קָדֵשׁ וְאֶת־חֲצוֹר
וְאֶת־הַגְּלָעַד וְאֶת־הַגְּלִילָה כָּל אֶרֶץ נַפְתָּלִי וַיִּגְלֹם
אַשּׁוּרָה: ל וַיִּקְשֹׁר־קֶשֶׁר הוֹשַׁע בֶּן־אֵלָה עַל־פֶּקֶח
בֶּן־רַמְלִיָּהוּ וַיִּכְהוּ וַיִּמָּתְהוּ וַיִּמְלֹךְ תַּחֲתָיו בַּשָּׁנָה
עֶשְׂרִים לְיוֹתָם בֶּן־עֲזִיָּה: לא וַיֵּתֶר דְּבָרֵי־פֶקֶח
וְכָל־אֲשֶׁר עָשָׂה הֵנָּס כְּתוּבִים עַל־סֵפֶר דְּבָרֵי
הַיָּמִים לְמַלְכֵי יִשְׂרָאֵל: {פ}

לב בַּשָּׁנָה שְׁתַּיִם לִפְקֹח בֶּן־רַמְלִיָּהוּ מֶלֶךְ יִשְׂרָאֵל
מֶלֶךְ יוֹתָם בֶּן־עֲזִיָּהוּ מֶלֶךְ יְהוּדָה: לג בֶּן־עֶשְׂרִים
וְחָמֵשׁ שָׁנָה הָיָה בְּמָלְכוֹ וְשִׁש־עֶשְׂרֵה שָׁנָה מֶלֶךְ
בִּירוּשָׁלַם וְשָׁם אֱמֹ יְרוּשָׁא בֶת־צְדוֹק: לד וַיַּעַשׂ
הַיָּשָׁר בְּעֵינֵי יְהוָה כָּל אֲשֶׁר־עָשָׂה עֲזִיָּהוּ אָבִיו
עָשָׂה: לה רק הַבָּמֹת לֹא סָרוּ עוֹד הָעָם מִזִּבְחִים
וּמִקְטָרִים בַּבָּמֹת הוּא בָנָה אֶת־שַׁעַר בֵּית־יְהוָה
הָעֲלִיּוֹן: לו וַיֵּתֶר דְּבָרֵי יוֹתָם אֲשֶׁר עָשָׂה הִלָּאֵהֶם

מלכים ב פרק יז

א בשנת שתים עשרה לאחז מלך יהודה מלך
הושע בן-אלה בשמרון על-ישראל תשע
שנים: ב ויעש הרע בעיני יהוה רק לא כמלכי
ישראל אשר היו לפניו: ג עליו עלה שלמנאסר
מלך אשור ויהי-לו הושע עבד וישב לו
מנחה: ד וימצא מלך-אשור בהושע קשר אשר
שלח מלכים אל-סזא מלך-מצרים ולא-העלה
מנחה למלך אשור כשנה בשנה ויעצרהו מלך
אשור ויאסרהו בית כלא: ה ויעל מלך-אשור
בכל-הארץ ויעל שמרון ויצר עליה שלש
שנים: ו בשנת התשעית להושע לכד מלך-
אשור את-שמרון ויגל את-ישראל אשורה וישב
אותם בחלח ובחבור נהר גוזן וערי מדי: {פ}
ז ויהי כייחטאו בני-ישראל ליהוה אלהיהם
המעלה אתם מארץ מצרים מתחת יד פרעה
מלך-מצרים וייראו אלהים אחרים: ח וילכו
בחקות הגוים אשר הוריש יהוה מפני בני
ישראל ומלכי ישראל אשר עשו: ט ויחפאו בני-
ישראל דברים אשר לא-כן על-יהוה אלהיהם
ויבנו להם במות בכל-עריהם ממגדל נוצרים
עד-עיר מבצר: י ויצבו להם מצבות ואשרים על
כל-גבעה גבהה ותחת כל-עץ רענן: יא ויקטרו-
שם בכל-במות כגוים אשר-הגלה יהוה מפניהם
ויעשו דברים רעים להכעיס את-
יהוה: יב ויעבדו הגללים אשר אמר יהוה להם
לא תעשו את-הדבר הזה: יג ויעד יהוה
בישראל וביהודה ביד כל-נביאו (נביאי) כל-
חזה לאמר שבו מדרךיכם הרעים ושמרו מצותי

תגלת פלאסר מלך-אשור דומשק וירא את-
המזבח אשר בדמשק וישלח המלך אחז אל-
אוריה הכהן את-דמות המזבח ואת-תבניתו
לכל-מעשהו: יא ויבן אוריה הכהן את-המזבח
ככל אשר-שלח המלך אחז מדמשק בן עשה
אוריה הכהן עד-בוא המלך-אחז
מדמשק: יב ויבא המלך מדמשק וירא המלך
את-המזבח ויקרב המלך על-המזבח ויעל
עליו: יג ויקטר את-עלתו ואת-מנחתו ויסד את-
נסכו ויזרק את-דם השלמים אשר-לו על-
המזבח: יד ואת המזבח הנחשת אשר לפני
יהוה ויקרב מאת פני הבית מבין המזבח ומבין
בית יהוה ויתן אתו על-ירך המזבח
צפונה: טו ויצוהו (ויצוה) המלך-אחז את-
אוריה הכהן לאמר על המזבח הגדול הקטר
את-עלת-הבקר ואת-מנחת הערב ואת-עלת
המלך ואת-מנחתו ואת עלת כל-עם הארץ
ומנחתם ונספיהם וכל-דם עלה וכל-דם-זבח
עליו תזרק ומזבח הנחשת יהיה-לי
לבקר: טז ויעש אוריה הכהן ככל אשר-צוה
המלך אחז: יז ויקצץ המלך אחז את-המסגרות
המכונות ויסר מעליהם ואת- (את-) הכיר ואת-
הים הורד מעל הבקר הנחשת אשר תחתיה
ויתן אתו על מרצפת אבנים: יח ואת-מיסד
(מוסד) השבת אשר-בנו בבית ואת-מבוא
המלך החיצונה הסב בית יהוה מפני מלך
אשור: יט ויתר דברי אחז אשר עשה הלא-הם
כתובים על-ספר דברי הימים למלכי
יהודה: כ וישכב אחז עם-אבתיו ויקבר עם-
אבתיו בעיר דוד וימלך חזקיהו בנו תחתיו: {פ}

בַּעֲרִיָּה: כֹּה וַיְהִי בְּתַחֲלֹת שַׁבָּתָם שֶׁם לֹא יֵרָאוּ
 אֶת־יְהוָה וַיִּשְׁלַח יְהוָה בָּהֶם אֶת־הָאֲרִיֹּת וַיְהִיו
 הָרָגִים בָּהֶם: כֹּה וַיֹּאמְרוּ לְמַלְךְ אַשּׁוּר לֵאמֹר
 הַגּוֹיִם אֲשֶׁר הִגְלִיתָ וְתוֹשֵׁב בְּעָרֵי שְׁמֶרֶץ לֹא יִדְעוּ
 אֶת־מִשְׁפַּט אֱלֹהֵי הָאָרֶץ וַיִּשְׁלַח־בָּם אֶת־הָאֲרִיֹּת
 וְהֵנֵם מִמִּיתִים אוֹתָם בְּאֲשֶׁר אֵינָם יֹדְעִים אֶת־
 מִשְׁפַּט אֱלֹהֵי הָאָרֶץ: כֹּה וַיֵּצֵאוּ מֶלֶךְ־אַשּׁוּר לֵאמֹר
 הֲלִיכּוּ שָׁמָּה אֶחָד מֵהַכֹּהֲנִים אֲשֶׁר הִגְלִיתֶם מִשָּׁם
 וַיִּלְכוּ וַיֵּשְׁבוּ שָׁם וַיֹּרֶם אֶת־מִשְׁפַּט אֱלֹהֵי
 הָאָרֶץ: כֹּחַ וַיָּבֹא אֶחָד מֵהַכֹּהֲנִים אֲשֶׁר הִגְלוּ
 מִשְׁמֶרֶץ וַיֵּשֶׁב בְּבֵית־אֵל וַיְהִי מוֹרָה אֹתָם אִיד
 וַיִּרְאוּ אֶת־יְהוָה: כֹּס וַיְהִיו עֹשִׂים גּוֹי אֱלֹהִיו
 וַיִּנְיָחוּ | בְּבֵית הַבָּמוֹת אֲשֶׁר עָשָׂו הַשְׁמֵרָנִים גּוֹי
 גּוֹי בְּעֲרִיָּהֶם אֲשֶׁר הֵם יֹשְׁבִים שָׁם: ל וְאֲנָשִׁי בָּבֶל
 עָשָׂו אֶת־סִכּוֹת בָּנוֹת וְאֲנָשִׁי־כּוֹת עָשָׂו אֶת־נִרְגָּל
 וְאֲנָשִׁי חֲמַת עָשָׂו אֶת־אַשִּׁימָא: לֹא וְהָעֲנִים עָשָׂו
 נִבְחָזוּ וְאֶת־תַּרְתֵּק וְהַסְפְּרוּם שָׂרְפִים אֶת־בְּנֵיהֶם
 בָּאֵשׁ לְאֶדְרֵמְלֵךְ וְעַנְמַלְךְ אֱלֹהֵי סַפְרוּם (אֱלֹהֵי
 סַפְרוּם): לֵב וַיְהִיו יֹרְאִים אֶת־יְהוָה וַיַּעֲשׂוּ לָהֶם
 מִקְצוֹתָם כֹּהֲנֵי בָמוֹת וַיְהִיו עֹשִׂים לָהֶם בְּבֵית
 הַבָּמוֹת: לֶג אֶת־יְהוָה הָיוּ יֹרְאִים וְאֶת־אֱלֹהֵיהֶם
 הָיוּ עֹבְדִים כַּמִּשְׁפָּט הַגּוֹיִם אֲשֶׁר־הִגְלוּ אֹתָם
 מִשָּׁם: לִד עַד הַיּוֹם הַזֶּה הֵם עֹשִׂים כַּמִּשְׁפָּטִים
 הָרִאשׁוֹנִים אֵינָם יֹרְאִים אֶת־יְהוָה וְאֵינָם עֹשִׂים
 כְּחֻקֹּתָם וְכַמִּשְׁפָּטִים וְכַתּוּרָה וְכַמִּצּוֹה אֲשֶׁר צִוָּה
 יְהוָה אֶת־בְּנֵי יִעֲקֹב אֲשֶׁר־שָׁם שְׁמוֹ
 יִשְׂרָאֵל: לֹה וַיִּכְרַת יְהוָה אֹתָם בְּרִית וַיִּצְנֹם לֵאמֹר
 לֹא תִירָאוּ אֱלֹהִים אֲחֵרִים וְלֹא־תִשְׁתַּחֲוּוּ לָהֶם
 וְלֹא תַעֲבֹדוּם וְלֹא תִזְבְּחוּ לָהֶם: לו כִּי אִם־אֶת־
 יְהוָה אֲשֶׁר הִעֲלָה אֹתְכֶם מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם בְּכַח

חֻקֹּתַי כְּכֹל־הַתּוֹרָה אֲשֶׁר צִוִּיתִי אֶת־אַבְתִּיכֶם
 וְאֲשֶׁר שָׁלַחְתִּי אֵלֵיכֶם בֶּיַד עֲבָדֵי
 הַנְּבִיאִים: יד וְלֹא שָׁמְעוּ וַיִּקְשׂוּ אֶת־עֲרֹפֶם כְּעֶרֶף
 אֲבוֹתָם אֲשֶׁר לֹא הֶאֱמִינוּ בִּיהוָה
 אֱלֹהֵיהֶם: טו וַיִּמָּאֲסוּ אֶת־חֻקֵּי וְאֶת־בְּרִיתוֹ אֲשֶׁר
 כָּרַת אֶת־אֲבוֹתָם וְאֵת עֲדוּתוֹתָיו אֲשֶׁר הֵעִיד בָּם
 וַיִּלְכוּ אַחֲרֵי הַהֶבֶל וַיַּהֲבִלוּ וְאַחֲרֵי הַגּוֹיִם אֲשֶׁר
 סָבִיבָתָם אֲשֶׁר צִוָּה יְהוָה אֹתָם לִבְלֹתִי עֲשׂוֹת
 כָּהֶם: טז וַיַּעֲזְבוּ אֶת־כָּל־מִצְוֹת יְהוָה אֱלֹהֵיהֶם
 וַיַּעֲשׂוּ לָהֶם מִסֵּכָה שְׁנַיִם (שְׁנֵי) עֲגָלִים וַיַּעֲשׂוּ
 אֲשִׁירָה וַיִּשְׁתַּחֲוּוּ לְכָל־צַבָּא הַשָּׁמַיִם וַיַּעֲבֹדוּ אֶת־
 הַבַּעַל: יז וַיַּעֲבִירוּ אֶת־בְּנֵיהֶם וְאֶת־בָּנוֹתֵיהֶם
 בָּאֵשׁ וַיִּקְסְמוּ קִסְמִים וַיִּנְחָשׁוּ וַיִּתְּמַכְרוּ לַעֲשׂוֹת
 הָרָע בְּעֵינֵי יְהוָה לְהַכְעִיסוֹ: יח וַיִּתְּאֲנֹף יְהוָה
 מֵאֵל בְּיִשְׂרָאֵל וַיִּסְרֶם מֵעַל פָּנָיו לֹא נִשְׁאַר רֶק
 שְׁבֹט יְהוּדָה לְבַדּוֹ: יט גַּם־יְהוּדָה לֹא שָׁמַר אֶת־
 מִצְוֹת יְהוָה אֱלֹהֵיהֶם וַיִּלְכוּ בְּחֻקֹּת יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר
 עָשָׂו: כ וַיִּמָּאֲסוּ יְהוָה בְּכָל־זֶרַע יִשְׂרָאֵל וַיַּעֲזֹם
 וַיִּתְּנֶם בְּיַד־שָׂסִים עַד אֲשֶׁר הִשְׁלִיכֶם
 מִפָּנָיו: כא כִּי־קִרַע יִשְׂרָאֵל מֵעַל בֵּית דָּוִד
 וַיִּמְלִיכוּ אֶת־יִרְבֶּעַם בֶּן־נִבְט וִידָא (וַיִּדָּח) יִרְבֶּעַם
 אֶת־יִשְׂרָאֵל מֵאַחֲרֵי יְהוָה וְהַחֲטִיֵּאם חֲטָאָה
 גְּדוֹלָה: כב וַיִּלְכוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל בְּכָל־חֲטָאוֹת
 יִרְבֶּעַם אֲשֶׁר עָשָׂה לֹא־סָרוּ מִמֶּנָּה: כג עַד אֲשֶׁר־
 הִסִּיר יְהוָה אֶת־יִשְׂרָאֵל מֵעַל פָּנָיו כַּאֲשֶׁר דִּבֶּר
 בְּיַד כָּל־עֲבָדָיו הַנְּבִיאִים וַיִּגַּל יִשְׂרָאֵל מֵעַל
 אֲדָמָתוֹ אֲשׁוּרָה עַד הַיּוֹם הַזֶּה: {פ}
 כד וַיָּבֹא מֶלֶךְ־אַשּׁוּר מִבָּבֶל וּמִכּוּתָה וּמִעֲנָא
 וּמִחֲמַת וּסְפָרוּם וַיֵּשֶׁב בְּעָרֵי שְׁמֶרֶץ תַּחַת בְּנֵי
 יִשְׂרָאֵל וַיִּרְשׁוּ אֶת־שְׁמֶרֶץ וַיֵּשְׁבוּ

ט ויהי בשנה הרביעית למלך חזקיהו היא השנה השביעית להושע בן-אלה מלך ישראל עלה שלמנאסר מלך-אשור על-שמרון ויצר עליה: וילכדה מקצה שלש שנים בשנת-שש לחזקיה היא שנת-תשע להושע מלך ישראל נלכדה שמרון: יא ויגל מלך-אשור את-ישראל אשורה וינחם בחלח ובחבור נהר גוזן וערי מדי: יב על | אשר לא-שמעו בקול יהוה אלהיהם ויעברו את-בריתו את כל-אשר צוה משה עבד יהוה ולא שמעו ולא עשו: {פ} יג ובארבע עשרה שנה למלך חזקיה עלה סנחריב מלך-אשור על כל-ערי יהודה הבצורות ויתפשם: יד וישלח חזקיה מלך-יהודה אל-מלך-אשור | לכישה | לאמר | חטאתי שוב מעלי את אשר-תתן עלי אשא וישם מלך-אשור על-חזקיה מלך-יהודה שלש מאות כפר-כסף ושלשים כפר זהב: טו ויתן חזקיה את-כל-הכסף הנמצא בית-יהוה ובאצרות בית המלך: טז בעת ההיא קצץ חזקיה את-דלתות היכל יהוה ואת-האמנות אשר צפה חזקיה מלך יהודה ויתנם למלך אשור: {פ} יז וישלח מלך-אשור את-תרפן ואת-רב-סרים | ואת-רבשקה מן-לכיש אל-המלך חזקיהו בחיל כבד ירושלים ויעלו ויבאו ירושלים ויעמדו בתעלת הברכה העליונה אשר במסלת שדה כבס: יח ויקראו אל-המלך ויצא אליהם אליקים בן-חלקיהו אשר על-הבית ושבנה הספר ויזאח בן-אסף המזכיר: יט ויאמר אליהם רבשקה אמרו-נא אל-חזקיהו כה-אמר המלך הגדול מלך אשור מה הבטחון הזה אשר

גדול ובזרוע נטויה אתו תיראו ולו תשתחוו ולו תזבחו: לו ואת-החקים ואת-המשפטים והתורה והמצוה אשר כתב לכם תשמרון לעשות כל-הימים ולא תיראו אלהים אחרים: לח והברית אשר-כרתי אתכם לא תשכחו ולא תיראו אלהים אחרים: לט כי אם-את-יהוה אלהיכם תיראו והוא יציל אתכם מיד כל-איביכם: מ ולא שמעו כי אם-כמשפטם הראשון הם עשים: מא ויהיו | הגוים האלה יראים את-יהוה ואת-פסיליהם היו עבדים גם-בניהם | ובני בניהם כאשר עשו אבתם הם עשים עד היום הזה: {פ}

מלכים ב פרק יח

א ויהי בשנת שלש להושע בן-אלה מלך ישראל מלך חזקיה בן-אחז מלך יהודה: ב בן-עשרים וחמש שנה היה במלכו ועשרים ותשע שנה מלך בירושלים ושם אמו אבי בת-זכריה: ג ויעש הישר בעיני יהוה ככל אשר-עשה דוד אביו: ד הוא | הסיר את-הבמות ושבר את-המצבת וכרת את-האשרה וכתת נחש הנחשת אשר-עשה משה כי עד-הימים ההמה היו בני-ישראל מקטרים לו ויקרא-לו נחשתן: ה ביהוה אלהי-ישראל בטח ואחריו לא-היה כמהו בכל מלכי יהודה ואשר היו לפניו: ו וידבק ביהוה לא-סר מאחריו וישמל מצותיו אשר-צוה יהוה את-משה: ז והיה יהוה עמו בכל אשר-יצא ישכיל וימרד במלך-אשור ולא עבדו: ח הוא-הכה את-פלשתים עד-עזה ואת-גבוליה ממגדל נוצרים עד-עיר מבצר: {פ}

אֶל-חֲזַקְיָהוּ כִּי כֹה אָמַר מֶלֶךְ אֲשׁוּר עָשׂוּ-אֶתִּי
בְּרֶכֶה וַצֵּאוּ אֵלַי וְאֶכְלוּ אִישׁ-גִּפְנוֹ וְאִישׁ תִּאֲנָתוֹ
וְשִׁתּוּ אִישׁ מִי-בְרוֹ: לִב עַד-בְּאִי וְלִקְחֹתִי אֶתְכֶם
אֶל-אֶרֶץ כְּאֶרְצְכֶם אֶרֶץ דְּגָן וְתִירוֹשׁ אֶרֶץ לֶחֶם
וּכְרָמִים אֶרֶץ זֵית יֶצֶהֱל וּדְבַשׁ וְחִיו וְלֹא תָמָתוּ
וְאֶל-תִּשְׁמְעוּ אֶל-חֲזַקְיָהוּ כִּי-יִסִּית אֶתְכֶם לֵאמֹר
יְהוָה יַצִּילֵנוּ: לֹג הֶהָצֵל הֶצִּילוּ אֱלֹהֵי הַגּוֹיִם אִישׁ
אֶת-אֶרְצוֹ מִיַּד מֶלֶךְ אֲשׁוּר: לֹד אִיֶּה אֱלֹהֵי חֲמַת
וְאַרְפָּד אִיֶּה אֱלֹהֵי סַפְרוֹיִם הִנֵּעַ וְעָנָה כִּי-הֶצִּילוּ
אֶת-שְׁמֶרֶז מִיָּדִי: לֵה מִי בְּכָל-אֱלֹהֵי הָאֲרָצוֹת
אֲשֶׁר-הֶצִּילוּ אֶת-אֶרֶצָם מִיָּדִי כִּי-יַצִּיל יְהוָה אֶת-
יְרוּשָׁלַם מִיָּדִי: לוֹ וְהַחֲרִישׁוּ הָעַם וְלֹא-עָנּוּ אֹתוֹ
דִּבֶּר כִּי-מִצּוֹת הַמֶּלֶךְ הָיָא לֵאמֹר לֹא
תַעֲנֶהוּ: לוֹ וַיָּבֹא אֱלִיקִים בֶּן-חֶלְקִיָּה אֲשֶׁר-עַל-
הַבַּיִת וְשִׁבְנָא הַסֹּפֵר וַיֹּאחַז בֶּן-אֶסְפָּה הַמְזֻכָּר אֶל-
חֲזַקְיָהוּ קְרוּעֵי בְגָדִים וַיַּגִּדוּ לוֹ דְּבָרֵי רַב־שָׁקָה:

מלכים ב פרק יט

א וַיְהִי כַשְׁמַע הַמֶּלֶךְ חֲזַקְיָהוּ וַיִּקְרַע אֶת-בְּגָדָיו
וַיִּתְכַּס בַּשָּׁק וַיָּבֹא בֵּית יְהוָה: ב וַיִּשְׁלַח אֶת-
אֱלִיקִים אֲשֶׁר-עַל-הַבַּיִת וְשִׁבְנָא הַסֹּפֵר וְאֵת זַקְנֵי
הַכֹּהֲנִים מִתְכַּסִּים בַּשָּׁקִים אֶל-יִשְׁעֵיהֶם הַנִּבְיָא בֶּן-
אֲמוּזִן: ג וַיֹּאמְרוּ אֵלָיו כֹּה אָמַר חֲזַקְיָהוּ יוֹם-צָרָה
וְתוֹכַחַה וְנֶאֱצָה הַיּוֹם הַזֶּה כִּי בָאוּ בָנִים עַד-
מִשְׁפָּר וְכַח אֵין לִלְדָה: ד אוֹלִי יִשְׁמַע יְהוָה
אֱלֹהֶיךָ אֵת | כָּל-דְּבָרֵי רַב־שָׁקָה אֲשֶׁר שָׁלַחוּ
מֶלֶךְ-אֲשׁוּר | אֲדַנִּי לְחֹרֶף אֱלֹהִים חֵי וְהוֹכִיחַ
בַּדְּבָרִים אֲשֶׁר שָׁמַע יְהוָה אֱלֹהֶיךָ וְנִשְׁאֵת תְּפִלָּה
בְּעַד הַשְּׂאֲרִית הַנִּמְצָאָה: ה וַיָּבֹאוּ עַבְדֵי הַמֶּלֶךְ
חֲזַקְיָהוּ אֶל-יִשְׁעֵיהֶם: ו וַיֹּאמֶר לָהֶם יִשְׁעֵיהֶם כֹּה

בְּטַחַת: כ אָמַרְתָּ אֶדְבַר-שְׁפָתַיִם עֲצָה וּגְבוּרָה
לְמַלְחָמָה עָתָה עַל-מִי בְטַחַת כִּי מֵרַדְתָּ
בִּי: כֹּא עָתָה הִנֵּה בְטַחַת לְךָ עַל-מִשְׁעָנְתָּ הַקִּנָּה
הָרָצוֹן הַזֶּה עַל-מִצְרַיִם אֲשֶׁר יִסְמְךָ אִישׁ עָלָיו
וְבֹא בְכַפּוֹ וּנְקָבָה בֶּן פֶּרַעַה מֶלֶךְ-מִצְרַיִם לְכָל-
הַבְּטָחִים עָלָיו: כב וְכִי-תֹאמְרוּן אֵלַי אֶל-יְהוָה
אֱלֹהֵינוּ בְּטַחְנוּ הֲלוֹא-הוּא אֲשֶׁר הִסִּיר חֲזַקְיָהוּ
אֶת-בְּמִתֵּיו וְאֶת-מִזְבְּחֹתָיו וַיֹּאמֶר לִיהוּדָה
וְלִירוּשָׁלַם לִפְנֵי הַמִּזְבֵּחַ הַזֶּה תִּשְׁתַּחֲווּ
בִירוּשָׁלַם: כג וְעָתָה הִתְעַרְב נָא אֶת-אֲדָנִי אֶת-
מֶלֶךְ אֲשׁוּר וְאֶתְנָה לְךָ אֲלָפִים סוּסִים אִם-תּוֹכֵל
לָתֵת לְךָ רֶכֶבִּים עָלֵיהֶם: כד וְאִיךָ תָשִׁיב אֵת פְּנֵי
פַחַת אֶחָד עַבְדֵי אֲדָנִי הַקְטָנִים וְתִבְטַח לְךָ עַל-
מִצְרַיִם לְרֶכֶב וּלְפָרָשִׁים: כה עָתָה הַמְבַלְעָדִי
יְהוָה עָלִיתִי עַל-הַמָּקוֹם הַזֶּה לְהִשְׁחָתוֹ יְהוָה אָמַר
אֵלַי עֲלֶה עַל-הָאֶרֶץ הַזֹּאת וְהִשְׁחִיתָהּ: כו וַיֹּאמֶר
אֱלִיקִים בֶּן-חֶלְקִיָּהוּ וְשִׁבְנָה וַיֹּאחַז אֶל-רַב־שָׁקָה
דִּבְרֵ-נָא אֶל-עַבְדֶּיךָ אֲרַמִּית כִּי שְׁמַעִים אֲנַחְנוּ
וְאֶל-תִּדְבֹר עִמָּנוּ יְהוּדִית בְּאָזְנֵי הָעַם אֲשֶׁר עַל-
הַחֲמָה: כז וַיֹּאמֶר אֲלֵיהֶם רַב־שָׁקָה הֵעַל אֲדָנֶיךָ
וְאֱלִיךָ שְׁלַחְנִי אֲדָנִי לְדַבֵּר אֶת-הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה
הָלֹא עַל-הָאֲנָשִׁים הַיֹּשְׁבִים עַל-הַחֲמָה לֶאֱכֹל
אֶת-חֲרִיהֶם (צוּאֲתָם) וְלִשְׁתּוֹת אֶת-שְׁנֵיהֶם
(מִיָּמִי רַגְלֵיהֶם) עִמָּכֶם: כח וַיַּעֲמֵל רַב־שָׁקָה
וַיִּקְרָא בְּקוֹל-גָּדוֹל יְהוּדִית וַיְדַבֵּר וַיֹּאמֶר שְׁמַעוּ
דְּבַר-הַמֶּלֶךְ הַגָּדוֹל מֶלֶךְ אֲשׁוּר: כט כֹּה אָמַר
הַמֶּלֶךְ אֶל-יִשְׂאָ לָכֶם חֲזַקְיָהוּ כִּי-לֹא יוֹכֵל לְהַצִּיל
אֶתְכֶם מִיָּדוֹ: ל וְאֶל-יִבְטַח אֶתְכֶם חֲזַקְיָהוּ אֶל-
יְהוָה לֵאמֹר הֶצֵּל יַצִּילֵנוּ יְהוָה וְלֹא תִנָּתֵן אֶת-
הָעִיר הַזֹּאת בְּיַד מֶלֶךְ אֲשׁוּר: לא אֶל-תִּשְׁמְעוּ

{ס} כ וישלח ישעיהו בן-אמוץ אל-חזקיהו לאמר כה-אמר יהוה אלהי ישראל אשר התפללת אלי אל-סנחריב מלך-אשור שמעתי: בא זה הדבר אשר-דבר יהוה עליו בזה לך לעגה לך בתולת בת-ציון אחריך ראש הניעה בת ירושלים: כב את-מי חרפת וגדפת ועל-מי הרימות קול ותשא מרום עיניך על-קדוש ישראל: כג ביד מלאכיה חרפת | אדני ותאמר ברכב (ברב) רכבי אני עליתי מרום הרים ירכתי לבנון ואכרתי קומת ארזיו מבחור ברשיו ואבואה מלון קצה יער פרמל: כד אני קרתי ושתיתי מים זרים ואחרב בכף-פעמי כל יארי מצור: כה הלא-שמעת למרחוק אתה עשיתי למימי קדם ויצרתיך עתה הביאתיך ותהי להשות גלים נצים ערים בצרות: כו וישביהן קצרי-יד חתו ויבשו היו עשב שדה וירק דשא חציר גזות ושדפה לפני קמה: כז ושבתי וצאתי ובאתי ידעתי ואת התרגזתי אלי: כח יען התרגזתי אלי ושאננתי עלי באזני ושמתי חחי באפך ומתגלי בשפתך והשבתיך בדרך אשר-באת בה: כט וזה-לך האות אכול השנה ספיח ובשנה השנית סחיש ובשנה השלישית זרעו וקצרו ונטעו כרמים ואכלו פרים: ל ויספה פליטת בית-יהודה הנשארה שרש למטה ועשה פרי למעלה: לא כי מירושלם תצא שארית ופליטה מהר ציון קנאת יהוה (צבאות) תעשה-זאת: {ס} לב לכן כה-אמר יהוה אל-מלך אשור לא יבא אלה-עיר הזאת ולא-יורה שם חץ ולא-יקדמנה מגן ולא-ישפך עליה סללה: לג בדרך

תאמרון אל-אדניכם כה | אמר יהוה אל-תירא מפני הדברים אשר שמעת אשר גדפו נערי מלך-אשור אתי: ז הנני נתן בו רוח ושמע שמועה ושב לארצו והפלתיו בחרב בארצו: ח וישב רבשקה וימצא את-מלך אשור נלחם על-לבנה כי שמע כי נסע מלכיש: ט וישמע אל-תרהקה מלך-כוש לאמר הנה יצא להלחם אתך וישב וישלח מלאכים אל-חזקיהו לאמר: י כה תאמרון אל-חזקיהו מלך-יהודה לאמר אל-ישאך אלהיך אשר אתה בטח בו לאמר לא תנתן ירושלים ביד מלך אשור: יא הנה | אתה שמעת את אשר עשו מלכי אשור לכל-הארצות להחרימם ואתה תנצל: יב ההצילו אתם אלהי הגוים אשר שחתו אבותי את-גוזן ואת-חרן ורצף ובני-עדן אשר בתלאשור: יג איז מלך-חמת ומלך ארפד ומלך לעיר ספרונים הנע ועוה: יד ויקח חזקיהו את-הספרים מיד המלאכים ויקראם ויעל בית יהוה ויפרשם חזקיהו לפני יהוה: {פ} טו ויתפלל חזקיהו לפני יהוה ויאמר יהוה אלהי ישראל ישב הכרבים אתה-הוא האלהים לבדך לכל ממלכות הארץ אתה עשית את-השמים ואת-הארץ: טז הטה יהוה | אזנך ושמע פקח יהוה עיניך וראה ושמע את דברי סנחריב אשר שלחו לחרף אלהים חיי: יז אמנם יהוה החריבו מלכי אשור את-הגוים ואת-ארצם: יח ונתנו את-אלהיהם באש כי לא אלהים הם כי אם-מעשה ידי-אדם עץ ואבן ויאבדו: יט ועתה יהוה אלהינו הושיענו גא מידו וידעו כל-ממלכות הארץ כי אתה יהוה אלהים לבדך:

לִךְ הָאוֹת מֵאֵת יְהוָה כִּי יַעֲשֶׂה יְהוָה אֶת־הַדָּבָר
 אֲשֶׁר דִּבֶּר הֶלֶךְ הַצֵּל עָשׂוֹר מַעֲלֹת אִם־יָשׁוּב
 עָשׂוֹר מַעֲלֹת: י וַיֹּאמֶר יְחִזְקִיָּהוּ נִקְל לָצֵל לַנְּטוֹת
 עָשׂוֹר מַעֲלֹת לֹא כִי יָשׁוּב הַצֵּל אַחֲרָנִית עָשׂוֹר
 מַעֲלֹת: יא וַיִּקְרָא יִשְׁעִיָּהוּ הַנְּבִיא אֶל־יְהוָה וַיֵּשֶׁב
 אֶת־הַצֵּל בְּמַעֲלֹת אֲשֶׁר יֵרְדֶה בְּמַעֲלֹת אַחֲזוֹ
 אַחֲרָנִית עָשׂוֹר מַעֲלֹת: {פ}
 יב בָּעֵת הַהִיא שָׁלַח בְּרֹאדָד בֶּלְאָדָן בֶּן־בִּלְאָדָן
 מֶלֶךְ־בָּבֶל סִפְרִים וּמִנְחָה אֶל־יְחִזְקִיָּהוּ כִּי שָׁמַע כִּי
 חָלָה חִזְקִיָּהוּ: יג וַיִּשְׁמַע עֲלֵיהֶם חִזְקִיָּהוּ וַיֵּרָאֻם
 אֶת־כָּל־בֵּית נִכְתָּה אֶת־הַכֶּסֶף וְאֶת־הַזָּהָב וְאֶת־
 הַבְּשָׂמִים וְאֶת | שֶׁמֶן הַטּוֹב וְאֶת בֵּית כֶּלָּיו וְאֶת
 כָּל־אֲשֶׁר נִמְצָא בְּאוֹצְרוֹתָיו לֹא־הָיָה דָּבָר אֲשֶׁר
 לֹא־הָרָאֻם חִזְקִיָּהוּ בְּבֵיתוֹ וּבְכָל־
 מִמְּשֻׁלָּתוֹ: יד וַיָּבֹא יִשְׁעִיָּהוּ הַנְּבִיא אֶל־הַמֶּלֶךְ
 חִזְקִיָּהוּ וַיֹּאמֶר אֵלָיו מָה אָמְרוּ | הַאֲנָשִׁים הָאֵלֶּה
 וּמֵאֵיזוֹ יָבֹאוּ אֵלֶיךָ וַיֹּאמֶר חִזְקִיָּהוּ מֵאֶרֶץ רַחוּקָה
 בָּאוּ מִבָּבֶל: טו וַיֹּאמֶר מָה רָאוּ בְּבֵיתְךָ וַיֹּאמֶר
 חִזְקִיָּהוּ אֵת כָּל־אֲשֶׁר בְּבֵיתִי רָאוּ לֹא־הָיָה דָּבָר
 אֲשֶׁר לֹא־הָרְאִיתֶם בְּאֹצְרוֹתַי: טז וַיֹּאמֶר יִשְׁעִיָּהוּ
 אֶל־חִזְקִיָּהוּ שָׁמַע דְּבַר־יְהוָה: יז הִנֵּה יָמִים בָּאִים
 וְנִשְׂאָ | כָּל־אֲשֶׁר בְּבֵיתְךָ וְאֲשֶׁר אָצְרוּ אֲבֹתֶיךָ
 עַד־הַיּוֹם הַזֶּה בְּבִלְהָ לֹא־יִוָּתֵר דָּבָר אֶמֶר
 יְהוָה: יח וּמִבְּנֵיךָ אֲשֶׁר יֵצְאוּ מִמֶּךָ אֲשֶׁר תוֹלִיד
 יִקַּח (יִקְחוּ) וְהָיוּ סְרִיסִים בְּהִיכָל מֶלֶךְ
 בָּבֶל: יט וַיֹּאמֶר חִזְקִיָּהוּ אֶל־יִשְׁעִיָּהוּ טוֹב דְּבַר־
 יְהוָה אֲשֶׁר דִּבַּרְתָּ וַיֹּאמֶר הֲלוֹא אִם־שָׁלוֹם וְאַמֶּת
 יִהְיֶה בְיָמֵי: כ וְיִוָּתֵר דְּבַר־יְחִזְקִיָּהוּ וְכָל־גְּבוּרָתוֹ
 וְאֲשֶׁר עָשָׂה אֶת־הַבְּרָכָה וְאֶת־הַתַּעֲלָה וַיָּבֹא אֶת־
 הַמֶּיִם הָעִירָה הֵלֵא־הֶם כְּתוּבִים עַל־סֵפֶר דְּבַר־

אֲשֶׁר־יָבֹא בָּהּ יָשׁוּב וְאֶל־הָעִיר הַזֹּאת לֹא יָבֹא
 נֶאֱמַר־יְהוָה: לד וּגְנוּתֵי אֶל־הָעִיר הַזֹּאת לְהוֹשִׁיעָהּ
 לְמַעֲנֵי וּלְמַעַן דָּוֵד עַבְדִּי: לה וַיְהִי בַלִּילָה הַהוּא
 וַיֵּצֵא | מֶלֶךְ־יְהוָה וַיֵּלֶךְ בְּמַחְנֶה אֲשׁוֹר מֵאֶה
 שְׂמוֹנִים וּחֲמִשָּׁה אֲלֶיךָ וַיִּשְׁכְּמוּ בַּבֹּקֶר וַהֲנִיחָה כָּל־
 פָּגָרִים מֵתִים: לו וַיִּסַּע וַיֵּלֶךְ וַיֵּשֶׁב סְנַחְרִיב מֶלֶךְ־
 אֲשׁוֹר וַיֵּשֶׁב בְּגִינֹה: לז וַיְהִי הוּא מִשְׁתַּחֲוֶה בֵּית |
 נֶסְרָד אֱלֹהָיו וְאֶדְרֶמֶלֶךְ וְשִׂרְאָצָר (בְּנָיו)
 הִכְּהוּ בַחֲרֹב וְהָמָּה נִמְלְטוּ אֶרֶץ אַרְרָט וַיִּמְלֹךְ
 אֶסֶר־חַדָּן בְּנוֹ תַחְתָּיו: {פ}

מלכים ב פרק כ

א בְּיָמִים הֵּם חָלָה חִזְקִיָּהוּ לָמוֹת וַיָּבֹא אֱלֹהֵי
 יִשְׁעִיָּהוּ בֶן־אֲמוּזַן הַנְּבִיא וַיֹּאמֶר אֵלָיו כֹּה־אָמַר
 יְהוָה צֹו לְבֵיתְךָ כִּי מֵת אַתָּה וְלֹא תַחְיֶה: ב וַיִּסַּב
 אֶת־פָּגְיוֹ אֶל־הַקִּיר וַיִּתְּפֹלֵל אֶל־יְהוָה
 לֵאמֹר: ג אָנֹכָה יְהוָה זָכַר־נָא אֶת אֲשֶׁר הִתְהַלַּכְתִּי
 לְפָנֶיךָ בְּאַמֶּת וּבְלִבָּב שָׁלֵם וְהַטּוֹב בְּעֵינֶיךָ עֲשִׂיתִי
 וַיִּבֶךְ חִזְקִיָּהוּ בְּכִי גָדוֹל: {ס} ד וַיְהִי יִשְׁעִיָּהוּ לֹא
 יָצָא הָעִיר (חָצַר) הַתִּיכְנָה וּדְבַר־יְהוָה הָיָה אֵלָיו
 לֵאמֹר: ה שׁוּב וְאָמַרְתָּ אֶל־חִזְקִיָּהוּ נְגִיד־עַמִּי
 כֹּה־אָמַר יְהוָה אֱלֹהֵי דָוִד אָבִיךָ שָׁמַעְתִּי אֶת־
 תַּפְלִלְךָ רָאִיתִי אֶת־דַּמְעָתְךָ הַנְּגִי רָפָא לְךָ בַּיּוֹם
 הַשְּׁלִישִׁי תַעֲלֶה בֵּית יְהוָה: ו וְהִסַּפְתִּי עַל־יָמֶיךָ
 חֲמֵשׁ עֶשְׂרֵה שָׁנָה וּמִכָּף מֶלֶךְ־אֲשׁוֹר אֲצִילְךָ וְאֶת
 הָעִיר הַזֹּאת וּגְנוּתֵי עַל־הָעִיר הַזֹּאת לְמַעֲנֵי וּלְמַעַן
 דָּוִד עַבְדִּי: ז וַיֹּאמֶר יִשְׁעִיָּהוּ קָחוּ דְּבַלֶּת תְּאֲנִים
 וַיִּקְחוּ וַיִּשְׁכְּמוּ עַל־הַשְּׁחִין וַיַּחֲיוּ: ח וַיֹּאמֶר חִזְקִיָּהוּ
 אֶל־יִשְׁעִיָּהוּ מָה אוֹת כִּי־יִרְפָּא יְהוָה לִי וְעַלִּיתִי
 בַּיּוֹם הַשְּׁלִישִׁי בֵּית יְהוָה: ט וַיֹּאמֶר יִשְׁעִיָּהוּ זֶה־

הַיָּמִים לְמַלְכֵי יְהוּדָה: כֹּא וַיִּשְׁכַּב חֲזָקִיָּהוּ עִם־
אֲבֹתָיו וַיִּמָּלֶךְ מְנַשֶּׁה בֶּן־וִחֲמָתָיו: {פ}

בעזרת ה' יתברך
לימוד הבי"ת

ומשניות זוהר והתיקונים

יהיה לרפואת:

כל חולי ישראל

ובפרט

לר' יהושע לוי

יצחק בן רות נ"י

ומרת רחל בת לאה תחי'

לרפואתם המהירה

והשלימה

אמן כן יהי רצון!

שבת. פרק ראשון – יציאות השבת דף ו עמוד א – מתוך מהדורת "אבן ישראל – (שטיינזלץ)" קכט תוספות

מִידֵי דִהּוּ אַמְעָבִיר חָפֶץ בְּרָהּ יוֹתֵר מִד' אַמּוֹת, וְכָל כְּמָה דְלֹא מִנַּח לֶיהָ – פֶּטוּר, וְכִי אֲנִיחָהּ – חַיִּיב, וְאֵעִיג דַּאֲפִסְקִי הִילּוּכָא בִּינִי וּבִינִי: מִתְחַלֵּת ד' לְסוּף ד', אַמּוֹת מִצּוּמְצֻמּוֹת: לְבֹלִי עָלְמָא מְקוֹם חַיִּיב. אִם יִשְׁלַחוּ חוּץ לַד' וְיִצְחִיחוּ כֹאן, שְׁהֵרִי הֶעֱבִירוּ ד' שְׁלִימוֹת: אַצְדִּי ר"ה. מִרְהִי לר"ה(ב), בְּגוֹן חֲצֵר שְׁנַפְרֵץ לר"ה, דִּהּוּ מְקוֹם הַמַּחֲצִיזָה צַדִּי ר"ה. וּפְלִיגִי בַּהֲר' אֲלִיעֵזֹר וְרַבֵּן בְּעִירֻבִין בִּפ' 'כָּל גּוֹת', וְאִמְרִי רַבֵּן דְּלֹא בְרָהּ דְמָה, וְאִפִּי'הּ בִּי אֲפִיק מִרְהִי לר"ה דְרָךְ שֶׁם – חַיִּיב: **הִיכָא דְלִיכָא חִיפּוּפִי**. בְּגוֹן הֵהִיא דְעִירֻבִין: **הִיכָא דְאִיכָא חִיפּוּפִי**. נוֹעֲצִים יִתְדוֹת קִטְנוֹת לִפְנֵי הַכּוֹתֵל שֶׁחִפּוּפֵי שֶׁם עֲגָלוֹת וְקִרְנוֹת, וְלֹא יַחֲפוּ בְּכוֹתֵל וְפִילוֹהוּ: מִי שֶׁמַּע' לִיה, דִּהּוּ ר"ה, וְאִפִּילוּ הִכִּי – כִּי מִפִּיק לר"ה דְרָךְ שֶׁם – חַיִּיב: בְּזוּרְק, מִחֲנֻת לִפְלִטָא דְרָךְ סְטִי דְחַיִּיב, דֶּקָא לֹא נָח בְּכַרְמְלִית מִיַּד: הַפְּכִנִים וְהַמּוֹצִיא פֶטוּר. דְּמַהֲלֵךְ כְּעוֹמֵד, וְהָא נָח גּוּפֵי בְּכַרְמְלִית: ד' רִשְׁוִיּוֹת. כּוֹלָהוּ מִפְּרֵשׁ לִיה: גִּרִי. כּוֹתֵל, שְׁהוּא גְבוּהָ י' וְרַחֵב ד' הִי רַהִי: כְּרִמְיָא. מְסִילָה שְׁהוּלְכִין בַּהּ מַעִיר לְעִיר: פְּלִטָא. רַחֲבָה שֶׁל עִיר, שֶׁשֶּׁם מִתְקַבֵּצִין לְסוּחָרָה: וְכַּבּוּאִי, שֶׁל עִיר, רַחֲבִים י"ו אַמּוֹת: הַמְּפוֹלְשִׁין. מִשְׁנֵי רֹאשִׁיתוֹ *לִפְלִטָא: עָנִישׁ בְּרַת. בְּלֹא הִתְרָאָה: וְנִסְקָל. בְּהִתְרָאָה: בִּקְעָה. שְׁדוֹת הַרְבֵּה, קִנְפִּינִי בַלְעִי: אִיסְמוּנוּתִי. שְׁלִפְנֵי הַחֲנוּטִים, שִׁיּוֹשִׁבִים שֶׁם סוּחָרִים: וְהַפְּרָמְלִית. לִקְמִיָּה פְרִיָּה: אִטּוּ כָּל הַנִּי, יֵם וּבִקְעָה, לֹא הֵינִי בְּכַרְמְלִית, דְּקִתְנִי תֵּנָא לְעִיל? אֵינִן לֹא בְּרִשּׁוֹת הַיְּחִיד. מִשּׁוֹם דְּדִמְקָא לְרַהֲר', דֹּאִין לָהֶם מַחֲצִיאוֹת: וְלֹא בְרַהֲר', דֹּאִין דּוֹמִין לְדִגְלֵי מִדְּבָר, דְּלֹא לְהִילּוּכָא דְרִבִּים עֲבִידִי: אֵין נוֹשְׂאִין וְנוֹתֵנִין בְּתוֹכֵן. כְּלוּמַר: אֵין מְסַלְטִין בְּתוֹן אֱלֹא בְּחוּץ ד', מִשּׁוֹם דְּדוֹמִין לר"ה, וְגוֹרֵוּ בְּתוֹן רַבָּן אִטּוּ ר"ה: וְאִם הוּצִיא וְהִכְנִים פֶּטוּר. וְזוּ הִיא כְּרַמְלִית הָאֻמְרוּהָ לְמַעַלָּה: חֲצֵר שֶׁל רַבִּים. שְׁפִתְחוּן לְחֲצֵר בָּתִּים רַבִּים, וְחֲצֵר פִּתְחוּהָ לְרַהֲר', וּבְנֵי הַבָּתִּים יוֹצֵאִים דְרָךְ הַחֲצֵר לְרַהֲר': וּמִכּוּאוֹת שְׂאִינִן מְפּוֹלְשִׁין. שְׂרַאשׁוּ אֶחָד סִתּוֹם וְחֲצֵרוֹת פִּתְחוּן לוֹ, וּבְנֵי הַחֲצֵרוֹת יוֹצֵאִין דְרָךְ מִבּוֹי לְרַהֲר': עֵירֵבֵן. כָּל הַבָּתִּים שֶׁל חֲצֵר יַחַד כִּפְתּוּ. וְכֵן לַעֲנֵן הַמְּבּוֹי, אִם עֵירֵבֵן הַחֲצֵרוֹת הַפִּתְחוֹת לוֹ בִּיחָד: מוֹתָרִים. לְהִכְנִים וְלְהוּצִיא מִן הַבָּתִּים לְחֲצֵר, וְכֵן מִן הַחֲצֵרוֹת לְמִבּוֹי: לֹא עֵירֵבֵן אֶסּוּרִין. מִפְּנֵי שֶׁהַבָּתִּים מִיתְּדֶת לְכַעֲלִיהָ, וְהַחֲצֵר רִשּׁוֹת לְכוּלָן, וְנִמְצֵא מוּצִיא מִרְשׁוֹת, לְרִשּׁוֹת אַעִ"פ שֶׁשְׁתִּיתָן רַהֲר'. לַעֲשׂוֹת סִיג לְתוֹרָה (הַכְּרַחֲקִיג), שְׁלֹא יוֹצִיא מִרְהִי לְרַהֲר'. וְהָךְ מִילָתָא לֹא מִתְּלוּק ד' רִשְׁוִיּוֹת הִיא, דְּבִין עֵירֵבֵן בֵּין לֹא עֵירֵבֵן – רַהֲר' הִיא, וְהַמּוּצִיא מִתּוֹכָהּ לְרַהֲר' חַיִּיב: אִדָּם עוֹמֵד עַל הָאִסְקוּפָה נוֹטֵל מִעֵנִי הַעוֹמֵד בְּחוּץ וְנוֹתֵן לוֹ כו', וְהָא מְקוֹם פֶּטוּר שְׁהוּכָר לְמַעַלָּה, שְׂאִינוּ חֲשׂוֹב רִשּׁוֹת לַעֲצֻמּוֹ, לִפִּי שְׂאִינוּ רַחֵב ד' לְקַמֵּן. וּבְטֵל אֲצֵל רַהֲר' וְאֲצֵל רִשּׁוֹת הַרַבִּים: וּבְלִבִּי שְׁלֹא יוֹטֵל כו', דְּמוֹלֹל בְּאִיסּוּרֵי שֶׁבֶת לְכַתְּחֵלָה לְגִרוֹם הוּצָאָה מִרְהִי לְרַהֲר', וְגוֹרָה דִּילְמָא אֲתִי לְאִקְוִי וְלֹאֲפּוֹקִי לְהִדָּא מִרְהִי לְרַהֲר': מִשְׁמַשְׁתִּי שְׁתִּי רִשְׁוִיּוֹת. פְּעָמִים שְׁהִיא מִשְׁמַשְׁתִּי בְּתוֹרַת רַהֲר', וּפְעָמִים בְּרַהֲר'. וְלְקַמִּיָּה מִפְּרֵשׁ לָהּ, בְּשִׁילָהּ כּוֹלָהּ שְׁמַעְתָּתָא: חֲרִי וְזוֹ רִשּׁוֹת לַעֲצֻמָּה. אַעִ"פ שְׁהִיא מִרְהִי, כְּדֹאֲמַרִּין לְעִיל בְּגִיד גְבוּהָ י' וְרַחֵב ד' הָיָא רִשּׁוֹת בִּפְנֵי עֲצֻמָּה, וְאֵין מוּצִיאִין מִן הַבָּתִּים לְתוֹכָהּ. וְלִקְמֵן מִפְּרֵשׁ טַעְמָא: בְּשֵׁנִי צַדִּי רַהֲר'.

מִידֵי דִהּוּ אַמְעָבִיר חָפֶץ בְּרַהֲר', הֵתֵם לֹא אַעֲ"ג דְּכִמָּה דְנִקְיֵט לִיה וְאִוִּיל – פֶּטוּר, כִּי מִנַּח לִי' – חַיִּיב, ה"נ ל"ש. מִי דְמִי? הֵתֵם – כָּל הִיכָא דְמִנַּח לִיה מְקוֹם חַיִּיב הוּא, הֶכָא אִי מִנַּח לִיה בְּסִטּוֹ – מְקוֹם פֶּטוּר הוּא! – אֱלֹא: **מִידֵי דִהּוּ אַמְעָבִיר חָפֶץ מִתְחַלֵּת ד' לְסוּף ד', הֵתֵם לֹא אַעֲ"ג דֹּאִי מִנַּח לִיה בְּתוֹךְ ד' אַמּוֹת – פֶּטוּר, כִּי מִנַּח לִיה בְּסוּף ד' אַמּוֹת – חַיִּיב, ה"נ ל"ש.** – מִי דְמִי?! הֵתֵם – לְגַבִּי דִּהּאִי גִבְרָא מְקוֹם פֶּטוּר הוּא, לְכ"ע מְקוֹם חַיִּיב הוּא. הֶכָא – לְכ"ע מְקוֹם פֶּטוּר הוּא! – אֱלֹא: **מִידֵי דִהּוּ אַמּוּצִיא מִרְהִי לְרַהֲר' דְרָךְ צַדִּי רַהֲר'**: הֵתֵם לֹא אַעֲ"ג דֹּאִי מִנַּח לִיה אַצְדִּי רַהֲר' – פֶּטוּר, וְכִי מִנַּח לִיה בְּרַהֲר' – חַיִּיב, ה"נ ל"ש. מִתְקִיף לָהּ רַב פֶּפֶא: הֵנִיחָא לְרַבֵּן דְאִמְרִי "צַדִּי רַהֲר' לֹא בְרַהֲר' דְמִי", אֱלֹא לָר' אֲלִיעֵזֹר (בֵּן יַעֲקֹב) דְאִמְר' "צַדִּי רַהֲר' בְּרַהֲר' דְמִי" – מֵאִי אִיכָא לְמִימַר? – א"ל רַב אֶחָא בְּרִיה דְרַב אִיקָא: אִימּוֹר דְשִׁמְעַת לָר"א (בֵּן יַעֲקֹב) דְאִמְר' "צַדִּי רַהֲר' בְּרַהֲר' דְמִי" – הִיכָא דְלִיכָא חִיפּוּפִי, אֲבָל הִיכָא דְאִיכָא חִיפּוּפִי מִי שְׁמַעַת לִיה? הֲלָכָה לְהָא דְמִי. א"ר יוֹחָנָן: וּמוֹדָה בֵּן עֲזַאי בְּזוּרְק. תֵּנִיג נְמִי הִכִּי: הַמּוּצִיא מִחֲנֻת לְפְלִטָא דְרָךְ סְטִי – חַיִּיב, אֶחָד הַמּוּצִיא וְאֶחָד הַפְּכִנִים וְאֶחָד הַזּוֹרֵק וְאֶחָד הַמּוֹשִׁיט. בֵּן עֲזַאי אֹמֵר: הַמּוּצִיא וְהַפְּכִנִים – פֶּטוּר, הַמּוֹשִׁיט וְהַזּוֹרֵק – חַיִּיב. ת"ר, ד' רִשְׁוִיּוֹת לְשֶׁבֶת: רַהֲר', וְרַהֲר', וְכַרְמְלִית, וּמְקוֹם פֶּטוּר. וְאִיזוּ הִיא רַהֲר' – חֲרִיץ שְׁהוּא עָמוּק י' וְרַחֵב ד', וְכֵן גִּידֵר שְׁהוּא גְבוּהָ י' וְרַחֵב ד' – זוּ הִיא רַהֲר' גְּמוּרָה. וְאִיזוּ הִיא רַהֲר' – סְרִמְיָא וּפְלִטָא גְדוּלָּה, וּמִכּוּאוֹת הַמְּפּוֹלְשִׁין זוּ הִיא רַהֲר' גְּמוּרָה. אֵין מוּצִיאִין מִרְהִי זוּ לְרַהֲר' זוּ, וְאֵין מְכַנִּסִין מִרְהִי זוּ לְרַהֲר' זוּ; וְאִם הוּצִיא וְהִכְנִים, בְּשׁוּגֵג – חַיִּיב חֲטָאת, בְּמוֹיד – עָנִישׁ בְּרַת, וְנִסְקָל. אֲבָל יֵם וּבִקְעָה וְאִיסְמוּנוּתִי וְהַפְּרָמְלִית – אֵינֶה לֹא בְּרַהֲר' וְלֹא בְּרַהֲר', וְאֵין נוֹשְׂאִין וְנוֹתֵנִין בְּתוֹכָהּ, וְאִם נִשָּׂא וְנָתַן בְּתוֹכָהּ – פֶּטוּר; וְאֵין מוּצִיאִין מִתּוֹכָהּ לְרַהֲר' וְלֹא מִרְהִי לְתוֹכָהּ, וְאֵין מְכַנִּסִין מִרְהִי לְתוֹכָהּ, וְלֹא מִתּוֹכָהּ לְרַהֲר', וְאִם הוּצִיא וְהִכְנִים – פֶּטוּר. חֲצֵרוֹת שֶׁל רַבִּים וּמִכּוּאוֹת שְׂאִינִן מְפּוֹלְשִׁין, עֵירֵבֵן – מוֹתָרִין, לֹא עֵירֵבֵן – אֶסּוּרִים. אִדָּם עוֹמֵד עַל הָאִסְקוּפָה, נוֹטֵל מִבַּעֲ"ה וְנוֹתֵן לוֹ, נוֹטֵל מִעֵנִי וְנוֹתֵן לוֹ, וּבְלִבִּי שְׁלֹא יוֹטֵל מִבַּעֲ"ה וְנוֹתֵן לְעֵנִי, מִעֵנִי

וְנוֹתֵן לְכַעֲ"ה, וְאִם נָטַל וְנָתַן – שְׁלִשְׁתָּן פֶּטוּרִים. אַחֲרִים אֹמְרִים: אִיסְקוּפָה מְשַׁמְשֶׁת כ' רִשְׁוִיּוֹת, בּוֹמֵן שֶׁהִפְתַּח פִּתּוֹחַ – כְּלַפְנִים, פִּתּוֹחַ נְעוּל – כְּלָחוּץ. וְאִם הִיתָה אִיסְקוּפָה גְבוּהָ י' וְרַחֲבָה ד' – ה"ו רִשּׁוֹת לַעֲצֻמָּה. אִמְר' מִר: זוּ הִיא רַהֲר'. לְמַעוּטִי מֵאִי? – לְמַעוּטִי הָא דְר' יְהוּדָה; דְתֵנִי, יִתֵּר עַל כֵּן א"ר יְהוּדָה: מִי שֶׁיֵּשׁ לוֹ ב' בָּתִּי בְּשֵׁנֵי צַדִּי רַהֲר', עוֹשֶׂה

לָחִי

לָחִי

מִידֵי דְהוּה אַמְעָבִיר חָפֶץ בְּרָהּ – ה"ל לְמַנְקֵט הַמוּצִיא, דְאִיירִי בִיה לְעִיל דְכָל כְּמָה דְלֹא מִנַּח לִיה מִיפְטוּר, אֲלֵא, מִשּׁוֹם דְּבִתֵּר הִכִּי נָקַט מַעֲבִיר – נָקַט לִיה נְמִי הַשְׁתָּא, וּבְכָל עֵינֵי הָעֵבֶרָה בְּרָהּ קֶאֱמֹר:

הֵתֵם כָּל הִיכָא דְמִנַּח לִיה מְקוֹם חַיִּיב הוּא – וּמוּצִיא וּמוֹשִׁיט וּמוֹעֲבִיר ד"א בְּרָהּ דְרָךְ לְמַעַלָּה מ"י דְחַיִּיב, אַעֲ"ג דֹּאִי הוּה מִנַּח לִיה לְמַעַלָּה מ"י פֶּטוּר – מ"מ תַּחְתּוּי, בְּמִקּוֹם שְׁמַהֲלֵךְ, מְקוֹם חַיִּיב הוּא. אֲבָל סְטִי – הֶקְרַעַךְ נְמִי מְקוֹם פֶּטוּר הוּא:

מִידֵי דְהוּה אַצְדִּי רַהֲר' – וְאִתִּי: מַה פִּשּׁוֹת לָן יוֹתֵר דְרָךְ צַדִּי רַהֲר' מִדְרָךְ סְטִי? וי"ל: דְרָךְ בֵּית שֵׁשׁ לִפְנֵי צַדִּין, וְכֵן הִיָּה מִסְתַּמָּא בְּמִשְׁכָּן:

הִיכָא דְאִיכָא חִיפּוּפִי כו' – וְתִימָה, בִּפ' 'כָּל גּוֹת' (עִירֻבִין צַד. וְשֵׁם) פְּרִיָּה: וּלְפִלּוּג בְּצַדִּי רַהֲר' דְעִלְמָא! פִּירוּשׁ: וְאִמְנִאי פְּלִיגִי בַּחֲצֵר שְׁנַפְרָצָה; וּמִשְׁנֵי: אִי הוּי פְּלִיגִי בַעֲלָמָא – ה"א: כִּי פְּלִיגִי רַבָּן עֲלֵיהָ – ה"מ הִיכָא דְאִיכָא חִיפּוּפִי, אֲבָל הִיכָא דְלִיכָא חִיפּוּפִי – מוֹדוּ, קְמ"ל. מִשְׁמַע דר"א נְמִי פְּלִיג דְבְאִיכָא חִיפּוּפִי. וי"ל, דְה"ק: קְמ"ל דְהִיכָא דְלִיכָא חִיפּוּפִי דּוֹקָא פְּלִיגִי, אֲבָל הִיכָא דְאִיכָא חִיפּוּפִי – מוֹדָה רַבִּי אֲלִיעֵזֹר. אִי נְמִי, הֵהִיא סוּגִיָא כִרַב פֶּפֶא דְהָכָא, דְלֹא מוֹחֵלֵךְ: **הַמּוֹשִׁיט** וְהַזּוֹרֵק חַיִּיב – וְאִתִּי: אִמְנִאי מוֹדָה בְּמוֹשִׁיט חוּרְק: כִּיזֵּן דְלֹא יִלִּיף דְרָךְ סְטִי מִדְרָךְ צַדִּי לַעֲנִין (ו) מַעֲבִיר – ה"נ לֹא נִילָף בְּזוּרְק וּמוֹשִׁיט! וי"ל דְלָבֵן עוֹזִי מַעֲבִיר דְרָךְ צַדִּי נְמִי פֶטוּר, אַעֲ"ג דְהִיָּה בְּמִשְׁכָּן, מִשּׁוֹם דְּמַהֲלֵךְ כְּעוֹמֵד דְמִי. אֲבָל זּוֹרֵק וּמוֹשִׁיט דְרָךְ סְטִי יִלִּיף מִזּוֹרֵק וּמוֹשִׁיט דְרָךְ צַדִּי:

אַרְבַּע רִשְׁוִיּוֹת לְשֶׁבֶת – ק' לְרַשְׁבִּאי: לִיתֵּנִי ה' רִשְׁוִיּוֹת. דְהָא קֶרֶפֶא יוֹתֵר מִבֵּית סַתָּתִים שְׁלֹא הוּקַף לְדִירָה, הוּזָק מִ"ה לְתוֹכָהּ, אוֹ אִיכָבֹא חַיִּיב, וְאֵין מְסַלְטִין בּוֹ אֲלֵא בְר"א וי"ל: דְהִהִיא רַהֲר' גְּמוּר, אֲלֵא לַעֲנִין דֹּאִין מְסַלְטִין בּוֹ אֲלֵא בְר"א – עֲשֹׂאוּהָ כְּכַרְמְלִית, וְהִרִי כְּבֵר שְׁנֵה רַהֲר' וְכַרְמְלִית, וְלַהֲכִי נְמִי לֹא תֵנִי חֲצֵר שְׁלֹא עֵירֵבֵן: **כַּרְמְלִית** – בִּירוּשְׁלַמִי בְּרִישׁ שֶׁבֶת, תֵּנִי ר' חִינָא: כַּרְמֵל רַךְ (וּמִלָּא). לֹא לָח וְלֹא יֵשֵׁב אֲלֵא בִּינוּת. ה"נ כַּרְמְלִית, אִינוּ לֹא בְרַהֲר' וְלֹא כְרַהֲר': יִתֵּר עַל כֵּן א"ר יְהוּדָה – הִכִּי מִתֵּנִי בְּתוֹסַפְתָּא פֶּק' ד' דְעִירֻבִין: אֶחָד חֲלוּץ שְׁבִין ב' חֲצֵרוֹת, וְאֶחָד חֲלוּץ שְׁבִין שְׁנֵי בָתִּים כו' וְגִשְׂרִים וּנְפִשׁוֹת וְרַהֲר' מְקוּרָה – מְסַלְטִין תַּחְתּוּי בְּשֶׁבֶת, דְּבִרִי ר' יְהוּדָה, יִתֵּר עַל כֵּן א"ר יְהוּדָה כו'. פִּירוּשׁ: יִתֵּר ע"כ בְּשְׁנֵי בָתִּים מִשְׁנֵי צַדִּי רַהֲר', דֶּאֱפַל עַל גַּב דְּלִיכָא לְמִימַר פִּי תִקְרָה יוֹרֵד וְסוֹתוֹם, כְּמוֹ בְּגִשְׂרִים וּנְפִשׁוֹת וְרַהֲר' מְקוּרָה דְרִישָׁא, אִפִּי' – נוֹשֵׂא וְנוֹתֵן בְּאִמְצַע, דְקִסְכֵּר ר"י ב' מַחֲצִיאוֹת דְאִירוּי' כְּדֹאֲמַרֵּן בְּפִרְק "כָּל גּוֹת" (עִירֻבִין צַה). וְאִתִּי: אִמְנִאי לֹא מִיִּיתִי הָכָא מִתְנִי ד"כָּל

ד"כל גנות" (עירובין צה), דקתני התם: ועוד אמר רבי יהודה, מערבין למבוי המפולש וי"ל: דמתני' איכא לפרושי דמערבין – בעזרת הפתח, וקסבר ג' מחיצות דאורייתא. א"נ: ה"א דמתני' איירי במבוי המפולש לרה"ר, אבל אין ר"ה עוברת לתוכה. להכי מייתי הברייתא ד"יתר על כן", דאפי' רה"ר (גמורה) עוברת בה מטלטלין ע"י לחי או קורה,

משום דשתי מחיצות דאורייתא. ואע"ג דבפ"ק

דעירובין (דף י) אמתני' דהרחב מ"י אמות ימנע

משמע דלכל היתור לא התייר רבי יהודה אלא

עד י"ג אמה ושליש – היינו מדרבנן, אבל

מדאורייתא – אפי' ברוחב י"ו אמות מטלטלין,

דאית ליה ב' מחיצות דאורייתא. דע"כ צ"ל

דרבי יהודה איירי ברה"ר גמורה, שבוקעין שם

רבים. כדמוכח בפ"ק דעירובין, (דף ה: ושם) גבי

"כיצד מערבין רה"ר", ושם פירשתי. וא"ת: והא

מדקתני סיפא דמבואות המפולשין הוה רה"ר

שמעי' שפיר לאפוקי מדר' יהודה, דאית ליה ב'

מחיצות דאורייתא – דלדיריה מבואר

המפולשות לא הוה רה"ר, כיון דאיכא שתי

מחיצות וי"ל: דמסיפא לא הוה שמעין לאפוקי

מדר' יהודה, דה"א: טעמא דרבי יהודה – משום

דקסבר לחי וקורה משום מחיצה, דאיכא מאן

דסבר הכי בפ"ק דעירובין (דף טו). להכי

אצטרך למתני' "זו היא רה"ר גמורה" למעוטי

דר' יהודה, דלא הוה רה"ר, דלחי וקורה לא

חשיב מחיצה:

ואמאי קרי ליה גמורה כו' מהו דתימא.

אומר ר"י דלשון "גמורה" אדרבא,

איכא מסתברא: זו היא רה"ר גמורה – אבל זו

אינה רה"ר גמורה, אבל היא רה"ר קצת. ורש"י

ישבה בדוחק(א) לפי הגמרא:

כאן בזמן שישראל שרוין במדבר – משמע

קצת דאינה רה"ר אלא א"כ מצוין שם

ששים רבוא, כמו במדבר: **בשונג** חייב חטאת

פשיטא – כיון דאשמעין דהאי הוה רה"ר והאי

הוה רה"ר, פשיטא דהמוציא מזה לזה בשונג חייב

חטאת:

הא קמ"ל כרב כו' – מכאן מדקדק ר"י דלא

קתני איסי "אינו חייב על אחת מהן" אלא

אסקילה, אבל חטאת – חייב על כולם. דאי

קאי אחטאת, א"כ – כי פריך "בשונג חייב

חטאת" פשיטא, הו"ל לשנויי הא קמ"ל כרב.

דא דמשני "במוזד ענוש כרת ונסקל

איצטריכא ליה" – לא משני מיד. ומעיקרא

ודאי לא היה ידע דמיירי בסקילה, מדפריך

מדר' יוחנן דמיירי בחטאת – והיינו משום

דאינו חייב אלא אחת לא מצי לאוקמי בסקילה, דאטו בתרי קטלי קטלין ליה? אבל

כי קמפרש דאינו חייב על אחת מהן קאמר איסי – אז ידע שפיר דלא איירי איסי

אלא בסקילה, דלא פליג אמתני' ד"כלל גדול" (לקמן עג) דקתני מניינא למימר דחייב

על כל אחת ואחת. ואתי שפיר הא דבריש פרק "כלל גדול" (שם סט.) קאמר ארבי

יוחנן דאמר שאם עשאו כולם בהעלם אחת חייב כו', דידע לה לשבת במאי? ומפרש:

דידע לה לתחומים, ואליבא דר"ע. ולא מצי למימר דידע לה בראסי – דהא אבולדו

חייב חטאת. וכן פירש בקונטרס, ולקמן בריש "הזורק" (דף צה) מייתי לראסי לענין

סקילה, ולא מישתמיט בשום מקום לאתויי לענין חטאת. והא דאמרין לקמן בריש

פרק בתרא (דף קנד.) לרמי בר חמא, דילמא הכי קאמר: כל שחייבין על שגגות חטאת

חייבים על זדונות סקילה! אומר ריב"א: דאליבא דרמי בר חמא – אתיא ההיא ברייתא

דלא כאסי, דלאסי איכא דוכתא דחייב חטאת ולא סקילה:

ואמר רבי יוחנן שאם עשאו כולם בהעלם אחת כו' – אין צריך לפרש דפריך

דמסתמא לא פליג איסי עלה, אלא מדברי איסי נמי יש לדקדק כן, מדקתני מניינא,

בדריק לקמן ביכלל גדול" (דף עג):

לחי מכאן ולחי מכאן, או קורה מכאן וקורה מכאן, ונושא ונותן באמצע. אמרו לו: אין מערבין רשות הרבים בכך. ואמאי קרו ליה "גמורה"? – מהו דתימא: כי פליגי רבנן עליה דרבי יהודה דלא הוה רה"ר – ה"מ לטלטל, אבל לזרוק מודו ליה, קמ"ל. אמר מר: "זו היא רה"ר", למעוטי מאי? למעוטי איך דרבי יהודה;

דתנן, רבי יהודה אומר: אם היתה דרך רה"ר מפסקתן – יסקלנה לצדדין, וחכמים אומרים; אינו צריך. ואמאי קרו ליה "גמורה"? – איירי דתנא רישא "גמורה", תנא נמי סיפא "גמורה". ולחשוב נמי מדבר, דהא תניא: איזו היא רה"ר – סרטיא ופליטיא גרולה, ומבואות המפולשין, והמדבר! – אמר אביי: לא קשיא, כאן –

בזמן שישאל שרוין במדבר, כאן – בזמן הוה. אמר מר "אם הוציא והכניס בשונג חייב חטאת, במוזד ענוש כרת ונסקל". בשונג חייב חטאת, פשיטא! – "במוזד ענוש כרת ונסקל" אצטריכא ליה. – הא נמי פשיטא! – הא קמ"ל, כדרכ. דא"ר: מציאתי מגלת סתרים בי רבי חייא; וכתוב בה, איסי בן יהודה אומר: אבות מלאכות מ' חסר אחת, ואינו חייב אלא אחת. איני?

והתנן? אבות מלאכות מ' חסר אחת. והיונן בה: מנינא למה לי? ואמר רבי יוחנן: שאם עשאו כולם בהעלם אחת – חייב על כל אחת ואחת! – אלא אימא: אינו חייב על אחת מהן. והא קמ"ל: הא מהנד דלא מספקן. אמר מר: "אבל ים ובקעה והאיסמוניות והפרמלית אין לא פרה"י ולא פרה"ר", ובקעה אינו לא פרה"י ולא פרושות הרבים? והא תנן: הבקעה, בימות החמה –

רה"י לשבת, ורה"ר לטומאה. בימות הגשמים – רה"י (לכאן ולכאן)! – אמר עולא: לעולם פרמלית הויה, ואמאי קרי לה רה"י – לפי שאינה רה"ר. רב אשי אמר:

כגון

בהעלם אחד, שלא נודע לו בין כל אחת ואחת שחטא – אינו חייב אלא אחת, דכל חילול דשבת גוף אחד של עבירה הוא: מנינא למה לי. ליתני "אבות מלאכות הזורע והחורש" כו', למה לי לאשמעי' מניינא? הא מני לחו ואויל: חייב על כל אחת ואחת. ובא להודיענו כסוד החטאות שאדם חייב באיסורי שבת בהעלם אחד, ואשמעינן מ' חסר אחת הן, ותו לא. שאפי' עשה תולדותיהן עמקן – אינו מביא על התולדה היכא דעשהא עם אביה, דה"ל כעושה חוזר ועושה, דבול' תנא עבירה היא: אינו חייב על אחת מהן. אחת יש בהן שאינו חייב עליה מיתה. ולא פי' (רבי) איזו היא, ואשמעי' תנא דמתניתין דקתני "נסקל" – דהא הוצאה והכנסה מהנד דלא מספקן היא. דעל זו לא אמר איסי בן יהודה: בימות החמה. שאין בה ורעים: רה"י לשבת. דהא לאו חילוף לרבים הוא, שאין רבים מסתלקין מן המסילה לילך בשדה: רה"ר לטומאה. וספקו טהור. דהא לאו מקום סתירה הוא, שיש בני אדם נכנסים לה. דספק טומאה לטמא – מסוטה גמרינן לה, והתם סתירה בתיב, ונסתרה והיא גטמאה, דבמקום סתירה – טמאה היא לבעלה מספק, ומכאן אתה דן לשרץ: בימות הגשמים. שהיא ורעה, אין אדם נכנס לה: לעולם פרמלית הויה. והזורק מרה"ר לתוכה – אינו חייב: כגון

בעזרת ה' יתברך
לימוד הבי"ת

ומשניות זוהר והתיקונים
יהיה לרפואת:
מרת מירב שלומית בת
שמחה תחי'

ברנ"ב איבריה ושסה גידיה וחמישה חושיה
ושאר כוחות גופה ובטיפי דמיה רפואה שלימה
רפואת הנפש ורפואת הגוף אמן!

וכן לרפואת:

ר' מרדכי בן חנה נ"י

רפואה שלימה רפואה נפש ורפואת הגוף
ברמ"ח אבריו ושס"ה גידיו וחמישה חושיו ושאר
כוחות גופו ובטיפי דמיו ויזכה להפיץ את אור
רבינו ז"ל כל ימי חייו אמן!

הודפס
לעילוי נשמת
עומר רחמים בן
סלימה ומנחם ז"ל
נלב"ע
כ"ה שבט תשפ"ו
ת.נ.צ.ב.ה.

**זכות הדפסת בי"ת
ומשניות זהר
יכול להיות שלך או
לעילוי נשמת קרוב
משפחתך!
אלפי דפי גמרא
אלפי פרקי משנה
ותוספתא
נ"ך ודפי זהר לזכותך!**

זכות שבועית: 180 ₪

זכות חודשית: 520 ₪

להקדשות: 058-3273775

פרשת חיי שרה

לפי אופק יבנאל עיר ברסלב
עיר שומרי הלשון עיר השמחה

לוח מזהר"ש

1	<p>לימוד יומי: בבלי: בכורות מו ירושלמי: סנהדרין יג תוספתא: חלין ד ג"ד: מלכים ב יד משניות: ערכין ב זהר: תרומה קלד. תיקוני זהר: כא חשוון</p>	<p>עלות השחר (72 דק) ... 4:44 נץ החמה 5:56 סו"ז קר"ש - מג"א ... 7:52 סו"ז קר"ש - גר"א ... 8:38</p> <p>סו"ז תפילה 9:33 חצות היום 11:21 שקיעה 4:46 צה"כ לשיטת ר"ת ... 5:59</p>	יום ראשון	כא
2	<p>לימוד יומי: בבלי: בכורות מה ירושלמי: סנהדרין יד תוספתא: חלין ה ג"ד: מלכים ב טו משניות: ערכין ג זהר: תרומה קלד: תיקוני זהר: כב חשוון</p>	<p>עלות השחר (72 דק) ... 4:45 נץ החמה 5:57 סו"ז קר"ש - מג"א ... 7:53 סו"ז קר"ש - גר"א ... 8:38</p> <p>סו"ז תפילה 9:33 חצות היום 11:21 שקיעה 4:46 צה"כ לשיטת ר"ת ... 5:59</p>	יום שני	כב
3	<p>לימוד יומי: בבלי: בכורות מז ירושלמי: סנהדרין טו תוספתא: חלין ו ג"ד: מלכים ב טז משניות: ערכין ד זהר: תרומה קלה. תיקוני זהר: כג חשוון</p>	<p>עלות השחר (72 דק) ... 4:46 נץ החמה 5:58 סו"ז קר"ש - מג"א ... 7:53 סו"ז קר"ש - גר"א ... 8:39</p> <p>סו"ז תפילה 9:33 חצות היום 11:21 שקיעה 4:45 צה"כ לשיטת ר"ת ... 5:58</p>	יום שלישי	כג
4	<p>לימוד יומי: בבלי: בכורות מז ירושלמי: סנהדרין טז תוספתא: חלין ז ג"ד: מלכים ב יז משניות: ערכין ה זהר: תרומה קלה: תיקוני זהר: כד חשוון</p>	<p>עלות השחר (72 דק) ... 4:46 נץ החמה 5:58 סו"ז קר"ש - מג"א ... 7:53 סו"ז קר"ש - גר"א ... 8:39</p> <p>סו"ז תפילה 9:34 חצות היום 11:21 שקיעה 4:44 צה"כ לשיטת ר"ת ... 5:57</p>	יום רביעי	כד
5	<p>לימוד יומי: בבלי: בכורות מח ירושלמי: סנהדרין יז תוספתא: חלין ח ג"ד: מלכים ב יח משניות: ערכין ו זהר: תרומה קלו. תיקוני זהר: כה חשוון</p>	<p>עלות השחר (72 דק) ... 4:47 נץ החמה 5:59 סו"ז קר"ש - מג"א ... 7:54 סו"ז קר"ש - גר"א ... 8:40</p> <p>סו"ז תפילה 9:34 חצות היום 11:21 שקיעה 4:43 צה"כ לשיטת ר"ת ... 5:56</p>	יום חמישי	כה
6	<p>לימוד יומי: בבלי: בכורות מט ירושלמי: סנהדרין יח תוספתא: חלין ט ג"ד: מלכים ב יט משניות: ערכין ז זהר: תרומה קלו: תיקוני זהר: כו חשוון</p>	<p>עלות השחר (72 דק) ... 4:48 נץ החמה 6:00 סו"ז קר"ש - מג"א ... 7:54 סו"ז קר"ש - גר"א ... 8:40</p> <p>סו"ז תפילה 9:34 חצות היום 11:21 שקיעה 4:42 צה"כ לשיטת ר"ת ... 5:55</p>	יום שישי	כו
7	<p>לימוד יומי: בבלי: בכורות נ ירושלמי: סנהדרין יט תוספתא: חלין י ג"ד: מלכים ב כ משניות: ערכין ח זהר: תרומה קלו. תיקוני זהר: כז חשוון</p>	<p>עלות השחר (72 דק) ... 4:49 נץ החמה 6:01 סו"ז קר"ש - מג"א ... 7:54 סו"ז קר"ש - גר"א ... 8:41</p> <p>סו"ז תפילה 9:35 חצות היום 11:21 שקיעה 4:41 צה"כ לשיטת ר"ת ... 5:54</p>	שבת קודש פרשת חיי שרה, מברכין חודש כסליו	כז

הדלקת נרות (40 דק): 4:02 (20 דק): 4:22

מוצש"ק לשיטת ר"ת: 5:54

המולד יהיה בליל שלישי, בשעה 10, 27 דקות ו-3 חלקים

דחיכת השעה גורמת לאדם את כל הצרות! רבי נתן אמר: 'מדיחיקת השעה לא יוצא שום דבר טוב'; יסוד בחנוך - הן תלמידים בגנים, הן תלמידים בתלמוד תורה, והן תלמידים של ישיבה - שתהיה תמיד גישה חיובית: "אתה כן יכול! אתה כן מצליח!" ולהשמר מאד מגישה שלילית, כי בזה הורסים את הילד! יש לה גישה חיובית? בנית את הילד! (משיחותיו של מו"ר הרה"צ שליט"א)